

INSTITUȚIA PUBLICĂ
BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

LECTURA LA RĂSCRUCEA DRUMURILOR SALVATOARE

Ediția a doua
revăzută și completată

INSTITUȚIA PUBLICĂ
BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

LECTURA LA RĂSCRUCEA DRUMURILOR SALVATOARE

Ediția a doua
revăzută și completată

CHIȘINĂU, 2025

Director general: Elena PINTILEI

Ediție coordonată de: Vera OSOIANU, Ecaterina DMITRIC,
Natalia GHIMPU

Coperta: Alexandru BURDILA

Redactor: Raisa PLĂIEȘU

Procesare computerizată: Alexandru BURDILA

Lectura la răscrucea drumurilor salvatoare / Instituția Publică
Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; ediție coordonată de Vera
Osoianu [et al.] ; director general: Elena Pintilei. – Ed. a 2-a, rev. și
compl. – Chișinău : BNRM, 2025 (Primex-Com). – 119 p. : fot.

Bibliogr.: p. 90-117. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – 30 ex.
ISBN 978-9975-119-74-0.

028(082)

L 37

© IP Biblioteca Națională a Republicii Moldova, 2025

CUPRINS

■ Maia SANDU. <i>Lectura este esențială în formarea fiecărui om...</i> ...	5
Vera OSOIANU. „ <i>Cartea există ca să (re)nască o lume</i> ” sau în loc de prefață.....	6
■ PLEDOARII PRO LECTURĂ, CARTE, BIBLIOTECĂ	8
Val BUTNARU. Despre folosul cetitului	9
Lilia CALANCEA. Ziua Națională a Lecturii la Chișinău ...	13
Vitalie CIOBANU. Ziua Națională a Lecturii în Republica Moldova	16
Tatiana CIOCOI. A citi pentru a schimba lumea	18
Iurie COLESNIC. O zi generatoare de speranță	22
Nina CORCINSCHI. Lectura – o plăcere (i)mediată	24
Alex COSMESCU. O fidelitate dublă	30
Ion DRUȚĂ. Despre adevărații cititori (spicuiți din Almanahul epistolar <i>Despărțirea apelor</i>)...	34
Gheorghe ERIZANU. Organizarea lansărilor de carte	35
Iulian FILIP. Lectura – șantier formator în toate zilele omului	36
Dorian FURTUNĂ. Cititul ca hedonism intelectual	38
Emilian GALAICU-PĂUN. Carte diem	39
Vera OSOIANU. Ziua Națională a Lecturii – îmbold și oportunități	43
Claudia PARTOLE. Nu-mi imaginez o zi fără a citi...	50
Nadejda PĂDURE. Lectura – treptele devenirii unei personalități	52
Ivan PILCHIN. Talentul cititorului și arta cărții	56
Maria PILCHIN. Ziua Națională a Lecturii sau rutina cititului ca necesitate	59
Elena PINTILEI. Considerații privind dezvoltarea lecturii profesionale	62

Vitalie RĂILEANU. Despre carte, bibliotecă, scriitor și cititor...	64
Vasile ROMANCIUC. De carte înfiat	67
Aurelian SILVESTRU. Lectura – un crâmpoi al nemuririi	71
Maria ȘLEAHTIȚCHI. Lectura și cititorul ideal	72
Lucia ȚURCANU. Cum să creștem cititorii	74
■ CUGETĂRI DESPRE CARTE, LECTURĂ, BIBLIOTECĂ	77
Margereta CEBOTARI, Natalia GHIMPU. STUDII DESPRE CARTE ȘI LECTURĂ ÎN COLECȚIILE BIBLIOTECII NAȚIONALE A REPUBLICII MOLDOVA. BIBLIOGRAFIE	90
HOTĂRÂRE NR. 83 DIN 31-03-2022 pentru modificarea punctului 1 din Hotărârea Parlamentului nr. 433/1990 cu privire la zilele comemorative, zilele de sărbătoare și la zilele de odihnă în Republica Moldova	118
■ ÎNSEMNELE ZILEI NAȚIONALE A LECTURII	119

Maia SANDU, Președinta Republicii Moldova

Este important să înțelegem că lectura este esențială în formarea fiecărui om, chiar de la nașterea lui. Ea stă la baza dezvoltării gândirii și a limbajului uman, a capacităților analitice și a inteligenței emoționale. Este bogăția care stă la îndemâna noastră a tuturor și ne formează ca personalitate.

„Cartea există ca să (re)nască o lume” sau în loc de prefață

Vera OSOIANU,
director adjunct al Bibliotecii Naționale
a Republicii Moldova

Gândul din titlul de mai sus, care face intrarea în ediția curentă, completată și revăzută a lucrării „Lectura la răscrucea drumurilor salvatoare”, extras din eseu „Carte Diem”, semnat de Emilian Galaicu-Păun, exprimă întreaga esență a acestei culegeri de articole despre importanța cărții și a lecturii.

Rare sunt personalitățile care au contribuit la modelarea lumii și care nu au lăsat moștenire niște gânduri nemuritoare despre importanța cărții și a lecturii în devenirea omului și a lumii. Cele mai valoroase și cu mare greutate gânduri, cugetări, idei au fost păstrate, promovate, diseminate în timp de bibliotecile lumii, alte instituții tangențiale cărții, personalități de pe tot spectrul domeniilor de activitate umană, ca argumente supreme pro carte, lectură, cunoaștere, bibliotecă.

Eforturile de promovare a cărții și a lecturii, susținute permanent de echipa Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova au inclus și selectarea și promovarea acestui patrimoniu deosebit de prețios.

O simplă căutare în Repozitoriul Tematic Național Mold-LIS, dezvoltat de Biblioteca Națională, la cuvântul-cheie „lectură”, evidențiază 713 izvoare (28.07.25). Bibliografia „Studii despre carte și lectură în colecțiile Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova”, inserată în acest volum, documentează 161 de izvoare. Evident, majoritatea referindu-se la personalități de nivel universal.

Ultimii câțva ani preocupările vizând lectura au fost centrate pe personalitățile autohtone. Acestea cu gândurile și cugetările lor despre importanța lecturii, fiind protagoniștii Calendarului 2025, Calendarului 2026; lucrării *Lectura la răscrucea drumurilor salvatoare*; *Cartea și lectura în viața personalităților: impresii de lectură* etc.

Lucrarea originală a fost concepută ca o suită de recomandări, vizând celebrarea primei ediții a Zilei Naționale a Lecturii, constituind și o bază puternică pentru activitățile din cadrul Programului Național LecturaCentral.

Ediția de față vine să asigure continuitatea acestui demers, servind ca bază pentru activitățile desfășurate în cadrul ediției a 8-a a Programului Național LecturaCentral, dar și a edițiilor ulterioare.

PLEDOARII PRO LECTURĂ, CARTE, BIBLIOTECĂ

Despre importanța lecturii s-a scris enorm de mult. Există nenumărate selecții de citate despre această „cea mai veche abilitate intelectuală a omului”. Dar niciodată nu este suficient și oricând este loc de mai bine. Pentru a întregi și a da o și mai mare valoare activităților de promovare a lecturii, în contextul Zilei Naționale a Lecturii, am apelat la mai multe personalități din spațiul nostru, care cunosc greutatea lecturii din experiențe proprii, pentru a convinge, pentru a inspira, pentru a interesa și poate pentru a deschide uși și drumuri spre înțelegerea mai deplină a importanței lecturii. Le-am adresat rugămintea să-și deschidă sufletul, cu gândul că vor ajuta pe mulți să-și deschidă ochii. Cu doar câteva excepții, materialele, prezentate în această lucrare, sunt inedite și reflectă această nouă oportunitate de a apropia lectura de cititor. Gândurile expuse în eseurile de mai jos, folosite cu înțelepciune, vor da o valoare aparte oricărei activități-îmbold spre lectură și mai multă greutate acestei noi sărbători.

Sunt îndemnuri convingătoare de a pune lectura la baza oricărui început.

Despre folosul cetitului

Val BUTNARU,
analist politic, dramaturg,
publicist și scriitor

Două întrebări vechi ca civilizația umană, dar fără un răspuns, cert bântuie mereu mințile și spiritele noastre: „De ce scriem?” și „De ce citim?” Sau poate viceversa. E aidoma unei alte dispute interminabile privind întâietatea oului sau a găinii. Logic, scrisul ar fi trebuit să apară mai întâi. În caz contrar, nu am fi avut ce lectura. Unde mai pui că avem dovada incontestabilă veterotestamentară: „La început a fost cuvântul”. Cel cu care am descris lumea asta grozavă.

Aventura și călătoria moldovenilor prin galaxia Gutenberg pare să se fi consumat – și se mai consumă – sub steaua celor două repere culturale care ne-au marcat iremediabil parcursul. Primul a fost fixat de cronicarul Miron Costin, formulând atât de plastic esența actului de lectură: „Nu este alta mai frumoasă și mai de folos în toată viața omului zăbavă decât cetitul cărților”.

Pe de altă parte, ceva mai târziu vine un alt cărturar de-al nostru, prințul Dimitrie Cantemir, și ne așază sub jetul unui duș rece, afirmând că moldovenii nu se prea trag la carte.

Paradoxal, dar ambii au dreptate. Lectura are beneficii incontestabile, pe de altă parte – nu contenim să semnalăm numărul îngrijorător de mic al cititorilor. În felul acesta, sub zodia celor două afirmații perfect valabile s-au format generații întregi de intelectuali basarabeni.

Și totuși, ce fel de cărți ar trebui să citim ca să-i împăcăm pe ambii înaintași ai noștri? Ca romancier, trag spuză mereu la turta mea și recomand cu înflăcărare lectura textelor de ficțiune. Doar de aici poate veni salvarea sufletelor noastre rănite de narcisismul *feisbucist* al secolului XXI – astfel îmi vine să exclam când văd vreun tânăr derutat în fața

polițelor de volume dintr-o bibliotecă plină ochi de cărți valoroase. Un roman bun, spre deosebire de un tratat științific important, îl va face să sufere profund și să se bucure sincer, să râdă fără griji și să se întristeze pe neprins de veste, tulburându-i metafizic sentimentele și gândurile. E o satisfacție pe care niciun $E=mc^2$ nu i-l va putea oferi. Cu toată suplețea, simplitatea, profunzimea și utilitatea acestei formule magice.

În pofida evidențelor, există scriitori, Mircea Cărtărescu e unul dintre ei, care susțin că nu citesc romane, preferând să studieze cărți de psihologie și sociologie, bunăoară. E foarte posibil să fie adevărat ceea ce spun, atâta doar că îmi rezerv dreptul să nu-i cred. Chiar dacă a ros munți de texte de ficțiune, un romancier nu va rezista ispitei să nu tragă cu ochiul la livada cu *fructele de aur* a vecinului literat, să nu sară gardul editorial, gustând din trufandalele apărute recent în marea grădină a ficțiunii mondiale.

Să continuăm confruntarea imaginară dintre scriitori și cititori. Un autor se întreabă de fiecare dată: Ce să scriu mai departe? Dar cum procedează un cititor? Își pune el oare o întrebare similară? Conform căror principii își alege următoarea operă? Ce îl atrage la o carte necunoscută: culoarea, titlul, prezentarea grafică sau numele autorului? În fața nesfârșitelor rafturi dintr-o bibliotecă oarecare, stând singur și neputincios în preajma niagarelilor de cărți, ce voci lăuntrice îl consiliază și-i ghidează mâna spre un volum sau altul? De ce cineva va prefera *În căutarea timpului pierdut* de Proust, iar altcineva va strânge la piept *Fluturii* Irinei Binder? Să fie vorba de enigma hazardului? De o opțiune profund intimă?

O veche butadă spune că o carte scrie o altă carte și e aplicabilă în cazul multor autori. Mă gândesc uneori că, prin extensie, ar fi corect să afirmăm că o carte citește o altă carte. Presupun că, dacă un cititor a avut o relație cu *Ulise* a lui Joyce, va simți un obstacol insurmontabil să deschidă coperta cărții pe care scrie nonșalant *Suge-o, Ramona!* a lui Ciobanu.

Ziceam că orice scriitor ajunge să-și pună sacramentală întrebare cu privire la viitoarea carte ce urmează a fi scrisă. La fel, ar trebui să se întâmple cu un cititor care ajunge să dea de gustul lecturilor. Ce va citi în continuare? Aici e momentul (nu-i așa?) să intervină bibliotecarul și profesorul de literatură. Cine dacă nu ei ar trebui să se întrebe care va fi relația discipolilor dâșnilor cu următoarea carte. Cine dacă nu ei ar trebui să cunoască faptul că pe parcursul anilor, relațiile acestea au fost dintre cele mai diverse. Unele – comice, altele – de-a dreptul dramatice sau chiar tragice.

E arhicunoscut celebrul caz în care o carte a avut un impact copleșitor asupra cititorilor, în special asupra celor tineri. Pe lângă faptul că și-a spus un cuvânt greu în moda vestimentară de atunci, determinându-i pe tineri să poarte pantaloni de culoare galbenă, ca cei ai personajului central, *Suferințele tânărului Werther* al lui Goethe, publicat în 1774, a produs un lanț sinistru de sinucideri. Mai întâi în Germania, apoi – în alte țări europene. Junii care sufereau de dragoste neîmpărtășită își puneau capăt zilelor, urmând exemplul lui Werther. Se estimează că, în urma lecturii volumului, circa 2 000 de tineri s-au sinucis în întreaga Europă. Acest total trist a determinat mai multe țări (Norvegia, Austria, Danemarca și Germania) să interzică romanul, fapt care l-a forțat pe Goethe să prefățeze ediția a doua a cărții cu renumita frază prin care-și îndemna cititorii să fie ca Werther, dar să nu procedeze ca el.

Privită dintre-o altă perspectivă, strict scriitoricească, această relație capătă uneori accente amuzante. Citisem într-un interviu cu scriitorul Ilie Rad următorul alineat: „În 1938 au apărut două romane celebre ale literaturii române: *Enigma Otiliei* al lui G. Călinescu și *Pânza de păianjen* al Călinescu și Serghei. Se spune că G. Călinescu, orgolios în genialitatea sa, intra prin librării și întreba: „Aveți romanul *Enigma Otiliei*?”. „Avem foarte multe exemplare, pentru că nu se prea vinde!”, răspundea vreo vânzătoare. „Dar *Pânza de păianjen*?” „O, romanul ăsta s-a vândut ca pâinea caldă!”, venea răspunsul. Fără să spună nimic, Călinescu mergea la alte librării și continua sondajul, cu același rezultat. Consecința: în 1941, când a apărut celebra lui *Istorie a literaturii române de la origini până în prezent*, Călinescu nu apare nici măcar la indicele de nume! Iar Anișoarei Odeanu, ca să dau un singur exemplu, i se dedică un subcapitol!

Refăcând sondajul lui Călinescu, intru uneori în librării și întreb dacă au o carte de Ilie Rad, *Cum se scrie un text științific*. „Nu, nu mai avem de mult!” „Dar Umberto Eco *Cum se face o teză de licență*?” După verificarea de rigoare în calculator, tânăra din fața mea îmi spune: „Pe asta o avem!”

În felul acesta, ușor anecdotic, revenim la întrebarea pusă chiar din primele alineate ale acestor note: Ce citim? Îl preferăm pe Ilie Rad sau îi dăm prioritate lui Umberto Eco? Sau, poate, este irelevantă o asemenea abordare a problemei?

Am văzut relativ recent un top al cărților lecturate timp de un an, un sondaj, așa cum l-au numit autorii, realizat la o bibliotecă din Chișinău.

Ei bine, cu două excepții neglijabile, topul reprezenta un fel de *Maculatură Babel*, potrivit expresiei plastice brevetată de colegul Adrian Ciubotaru. Clasamentul în cauză scliffea de atâta impostură literară. Înțeleg că lista a fost alcătuită în baza unor chestionare completate de vizitatorii bibliotecii, dar mai înțeleg că tinerele victime au fost îndrumate de *cineva* să citească anume *această* maculatură!

Probabil că de Ziua Națională a Lecturii (avem nevoie de 365 de astfel de Zile pe an!) ar trebui să ne preocupe nu atât numărul mic de cititori, cât calitatea percepției lor estetice, ca să zic așa. Nu atât chestionarele și topurile realizate de bibliotecari, cât competența și bagajul de lecturi al *sfătuitorilor*. Ei ar trebui să le vorbească cititorilor despre valoare și nonvaloare literară. Or, această sarcină nu este una dintre cele mai ușoare. Ce să-i răspunzi elevului care te întreabă de ce despre Paulo Coelho se zice că scrie superficial? Brazilianul doar e tradus în toate limbile lumii și este editat în tiraje impresionante! Și de ce Llosa e bun? Doar din considerentul că a luat premiul Nobel? Chiar să tragă atât de mult acest premiu controversat? De ce ar trebui să prefere dificilul roman *Conversație la Catedrală* în defavoarea *Veronica s-a hotărât să moară*, un volumaș care se citește ușor? Oare nu spunea bătrânul cronicar că cetitul e o zăbavă frumoasă, plăcută adică?

Nu cred că există un răspuns direct și simplu la întrebări atât de grele. Dacă cineva ar îndrăzni să-l formuleze, asta ar însemna o echivalare cu o propagandă literară. Doar lecturile intense și regulate ar putea risipi ceața. Doar asimilarea curajoasă a operelor literare – bune și mai puțin bune la prima etapă – ne va ajuta să nu mai rătăcim prin întortocheata lume a romanului. Nu cred să existe alte rețete de înțelegere a cărții decât a o citi. Chiar dacă se opune asimilării imediate.

Cu toții suntem aidoma *Stalker*-ului tarkovskian: pentru a însuși itinerarul sofisticat e nevoie de cât mai multe drumetrii. Periculoase, dar palpitate.

Ziua Națională a Lecturii la Chișinău

Lilia CALANCEA,
scriitoare

Cum vedeți o Zi Națională a Lecturii (aproape) perfectă? Voi răspunde la această întrebare în calitate de copil crescut în bibliotecă (mama fiind bibliotecară), dar și în calitate de scriitoare.

Promovarea cât mai timpurie e foarte importantă (poate cu o săptămână, sau chiar două, înainte de ziua stabilită) la posturile naționale TV, dar și pe rețelele sociale (inclusiv TikTok, pentru că e vorba de copii și adolescenți). Cu afișe/bannere simple, dar atractive, în care cuvintele *carte/lectură/scriitori* să fie cuvintele-cheie și scoase în prim-plan. Timpul acesta (preaviz) este foarte important, timp în care oamenii încep să-și pună întrebări: ce înseamnă ziua aceasta? cine organizează? unde? când? cine vine? ce scriitori noi? ce cărți noi? ce edituri? E important să se vorbească cât mai mult despre ziua această specială, de sărbătoare, care presupune întâlnirea cu cartea, cu biblioteca și cu scriitorii, față în față.

Prezentarea programului Zilei Naționale a Lecturii, cu acces cât mai larg, pe internet, dar imprimat și pe suport fizic, la intrarea în bibliotecă, pentru ca oamenii să-și noteze în agendă ora disponibilă pe care o pot petrece la bibliotecă. Mai ales ar fi bine ca profesorii de limbă și literatură română din liceele capitalei (sau de oriunde) să-și poată planifica o oră-două la un eveniment cu scriitorul preferat (ales de elevi) în cadrul Zilei Lecturii. Copiii preferă să iasă din pereții instituției, să comunice între ei, dar și cu adulții din domeniul cărții.

Ar fi bine ca *partea oficială* a ceremoniei de deschidere să fie cât mai *scurtă*, atenția mutată pe carte, cititor, bibliotecar și scriitor.

Pregătirea vitrinelor în spațiul din holul bibliotecilor, cu accesul cât mai larg, mai ales la cărțile de la editurile românești: *Polirom, Humanitas, Paralela 45* etc., ar atrage atenția și interesul elevilor; pentru că vitrinele înseamnă coperti noi, autori noi (printre care și basarabeni, autori consacrați sau pe cale să devină: Liliana Corobca, Dumitru Crudu, Vasile Ernu, Iulian Ciocan, Lilia Calancea, Diana Iepure etc.)

Abordarea tematicilor istorice, cele care nu s-au predat în școală sau foarte superficial/fals prezentate în manuale de istorie: cel de-al Doilea Război Mondial, deportările, colectivizarea, holocaustul, regimul sovietic etc. Prezentarea romanelor/lucrărilor artistice pe aceleași subiecte. Întâlniri și discuții cu autorii care au scris pe teme prezentate.

Întâlnirea scriitorilor cu profesorii, mai ales cu cei care predau istorie și limba română, dar și cu cei pasionați de subiecte ce țin de istoria/memoria/limba neamului. Discuții, dezbateri despre felul în care le vorbim elevilor pe teme delicate, de ce este important să-i facem să gândească critic, să pună întrebări pentru a cerceta o temă istorică, cum să nu exagerăm cu sentimentul de victimizare/complexul de inferioritate, ce presupune înlăturarea responsabilităților și a motivației de a crește, de a gândi, de a asuma niște adevăruri istorice mai puțin glorioase, de a acționa, de a schimba și de a se vindeca de niște traume colective. Să fim atenți la faptul cum le cultivăm simțul patriotismului, fără a le inocula ura față de alte popoare. Patriotismul nu constă doar în tricolor și cântece patriotice, de sărbătoare, ci demnitate, muncă, toleranță, înțelegere, civilizație, într-un cuvânt, calități ce se cultivă prin multă LECTURĂ de calitate și prin interesul față de istoria și memoria colectivă a poporului.

Nu doar poveștile/cântecele lirice/populare formează personalitatea, dar și adevărurile mai tranșante legate de popor. Basarabia e plină de povești mai puțin frumoase, dar extrem de necesare pentru vindicarea unor răni, conștientizarea și asumarea unor adevăruri, transmiterea unor valori pe cale de dispariție, legate de credință, sărbători religioase, tradiții legate de casă, educație, gospodărie (broderia, țesutul, coacerea pâinii, rețete culinare specifice diferitor zone geografice din Republica Moldova și România).

Cât mai variate întâlniri organizate fizic sau pe Zoom cu scriitori noi sau scriitori pe care abonații bibliotecii doresc să-i întâlnească (poate fi făcut un sondaj printre cei mai activi vizitatori ai bibliotecii: *Ce scriitor ai dori să întâlnești?*).

Ar fi binevenit un *panel aparte de discuții despre rolul femeilor* în literatura română contemporană. Despre necesitatea promovării literaturii scrise de femei. Discuții în jurul premiilor literare feministe, ca de exemplu Premiul *Sofia Nădejde*, ajuns la a cincea ediție, printre nominalizări fiind și cărțile autoarelor din Republica Moldova (scriitoare basarabence: Valentina Scerbani, Paula Erizanu, Lilia Calancea, Sașa Zare)

În librăriile din România (ex. *Cărturești Carusel*, *Verona*, *Libris.ro* etc.) există raftul dedicat cărților nominalizate la acest Premiu, care poate fi o idee pentru bibliotecile din Republica Moldova. Astfel încurajăm din școală/liceu/universitate elevele/studentele care doresc să scrie și să-și construiască o carieră literară.

Ziua Națională a Lecturii mai înseamnă emoții legate de o surpriză, bunăoară o tombolă la sfârșitul activităților, din care se vor extrage câțiva norocoși ce vor primi în dar cărți cu autografe de la scriitori. Nu cunosc o bucurie mai mare decât să revin acasă cu o carte semnată de un scriitor/scriitoare. Pentru că din propria experiență știu că o carte poate schimba un destin. Iar un destin ar putea schimba o generație întreagă.

Ziua Națională a Lecturii în Republica Moldova

Vitalie CIOBANU,
scriitor, eseist, critic literar
și publicist

La câte sărbători avem în Republica Moldova, sunteți în drept să vă întrebați la ce bun încă una, „națională”? Dar nu e o sărbătoare oricare. Ziua Națională a Lecturii e fără defilări fastuoase, fără care alegorice, fără concerte în PMAN. Ziua Națională a Lecturii celebrează cultura înaltă și cartea, creația, imaginația artistică, inspirația, fantezia, visul și pasiunea pentru zbor.

Orice om e născut să zboare, dar nu oricine își descoperă și dezvoltă această aptitudine. Vorbim despre zborul minții, despre puterea spiritului.

De ce citim, de ce avem această pasiune?

Spune marele scriitor Mario Vargas Llosa că trăiești atâtea vieți câte cărți ai citit. Lectura te face să călătorești în lumi nemaivăzute, să cucerești piscuri semețe, să pleci în aventuri pe mări și oceane, să navighezi în spațiul cosmic alături de personajele cărților îndrăgite, să le împărtășești bucuriile, angoasele, entuziasmul și uimirea în fața tainelor Universului.

Marii scriitori au chestionat cu acuitate condiția umană, dilemele, sfâșierile prin care trece un om la o cotitură a destinului sau în anumite momente dramatice ale istoriei. De aceea cărțile, lectura sunt și o *cale a cunoașterii*, pe care au străbătut-o autorii, cei ce le-au scris, pentru ca noi, cititorii, să avem mai multe repere și soluții pe drumul vieții noastre și al desăvârșirii de sine.

O carte e un zăcământ prețios ce așteaptă să fie descoperit. O șansă pe care o poți valorifica doar deschizând cartea, altfel comorile ei vor

rămâne ferecate, necunoscute, inutilizabile. Ar trebui să vorbim cu seriozitate despre tristețea cărților necitite, despre „dorul” lor de cititori.

Lectura, actul lecturii e o ieșire din contingent, o rupere de lume, dar nu pentru a te înstrăina de ea, ci pentru a o regăsi mai bogată în culori, mai încărcată de sensuri, irigată de sensibilitatea autorului, dezvăluită, „dezvrăjită” de talentul și măiestria sa literară.

Din nefericire, nu toți oamenii citesc, nu toți oamenii înțeleg și prețuiesc cartea și foloasele ei.

Mai ales la noi, în Republica Moldova, unde limba și cultura română au mult de recuperat după decenii de deznaționalizare sovietică, de rătăcire identitară.

Ziua Națională a Lecturii nu e doar despre importanța și necesitatea cititului. Onorăm în această zi munca oamenilor cărții – scriitorii, bibliotecarii, librării, profesorii – pe intelectualii culturii scrise, în general, pe oamenii care slujesc și prețuiesc cartea.

Am dori ca Ziua Națională a Lecturii în Republica Moldova să fie la fel de respectată precum Ziua Limbii Române, cu care este organic înrudită, dar să nu rămână izolată, circumscrisă exclusiv datei de 14 februarie, cum avem de multe ori senzația la 31 august, când auzim imnuri și dedicații Limbii Române – Limbii Materne, pe care mulți concetățeni ai noștri o vorbesc stâlcit, neglijent, macaronic, jignind-o de fapt.

Am dori ca Ziua Națională a Lecturii să adune la un loc scriitori și public – în biblioteci, la uniunile de creație, în aule universitare și în licee –, întâlniri la care să se citească din literatura română și universală, clasică și contemporană, inclusiv din autori basarabeni din toate generațiile, să avem dialoguri, lansări ale ultimelor apariții editoriale, dezbateri pe marginea problemelor culturii naționale, asupra calității manualelor și modului de predare a literaturii în școală, dezbateri despre canonul estetic și despre nevoia revizuirii lui critice, despre integrarea și sincronizarea literaturii române de pe cele două maluri ale Prutului și din diaspora, despre traducerea și promovarea scriitorilor basarabeni în străinătate.

Avem nevoie de Ziua Națională a Lecturii pentru a apăra statutul cărții în concurență cu noile tehnologii, cele care acaparează tot mai mult timpul și atenția tinerilor generații. *Civilizația cărții* și *civilizația imaginii* pot coexista armonios, dacă vom reafirma energic și consecvent rolul și importanța lecturii în formarea spirituală a omului modern.

A citi pentru a schimba lumea

Tatiana CIOCOI,
doctor habilitat în filologie,
profesoară de literatură italiană
și universală, conferențiar universitar

Despre frumusețea, rosturile, plăcerea, utilitatea practică și chiar virtuțile curative ale lecturii au disertat mai toți scriitorii din trecut și din prezent. Ca orice experiență umană, eminentemente subiectivă și vulnerabilă, mereu amenințată de brutalitatea sau indiferența istoriei, de la fanatismul religios, intoleranța obscurantistă, conformismul burghez, cenzura regimurilor dictatoriale și până la distopia „societății fără hârtie” a lui Bill Gates, cartea și lectura au avut nevoie mereu de un omagiu adus culturii spiritului, care le-ar reconfirma, de fiecare dată, statutul și valoarea în societate. Savante, umoristice, erudite, subversive, anecdotice, pasionale sau îndrăgostite, discursurile despre lectură formează o cronică fascinantă despre existența umană în compania cărților, prin cărți sau datorită lor. Cei care, printr-o fericită întâmplare din viața lor, descoperă gustul lecturii, datorat puterii imersive a unui text, prezenței familiare a bibliotecii sau pasiunii contagioase a profesorului, se pot bucura de apartenența la acest „soi de autobiografie comună pentru acel trib de prieteni care este confreria cititorilor”, cum ne asigură Annie François într-o remarcabilă carte (*Bouquiner: Autobiobibliographie*) despre invazia literaturii în viața noastră „domestică, amoroasă, familiară, amicală și profesională”. Lectura este, astfel, o posibilitate „de a purta o conversație cu cei mai de seamă oameni ai secolelor trecute” (René Descartes), o cale „de a deveni mai buni și mai fortificați” (Mircea Eliade), o cetate ridicată împotriva „noilor forme de iluzionare, intoleranță și barbarie produse de societate” (George Steiner), o „neîncetată căutare a cunoașterii lumii și a sinelui” (Alain Trouvé), „o formă a fericirii” (Jorge Luis Borges), „un antidot eficace

împotriva obscurantismului” (Umberto Eco), o „evadare din marea solitudine a vieții” (Jean Mambrino), la limită, lectura poate fi însăși viața, „o viață mai puțin frivolă, mai durabilă, mai orgolioasă, mai puțin deșartă” (Charles Dantzig).

Lectura poate fi toate acestea și încă multe altele, căci felul în care cartea pătrunde în viața fiecăruia dintre noi, producând miracolul înțelegerii unei gândiri străine, este profund individual și irepetabil, ca o istorie de dragoste sau de prietenie. Marcel Proust, care a proiectat în imaginea personajului său din *În căutarea timpului pierdut*, ultimul mare cititor din secolul al XX-lea și primul cititor hiperconștient de aliajul primordial între lectură și luciditatea critică, ne-a prevenit însă despre primejdiile acestei „iubiri”, pe care poezii și „cărțile frumoase” în general, o trezesc în sufletele noastre. „Înțelepciunea noastră începe acolo unde sfârșește înțelepciunea autorului” –, spune Proust în prefața scrisă pentru traducerea conferințelor lui John Ruskin (*Sesam și crinii*), publicată ulterior ca text independent cu titlul *Sur la lecture* și reprodusă, parțial, în eseu *Zile de lectură*, apărut în limba română grație neobositei pasiuni a Irinei Mavrodin pentru opera proustiană. Acest eseu, care este un elogiu al lecturii și al plăcerii solitare pe care o reclamă, ne atrage atenția asupra faptului că rolul principal al lecturii este acela de a „stimula” viața noastră spirituală, de a ne „spori inteligența și puterea sensibilității”, pe scurt, de a servi drept sursă de inspirație pentru propria noastră creativitate. Cărțile nu ne pot da răspunsurile pe care le așteptăm de la ele, pentru că menirea lor nu este de a ne arăta adevărul, ci de a ne incita să-l vedem singuri. Așadar, o primă exigență solicitată cititorului este capacitatea gândirii critice. În limbajul magnific și eficace al lui Proust, virtuțile și limitele lecturii sună astfel: „Atâta vreme cât lectura este pentru noi acel îndemn ale cărui chei magice ne deschid înlăuntrul nostru poarta unor lăcașuri unde altfel n-am fi știut să pătrundem, rolul ei în viața noastră este salutar. El devine, dimpotrivă, primejdios, când, în loc să ne trezească la viața personală a spiritului, lectura tinde să i se substituie, când adevărul nu ne mai apare ca un ideal pe care nu-l putem realiza decât prin progresul intim al gândirii noastre și prin strădania inimii noastre, ci ca un lucru material, depus între foile cărților precum o miere gata preparată de ceilalți și pe care nu trebuie decât să ne ostenim să o luăm de pe rafturile bibliotecilor și să o degustăm apoi pasiv, într-o desăvârșită tihnă a trupului și a minții” (Proust, 2005: 41).

Universul romanului proustian afirmă idealul intelectual al locuirii printre cărți: toate personajele sale – servitori, copii, părinți, buneii, artiști, medici, generali, poștași și florărese – citesc și găsesc absolut firesc să se exprime în citate, ori să formuleze o judecată estetică. Știm bine însă că idealul arareori concordă cu realitatea. Cazul scriitoarei franceze Annie Ernaux, distinsă în 2022 cu Premiul Nobel pentru literatură, este exemplar și simptomatic pentru conflictele normative ale lumii contemporane. Provenită dintr-un mediu popular, din „oameni simpli”, cum sunt denumiți pretutindeni cei care nu aparțin elitei politice, financiare sau culturale, Annie Ernaux își resimte propria ascensiune socială, datorată educației, studiilor universitare și lecturii, drept o „pătrundere prin efracție” în marea cultură universală și printre reprezentanții „nativi” ai acesteia. Dure, deranjante, implacabile, incisive, romanele ei „auto-socio-biografice” dau voce acelei lumi sociale „excluse din reprezentare”, acelei lumi, pentru care bibliotecile, cărțile, muzica clasică, tablourile, franceza elegantă sau regulile gramaticale sunt atributele „mâinilor albe” ale privilegiaților înnăscuți. Străbătut de „o durere fără nume, un amestec de culpabilitate, neînțelegere și revoltă” (Ernaux, 2011:32), romanul *La place* reconstruiește exact „locul” său de origine, „în sărăcie sau un pic de-asupra ei”, figura mucalită a tatălui, visul și eforturile lui de a o propulsa în „lumea bună”, jena față de acest părinte muncitor „care nu citea”, dar avea „maniere fruste, așa ca în romane”, peste care se suprapune explorarea realității aparent insignifiante și total ignorate a „lumii dominaților”, din care scriitoarea a reușit să „imigreze”, dar care nu a încetat să existe. Într-un dialog cu scriitorul Frédéric-Yves Jeannet, Annie Ernaux punctează, în mod remarcabil, rolul cărților și al lecturii în ordinea valorilor și a necesităților diverselor clase sociale, precum și potențialul strategic al lecturii de a transgresa această ordine simbolică prestabilită: „Amprenta cărților citite asupra imaginarului, asupra achiziției limbajului scris, asupra dorințelor, valorilor, sexualității mele, mi se pare imensă. Cu adevărat, eu am căutat totul în lectură. [...] Privind în urmă, îmi dau seama în ce măsură eram cufundată – așa cum nu era niciun student dintre cei pe care-i știam – în ceea ce, pe atunci, îmi părea o altă lume, de o superioritate absolută, cea a esențelor, la care doream să acced și eu prin scriitură. [...] Începând cu 1972, existența mea ajunsese în punctul în care proiectul meu de a scrie devenise o chestiune de supraviețuire, ceva de făcut cu orice preț. Cu conștiința orgolioasă că despre aceasta n-a mai scris nimeni până la mine. Pentru că, am mai spus-o – pe scurt, trece-

rea, prin studii, din lumea dominațiilor în lumea dominantă – nu am mai întâlnit-o exprimată în literatură așa cum o simțeam eu” (Ernaux, 2011: 76-79). Proiectul ei de scriitură „revelatoare”, „dezvărită”, „transformatoare” și „eliberatoare”, care distruge toate cutumele și tabuurile existente despre subiectele reprezentabile în literatură, obligând societatea franceză să se privească într-o oglindă nedeformată estetic, s-a dovedit a fi indigerabil pentru elita intelectuală franceză. Triplu stigmatizată – ca femeie, ca scriitoare și ca origine socială – denigrată și atacată public atât de elita educată de extrema dreaptă, cât și de intelectualii angajați de extrema stângă (3), învinuită de „wokism” (termen intrat în uzul comun în 2022, după publicarea eseului *Capitalisme woke* al lui Anne de Guigné, desemnând proiectul revanșist al intelectualilor de stânga proveniți din minoritățile oprimate) și de „islamogauchism”, Annie Ernaux este prima scriitoare franceză pe care Franța o renegă, dimpreună cu prestigiosul ei trofeu.

Ce alt elogiu mai mare al cărții și al lecturii decât această prigonire medievală a unei scriitoare octogenare, care a îndrăznit să-și afirme propria viziune asupra lumii cu mijloacele seculare ale literaturii? Nobelul din 2022 este un caz alarmant, care ne reamintește că „locul culturii” este, în continuare, un loc al confruntării, al luptelor pentru putere și al excluderii. Ne reamintește că, dincolo de aventura exaltantă a drepturilor și libertăților individuale, lumea este încă plină de nedreptăți, iar șansele de reușită și de autoafirmare rămân inegale. În sfârșit, ne reamintește că puterea lecturii de a forța limitele cunoașterii, de a determina o alegere sau o acțiune, de a inspira dorința de a explora alte lumi sau alte biografii personale, rămâne o putere la îndemâna oricui, cu condiția să ia o carte în mâini și să înceapă a citi. Pentru că a citi este o formă de luptă: cu sine, cu propriile constrângeri, cu propria neputință și chiar cu propriul destin.

Referințe bibliografice:

1. Proust, M. Eseuri. București: RAO, 2005.
2. Ernaux. A. *L'écriture comme un couteau*. Entretien avec Frédéric-Yves Jeannet. Paris: Éditions Gallimard, 2011.
3. *Derrière la polémique autour de l'attribution du Nobel à Annie Ernaux, une histoire de luttes* [online]. [Citat 01.12.2022]. Disponibil: <https://www.slate.fr/story/234796/annie-ernaux-polemique-attribution-prix-nobel-litterature-politique>

O zi generatoare de speranță

Iurie COLESNIC,
Maestru al Literaturii

Cu mulți, mulți ani în urmă un cărturar care a fost cronicarul Miron Costin a descoperit că „Nu iese o mai dulce zăbavă decât cetitul cărților”. Și spusa lui s-a confirmat perfect până în mileniul trei, când au apărut ispitele tehnologice performante și locul cărții a început să fie substituit de cartea electronică, de rețelele de socializare. Și omenirea, făcând statistica după cărțile împrumutate la biblioteci sau cumpărate în librării, a ajuns la concluzia că contemporanul nostru citește mai puțin în comparație cu generațiile precedente.

Este o concluzie pripită și în esență neadevărată. Contemporanul nostru, care 16-18 ore stă pe rețelele de socializare, citește mai mult ca predecesorii săi, problema este alta – calitatea materialului lecturat. Impresiile vecinilor, prietenilor, colegilor expuse în văzul lumii sunt citite cu nesăț. De calitate literară, filosofică, intelectuală nu poate fi vorba, căci corespondenții de felul acesta nu garantează nicio calitate a textului propus pentru lectură. Deci problema trebuie îngustată și examinată din unghiul de vedere al lecturii literaturii de calitate, ca să fie într-adevăr „...o dulce zăbavă”.

Problema nu e numai în captarea cititorului de către noile tehnologii, ci și în felul cum reacționează cu indiferență cititorul la noile oferte sub formă de carte tradițională. Noile deschideri politice, economice, sociale au trecut în umbră scriitorul, a dispărut cultul pentru această îndeletnicire de creație. Posibilitatea de a edita liber a adus în piața de carte multă literatură scrisă din orgoliu și nu dintr-o necesitate sufletească de a se mărturisi. Mărturisirea care forma vraja literaturii adevărate. Asistăm la o inflație intelectuală, când oameni fără chemare

spirituală scot volum după volum. Sau persoane cu posibilități financiare deosebite angajează „negri literari”, care produc o literatură de nivel mediu.

Această problemă poate fi soluționată prin crearea unei caste de critici intransigenți, care să pună corect accentele, garantând calitatea produsului literar promovat. Evantaiul de recenzii laudative, fără acoperire, cu argumentare fragilă, au corupt încrederea în noile apariții editoriale, unde cărți bine scrise se pierd, se îneacă în noianul de creații mediocre.

A dispărut cultul cărții, care odinioară era propagată firesc, când în fiecare casă, chiar și cea mai modestă, exista o policioară cu o sumă de cărți. Intelectualii căutau rarități, concureau a cui bibliotecă este mai bogată și acest criteriu crea imaginea deplină a proprietarului acestui tezaur intelectual.

Astăzi nimeni nu se mai interesează de bibliotecile personale și tot mai des munți de cărți valoroase sunt depozitate lângă ghelele de gunoi. Bibliotecile personale nu mai sunt la modă...

Cât n-ar părea de straniu, problema lecturii insuficiente e legată și de dispariția cenzurii. Paradoxal, dar „descoperirea fructului interzis” forma o atitudine față de scriitorul interzis și un interes sporit de a pune mâna pe scrierea persecutată de autorități, interzisă și a o savura. E clar că nu optăm pentru introducerea cenzurii, ci pentru a găsi o cheie prin care s-ar putea genera un interes sporit față de o carte sau alta.

Bibliotecile din lipsă de fonduri nu pot procura suficiente exemplare din noile apariții, cu atât mai mult nu există fonduri pentru tirajele speciale, pe când internetul se află pe prima linie cu promovarea cărților, cu prezentarea edițiilor noi apărute.

Instituirea Zilei Naționale a Lecturii în Republica Moldova este o inițiativă foarte nobilă, care poate genera un interes deosebit față de carte și relansa pasiunea pentru literatura de calitate.

În felul acesta apare ocazia de-a pune accentele potrivite pe nodurile sensibile în delicata chestiune a crizei lecturii. Și ca în timp mai îndelungat să se contureze o politică permanentă și eficientă.

Ziua Națională a Lecturii trebuie să devină generatorul speranței unei noi abordări a relațiilor firave între părțile veșnicei ecuații: Cartea, Cititorul, Lectura.

Lectura – o plăcere (i)mediată

Nina CORCINSCHI,
critic literar, doctor habilitat,
director al Institutului de Filologie Română
„Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al Ministerului
Educației, Culturii și Cercetării

Întotdeauna când sunt prezentată drept critic literar, am un ușor sentiment de jenă și chiar de inadecvare. Critic literar e Nicolae Manolescu – eu mă situez departe de contribuția și rolul lui în literatură, cum să mă numesc critic literar, la fel ca el? Mai degrabă îmi vine să zic – cu inima și mai ales conștiința împăcată – că sunt de profesie cititor. Adică un cititor profesionist. Un cititor care citește hermeneutic – aplicând simultan lecturii imediate (de plăcere) una mediată de un aparat conceptual și metodologic de interpretare. Un cititor naiv citește pentru plăcerea de a citi, un cititor profesionist parcurge textul pentru a-l integra într-o rețea semiotică, într-o panoplie de structuri și fenomene literare. Lectura de azi o substituie pe cea de ieri, de cândva. În copilărie, citeam din pură plăcere. Lectura era drogul meu de copil, crea cadranul de izolare de o realitate pe care altfel nu știu cum aș fi putut-o suporta. O carte îmi dădea accesul la o lume magică (unde se putea întâmpla orice), intens senzorială și întregă – adică coerentă, fluidă, fără goluri de sens. Lecturile copilăriei mele sunt, de fapt, relecturi. Cărțile mele dragi deveniseră cămine ale sufletului, în care-mi găseam reazemul. Nici eu nu-mi puteam explica de ce când plecam de acasă, oriunde, chiar și la câmp sau la cireadă, s-o aduc acasă pe vițica Dumănică (pe care o câștigasem c-un bilet de loterie, de ziua satului Puținței), luam o carte de relectură cu mine. Știam că era puțin probabil să pot citi din ea, dar inconștient aveam nevoie de starea de bine pe care mi-o asigura mereu, căutam să fiu aureolată peste tot unde mergeam de stratul de lumină caldă, ocrotitoare a cărții. La școală, la lecțiile de educație tehnologică, în loc să croșetez și să brodez, citeam

pe sub masă. Profesoara renunțase să mă mai certe. Tot ea îmi predă și chimia, la care eram foarte bună, deci aveam un alibi pentru trișarea mea de la lecțiile pentru fetițe. Să croșetez nu știu nici azi. Când mergeam cu părinții la păscut cireada de vaci (o zi pe lună, familia deținătoare de vacă trebuia să pască întreaga cireadă), amiezile erau teribile, vacile fugeau ca dementele în căutare de apă. Erau veri toride, apa seca în mai toate locurile pe care le știam. Păstrez în memoria suferinței ziua în care am adăpat o cireadă de vreo 20 de vaci la ulucul unei fântâni, din care am scos cu mama (nervos, tata abandonase lupta și plecase acasă) până la epuizare nenumărate găleți de apă. Era secetă, era supărarea sătenilor, când seara vitele păreau a fi flămânde sau însetate, sau una-două era dispărută prin cine știe ce lanuri de porumb. Era și necazul părinților pentru greul acestor zile de foc, dar eu îl purtam pe Artur Conan Doyle cu *Sherlok Holmes* în geantă și reușeam să transform chinuitoarea peripeție de-a merge „cu rândul cu vacile”, într-o operațiune detectivistică.

Dar biblioteca! Oare chiar era așa de mare precum mi-o amintesc acum? Cu unde lăptoase de lumină străbătând printre rafturile de cărți. Cu mirosul îmbătător de hârtie tipărită. Cu liniștea ei magică și ocrotitoare. Cu grandoare ei de templu. Locul unde eram neînchipuit de fericită. Acolo trăiam frumusețea – adică intensitatea. Bucuria descoperirii unei cărți noi se împletea cu emoția impietății, căci pătrundeam uneori fără știrea mamei, sustrăgându-i cheile de la bibliotecă (ea era șefă de bibliotecă) și trăind ore de extaz încuiată în interior. Știam că săvârșesc ceva nepermis, dar cu atât mai intensă dorința! Era aventura cea mai râvnită a copilăriei mele, altfel bântuită de scandalurile interminabile ale tatălui, de sărăcia, întunericul și marasmul anilor sovietici, de probleme cotidiene dintre cele mai săcâitoare.

Aventurile lui Tom Soyer o iubeam atât de mult, încât puteam recita oricând fragmente din carte. Vorbeam în replicile personajelor și zâmbeam așa cum credeam că zâmbește Becky Thatcher când Tom îi face prima timidă declarație de dragoste. Dar *Peppi Ciorap-Lung!* Nici eu nu măturam pe sub pat, la fel ca și ea, căutând să scap cât mai repede de corvoada curățeniei. Două găte purtam și eu. Și ciorapi diferiți. Îndrăznesc să cred că acest personaj fascinant m-a „contaminat” cândva cu spiritul lui independent, liber și nonconformist. Dar și poezia! Toată poezia lumii o rezumasem în *Luceafărul* eminescian și în balada *Miorița*. *Luceafărul* l-am recitat de atâtea ori, încât l-am învățat pe de rost. Este singurul poem memorizat integral de plăcere, nu de nevoie. Spun

asta, deoarece nu am cea mai bună memorie, memorizarea e mereu efort chinuitor pentru mine. *Luceafărul* și *Miorița* erau recitate nu doar la serbări școlare, ci și în lungile singurătăți de acasă – în fața cotețului de găini, bunăoară. Încercasem să fac un spectator din motan – o altă mare iubire a copilăriei – dar acesta niciodată nu rezista mai mult de primele două versuri, zbughind-o prin curte. Dar găinile mă ascultau, eram încredințată de asta, mergeau agale prin coteț, etern cloncănitoare și prezente. *Luceafărul* și *Miorița* mi-au cultivat interesul pentru dramă, atenția pentru dinamica psiho-emoțională a relațiilor între cei apropiați și înțelegerea transformată în convingere că sacrificiul este motorul generator al energiilor vieții.

Lectura mi-a oferit mereu plăcerea jocului de-a altcineva și de ce-ar-fi-dacă. Avatarul meu de adolescentă este interbelic, este Adela din romanul omonim al lui Garabet Ibrăileanu. L-am citit și m-am identificat imediat cu femeia adorată de Emil Codrescu. M-am văzut purtând rochii lungi, matlasate, cu volane, în culori pale, calde și moi. Mi-am simțit mâinile îmbrăcate în mănuși de catifea, părul prins sub pălării cu boruri largi și mi s-a părut organic, firesc, adevărat. Sunt eu. Cea dintr-un alt timp, dintr-o altă viață. Parfumul care mă învăluia atunci nu avea nuanțele mele tari de ambră și santal, ci era părelnic și iluzoriu – miros de vânt primăvăratic, adiere de floare de gutui, de fir de iarbă, de scoarță de copac. Viața mea ca o liniște de câmpie. Redusă la esențe, comprimată în gesturi ritualice – de plimbări, de cine la lumina crepusculară a serii, de lungi discuții despre literatură.

Ce bine că Adelei îi plăcea să citească! Lecturile ei din Dostoievski sunt, la fel ca ale mele, neliniștite, pline de întrebări, bogate în asocieri.

Adela mică, alergând printre frezii, Adela, adolescenta neliniștită, care se mărită pentru a simți violent gustul vieții, tot ea părăsind subit un destin străin, anulând convenția, alegând însingurarea. Adela matură, îndrăgostită de bărbatul nehotărât, dar fascinant, taciturn, dar plin de vitalitate, admirabil de deștept, dar nesigur de sine. Cel care o iubește cu o „prietenie pasională” și-i vorbește în aluzii fine, în fraze neterminate, în nesfârșite tăceri. Cel care o exasperează cu mișcări de apropiere și retrageri, cu tensiunile din cuvinte nerostite, cu gesturi abia schițate. Cel care-i refuză dreptul la certitudine. Adela nu cere, nu strigă, nu se revoltă. „Tu ești la fel ca prințul Andrei, Codrescule! Rece și ironic în aparență, sensibil și chiar sentimental în realitate”. Ea știe că abia în literatură, trăirile lor capătă contur, se limpezesc, emană sens. Literatura aduce viață, acolo unde viața obosește, se blazează, unde re-

lieful ei se tocește. Citesc Adela și zâmbesc amar. Pentru un codrescu, abia absența unei adevale instalează un timp tumultos, viu, intens senzorial. Face să înceapă trecutul.

Mai caut în mine și – la o altă vârstă – o văd pe Ruxanda lui Ion Druță. Femeia dintr-un sat basarabean postbelic, bântuit de război și pierdere. Cortină simplă, tradițională: lăicere lucrate de gospodine, prosoape albe împodobind oglinda și icoana. Broderii la cuverturile care acoperă paturile de cândva, sofcă, crivat – așa li se spunea pe la noi. Pisica roșcată învârtindu-se pe lângă coada măturii. Ruxanda – păr castaniu, gâțe lungi, privire limpede, clară. Rochie ușoară, de cit. Totul în ea – simplitate, naturalețe, neliniște.

Ruxanda poate fi prietenă cu Domnica, dar e la ani lumină de ea. Domnica e tihnă, blândețe și ascultare. Ea ilustrează puterea convenției pentru femeia locului și a timpului: simplitate, decență, smerenie, resemnare. Femeia perfectă pentru bărbatul patriarhal – stăpânul și demiurgul casei. Ruxanda e opusul Domnicăi. E nonconformistă, e independentă, autonomă, conștientă de valoarea ei. Codul existenței ei este libertatea. Văd în ea prima femme fatale din literatura noastră. Ruxanda se îndrăgostește de badea Gheorghe, îl atrage, îl seduce și apoi îl abandonează, lăsând pătratul magic de mazăre în grija altcuiva. Femeia aceasta intensă și năvalnică nu găsește destulă răbdare pentru bărbatul însingurat, introvertit, reflexiv. Ruxanda nu pare să regrete. Ea e animalul inteligent din pădure, care-și ascultă simțurile, care are intuiția propriului drum, are conștiința unui destin asumat cu demnitate. Ea însăși e un avatar al Adelei, ambele sunt acea „floare mare, una din acele flori tropicale care atrag irezistibil, ameteșc și omoară”.

În dimensiunea prezentului – autoportretul trebuie să fie nemișos de lucid, mintea e invitată să iasă de sub vrajă. Neliniștea Adelei e aceeași. Și azi codurile iubirii ei sunt de găsit în regimul sugestiei, al tensiunilor care-și caută conceptul. Pasul ei însă a căpătat fermitatea Ruxandei, privirea coboară din orizontul visătoriei spre a surprinde cât mai exact liniile de forță ale realității. Are determinare, ambiție și putere de a-și împinge limitele. Curajul ei însă nu mai vine din exuberanța tinereții, ci din fermitatea unui ostaș, aflat mereu în arenă. În autoportretul prezentului, machiajul trebuie să ascundă ridurile de la colțurile ochilor, parfumul intens – să alunge oboseala, să dea sclipire rutinei. Pantofii stiletto sunt purtați doar la ocazii, rochiile pe talie au nevoie de ceva regim.

E mai deșteaptă femeia aceasta din carne, oase și sânge decât avaturile ei literare? Nu, dar cu siguranță e mai complexă, mai bogată în alcătuirea ei coaptă, matură, suprastratificată, labirintică. E mai împlinită decât femeile din literatură, care o locuiesc? Încă nu știe, încă n-a aflat. Ar vrea să rumineze lumile trecutului, dar timpul o gonește. Are nevoie de mai multe și mai dese popasuri în sine. Personajul preferat din literatură a devenit chiar ea, existența ei de până atunci – un subit prilej de întrebări, reluări, resemnificări.

Femeia din prezent e o amazoană nu a lumii, nu a literaturii, ci a propriei minți, a câmpiilor nesfârșite ale inimii ei. Acolo simte că se duc luptele cele mai grele, doar de acolo poate veni gustul dulce-amar al victoriei. Ea privește cu interes spre generațiile de femei care au precedat-o, spre mama rămasă în enigmă, spre bunica pe care o știe doar dintr-o fotografie, spre mesajul pe care-l poartă energiile acestor femei. Ea știe că nu e de acum și de aici, ci e de departe și continuă un drum, început nu de avaturile ei literare, ci de femeile neamului ei, toate înghițite de timp. Pentru această femeie, viața a devenit mai intensă, mai vie, mai prezentă decât orice ficțiune.

Și lectura? Cu timpul, lectura a devenit tot mai mult o muncă de descifrare și interpretare. Mai puțin plăcere pură, neangajată. Dar și astăzi, oricât de obosită, într-o bibliotecă mintea mi se detensionează, mușchii se destind, energiile corpului se echilibrează. Timpul se goleşte de conținut. Când mergeam la București, la începuturile carierei mele, alegeam mereu trenul. Plecam de regulă la sfârșit de săptămână, joi sau vineri, și sâmbăta luam trenul spre casă. Trenul „Prietenia” pornea din București la ora 19.00 și eu până atunci stăteam în Cărturești. Mereu. Acolo ziua „fără de program” de sâmbătă sau duminică trecea pe nesimțite, mă acapara. Deveneam o ostatică fericită a captivității din copertile cărților cunoscute și necunoscute. Nu-mi amintesc mai nimic de conferințele la care veneam în acei ani la București, de întâlnirile avute pe la tot felul de instituții academice, îmi amintesc însă perfect de cotoarele cărților din Cărturești. Îmi sună în urechi muzica clasică în surdină, îmi revine mirosul fascinant de carte nouă, amestecat cu alte parfumuri de ceai și lumânări parfumate. Îmi resimt corpul exultând. Mângâi cu ardoare cotoare și miros ca o felină titluri. Am simțurile cabrate și senzații de proaspăt îndrăgostită. În sufletul meu – câmpie de flori.

De undeva, de cândva, am simțit că vreau și eu să scriu. Răsfoind prin scrisuri vechi, regăsesc un caiet vechi, c-o pisică desenată pe el

și cu bucăți de ceva între proză și eseu. Caut ritmul frazei, încerc să deduc lecturile. Cred că eram prin clasa a 10-a, aveam 15 ani, faza cea mai romantică a adolescenței. Influențe din Dumas-fiul, din Jane Eyer. Multă tensiune în cuvinte, câteva stridențe. Peste tot, pasiune și ardoare. Mulți ani după aceste încercări n-am simțit gustul scrisului de acest fel. Am avut o lungă despărțire de mine, ca ființă imaginativă, creatoare. Nu pot spune că textele de critică literară pe care m-am axat în acești ani n-ar fi fost și un recurs la imaginație, dar un recurs controlat, atent regizat, cât se poate de fidel pentru produsul imaginației altor creatori.

Acum am redevenit ființa confesivă de cândva. Se încheie o acoladă. Mi-e dor să scriu. Despre Pippi, Cătălina, Adela, Ruxanda din mine.

O fidelitate dublă

Alex COSMESCU,
poet, filosof, doctor în filologie,
cercetător științific

Citind, întâlnim gândurile altuia – și formulările altuia – și le facem parte din fluxul experienței noastre. Le introducem printre gândurile noastre – lăsăm ca ceea ce vedem pe foaie să nască în noi formulări interioare, într-o nouă voce și într-o nouă manieră, care nu mai e doar a noastră. Tot așa cum, ascultând, lăsăm cuvintele celui alt să fie parte din experiența noastră – de rând cu propriile noastre idei și emoții.

Un ascultător bun e cel care îl lasă pe celălalt să vorbească așa cum o face, fără să-l întrerupă la fiecare două cuvinte. Într-un seminar de comunicare nonviolentă la care am participat – locul în care am învățat cu adevărat să ascult – profesoara folosea o metaforă: a asculta cu adevărat pe cineva înseamnă a te lăsa pe tine la o parte – undeva la marginea propriului univers interior – și a lăsa cuvintele și emoțiile celui alt să vină în centru. Numai că uneori asta devine imposibil. Ceea ce se întâmplă cu noi când ascultăm pe cineva devine prea mult – și dacă ne-am abține de la a-i spune ce credem, ne pare că o să plesnim.

Filosoful Edmund Husserl se plângea, într-o scrisoare, de faptul că citește puțin – că nu poate citi decât puțin câte puțin – și că nu citește decât gânditori originali. Zicea că nu poate citi mai mult de 2-3 pagini la rând pentru că, citindu-le, capul i se umple de gânduri proprii – reacții la ceea ce a citit – care îl fac incapabil să se mai concentreze pe ceea ce citește decât dacă se oprește și începe să noteze ceea ce a gândit. Și abia după ce a scris tot – și eventual a mai urmărit direcțiile în care îl duceau ideile – poate să se întoarcă la textul altcuiva cu atenția cuve-

nită. Aceste întreruperi continui îl făceau să creadă că nu e un cititor bun – pentru că e prea lent și laborios ce face, iar întreruperile continui anulează fluiditatea lecturii.

Nu cred deloc că asta îl făcea un cititor prost – doar că ne arată câte-va lucruri despre lectură pe care tindem să le luăm ca fiind de la sine înțelese – și care ne colorează atitudinea pe care o avem cu privire la lectură, la noi înșine și la propriile abilități.

Primul lucru pe care l-aș remarca în legătură cu decepția pe care și-o descrie Husserl este așteptarea lui – comună atât cititori – că modul de lectură ce poate fi descris ca „a înghiți pagină după pagină” poate fi generalizat și aplicat în toate cazurile. Acest fel de a citi pare să fie privit ca ceva ce *ar trebui* să putem face oricând – și cu orice text. Cred că orice cititor a avut – cel puțin ocazional – experiența *absorbirii* de către un text, o experiență în care nu mai suntem în control asupra noastră, ci textul este cel care ne ia sub control – și ne ține – și ne face să vrem să fim în continuare cu el – ore în șir.

Acest tip de experiență a lecturii pare să fie atât de influent, la nivel social, încât ne așteptăm ca *anume el* să se producă de la sine de fiecare dată când citim. Dacă nu se întâmplă așa e ușor să găsim un vinovat: fie cartea (care nu e suficient de interesantă, suficient de bine scrisă, suficient de adecvată pentru noi) – fie noi înșine (acuzându-ne, ca Husserl, că mintea noastră nu funcționează suficient de bine, sau că nu suntem în dispoziția cea bună, sau că suntem prea obosiți, sau că trebuie să citim altceva ca să ne pregătim). Profesorii fac adesea această greșală când le recomandă studenților sau elevilor o anumită lectură: se așteaptă ca studenții să poată înghiți pagină după pagină într-un interval scurt – și ca acest tip de lectură *devoratoare* să lase ceva în cititor. Dar nu avem de unde ști nici dacă va lăsa ceva, nici dacă cititorul – noi înșine sau cei cărora le recomandăm o carte – va putea în general citi textul în acest mod.

Al doilea lucru pe care l-aș remarca este că Husserl distinge foarte clar propriile lui gânduri de gândurile pe care le citește. E un lucru rar – mai ales când citim ceva scris convingător. Adesea ni se pare că ceea ce citim sau auzim e exact ceea ce gândim noi înșine – sau ceea ce *ar trebui* să gândim. Adesea suntem manipulați în acest mod – când cineva vorbește pe un ton convingător și suntem atât de absorbiți încât, fără să vrem, începem să credem ceea ce ne spune. Adesea același lucru se întâmplă și când citim – și devenim incapabili să diferențiem între *ceea ce se întâmplă cu noi când citim un text și textul pe care îl*

avem în față. Husserl – probabil datorită exercițiilor de atenție fenomenologică ce au format coloana vertebrală a practicii lui de lectură și scris filosofic – pare să-și fi dezvoltat o sensibilitate extrem de acută la ceea ce se întâmplă în mintea lui. Și această sensibilitate devenea copleșită atunci când trebuia să conțină prea mult. Ceea ce începea să conțină când citea nu erau pur și simplu gândurile altcuiva – dar gândurile altcuiva întrețesute cu propriile gânduri care începeau să se prolifereze.

Tot așa cum, ascultând atent pe altcineva, încet-încet, încep să se formeze în noi idei și emoții pe care, dacă le-am ignora, ne-ar copleși – dar dacă le-am expune pe măsură ce ne vin nu l-am lăsa pe celălalt să ne spună până la capăt ceea ce are de spus – ceva se formează în noi și când citim. Nu sunt doar cuvintele textului sau gândurile autorului. Nu sunt nici ceea ce am gândi sau simți pur și simplu, indiferent de ceea ce citim. Sunt gânduri și emoții *prilejuite* de întâlnirea cu altceva decât noi – cuvintele altuia puse pe foaie, care continuă să fie vii mii de ani la rând – și pot genera în noi ceva ce, probabil, cel mai probabil, nu ar fi fost niciodată generat altfel.

Dilema lui Husserl demonstrează perfect un fel de dublă responsabilitate: pe de o parte, a vrea să dai celui alt atenția cuvenită – a vrea să-l asculți până la capăt (de exemplu înghițind pagină după pagină) pentru a înțelege cât mai complet. Pe de altă parte, conștiința acută a faptului că *și în tine se întâmplă ceva* – și dacă ai neglija ce se întâmplă cu tine fie ai uita după aceea totul, fie ai fi prea copleșit ca să poți continua. În această dilemă, Husserl decide – probabil oftând și enervându-se că nu poate altfel – să facă o pauză ca să-și noteze *propriile* gânduri.

Această scriere a propriilor gânduri nu se transformă, în cazul lui, într-un comentariu „profesionist” la textul pe care îl citește – deși ar putea. Miza este – în felul în care înțeleg – mai curând o eliberare de *gândurile pe care nu poți să nu le gândești* – și faptul că le-ai pus pe foaie îți permite să le lași la o parte – pentru a reveni asupra lor mai târziu – pentru că *acum* vrei să stai cu gândirea altcuiva. O alternare între perioade în care ești cu altcineva – și perioade în care ești cu tine.

Cred că asta ne oferă lectura: posibilitatea de a fi cu altcineva fără a înceta să fim, totodată, cu noi înșine. Posibilitatea de a fi absorbiți în lumea pe care ne-o deschide altul – și, totodată, de a reveni la ceea ce simțim și la ceea ce se dezvoltă în noi pe măsură ce ne deschidem spre ea. Această mișcare dublă dă senzația unei fracturi între două moduri

de a fi – pe de o parte, credem că *ar trebui* să fim capabili să fim cu altul, într-un mod fidel experienței lui, atât timp cât e nevoie pentru a-l înțelege. Pe de altă parte, ne dăm seama că nu ne putem neglija pe noi înșine – că nu ne putem da afară din noi înșine – și că, dacă ne-am neglija, am pierde conexiunea cu noi. A învăța să fii cu altul și cu tine în același timp – când poți să stai mai mult cu altul și când trebuie să revii la tine – e ceea ce învățăm citind în felul pe care îl descrie Husserl: cu suficient de mult respect pentru celălalt încât să nu-ți confuzi gândurile cu ale lui, cu suficient de multă sensibilitate la tine însuși încât să nu ignori ceea ce se întâmplă cu tine citind.

Ion DRUȚĂ. Despre adevărații cititori

(spicuiți din Almanahul epistolar *Despărțirea apelor*)

Ion DRUȚĂ,
scriitor, poet, dramaturg
și istoric literar

1. Este foarte greșit punctul de vedere că fiecăruia om care știe a citi trebuie neapărat să fie și un cititor activ al literaturii artistice, clasice sau contemporane. Nici vorbă de așa ceva. Literatura artistică, ca orice altă artă, se înțelege cu sufletul și, dacă muzica simfonică sau pictura Renașterii cer un anumit grad de pregătire pentru ca omul de azi să o poată înțelege, de ce nu admitem ca și literatura, arta cuvintelor scrise, arta metaforelor, imaginilor, sugestiilor, cere o anumită pregătire pentru a fi înțeleasă.

2. Zice undeva Dokuceaev că hrana poate fi folositoare omului numai atunci când omul mănâncă cu plăcere, gustând din plin, savurând ceea ce a pus în gură. Eu aș îndrăzni să zic că cititorul matur, adevăratul cititor (iară, într-un anumit sens, noi cu toții, de la vlădică până la opincă, suntem cititori), apoi, zic eu, adevăratul cititor este acela care savurează. Participă activ cu toată firea la cele citite, iar dacă lumea plăzmuirilor plastice, lumea cuvintelor sonore nu-l atrage, devine pentru el un chin, o corvoadă, atunci, aș zice eu, și pentru arta scrisului, și chiar pentru el, ar fi mai bine să lase cartea în pace.

3. După câte am observat, adevărații cititori vin la cărțile noastre după un anumit zbucium sufletească, vin după ce au trecut ei înșiși prin multe, vin să caute un sprijin, vin să găsească un prieten, vin să se măsoare, să se înrudească, să se sfătuie. Și, până ce băieții voștri n-au trecut prin viață, până ce nu a apărut la ei necesitatea de a se retrage pe un scurt timp și de a sta de vorbă cu o carte, până nu li se va da să înțeleagă că cititul este o unică posibilitate de a-ți lărgi orizontul vieții cu destinele altei lumi, până ce nu s-au adunat toate astea, orice forțare nu are rost. Ba dimpotrivă. Dacă unui oarecare Bodrângă, care cu vremea ar putea deveni un bun cititor, îi bagi cu de-a sila o carte, îi trezești un anumit reflex negativ, și el mai apoi o viață întreagă nu se va mai atinge de carte.

Organizarea lansărilor de carte

Gheorghe ERIZANU,
eseist, jurnalist, publicist,
om de afaceri, om de cultură
și scriitor

Se fac fără scaune. Din respect față de cuvinte. Ca vorbitorii să simtă în picioare fiecare cuvânt.

Fără prezidium. Din respect față de ascultători. Și ca un elementar spațiu democratic.

Cu program clar. Cine și cât timp va vorbi. Despre carte și autor. Fără incursiuni lirice în propria biografie.

Cu sesiune de autografe. O carte semnată de autor are o valoare suplimentară față de prețul de pe copertă. Și nu poate fi furată din biblioteca personală.

Lansările se fac în librării. Cartea este un produs care se cumpără. Cumpărând o carte investești în autor și în altă carte.

O lansare nu poate dura mai mult de o oră și treizeci de minute. O nuntă italiană durează patru ore.

Nimeni nu înregistrează oameni ca să vină la lansări de carte. Vine cine vrea, rămâne cine poate.

Lansările se fac fără resurse administrative.

Lansările se fac cu scriitori buni, cărți bune și public bun.

Bibliografie:

1. Gheorghe Erizanu, Vera Osoianu. Lansările de carte. Dovadă sau feedback. In: Lectura și scările: Culegere de articole. Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Coordonatori de ediție: Vera Osoianu, Angela Drăgănel. Chișinău: Prut Internațional: BNRM, 2020, pp. 280-284. ISBN 978-9975-54-455-9 (Prut Internațional). ISBN 978-9975-3361-9-2 (BNRM). DOI: 10.5281/zenodo.3661869 [Citat 14.12.2022]. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1081/Lectura%20c8%99i%20sc%4%83rile%20cu%20DOI.pdf?sequence=5&isAllowed=y>

Lectura – șantier formator în toate zilele omului

Iulian FILIP,
doctor în filologie,
scriitor și folclorist

Înălțarea în calendarul evenimentelor naționale a motivului *lectură* suplimentează și sensibilizează, motivațional, importanța formatoare a celui mai eficient și mai verificat echipament – cartea. Ambalajul sărbătoresc al Zilei Lecturii poate genera concursuri și evenimente cărturărești, în care cititori de diferită pregătire ar înțelege mai limpede posibilitatea accederii la propriul șantier formator, unde – prin lectură – cititorul s-ar construi, s-ar cizela, s-ar fortifica, s-ar modela. Cărțile oferă oglinzi miraculoase cititorului, în care acesta să-și urmărească devenirea. În tradiționalele, fireștile parteneriate – scriitori, bibliotecari, pedagogi, editori, părinți – Ziua Lecturii e o provocare de creativitate, care poate oferi accentul declanșator al Programului Național *LecturaCentral...*

Nu doar factor formator este ori poate fi lectura. Am răspuns repetat la această întrebare stereotipă: ce înseamnă pentru mine lectura? Acum cred că furnizez pentru întâia oară un paralelism neordinar, pe care nu-l puteam oferi înainte de a nimeri în spital. *Covidul* mi-a oferit experiența primului spital din viață. Constatam că toate testările, măsurările, controalele, procedurile sunt concentrate în prima jumătate a zilei. Mai constatam că medicii, surorile medicale îmi explicau, mă întrebau, mă antrenau într-un dialog permanent de inițiere a ce mi se întâmplă, determinându-mă să înțeleg și să mă încred că aceasta-i calea de ieșire la mal (din spital adică). Atât de sincer m-am aliat eforturilor *aripașilor imaculați* (astfel am numit într-o poezie personalul de la Spi-

talul *Sfânta Treime*), încât a doua jumătate de zi și o bucată de noapte îmi testam starea mea de spirit prin ceea ce e modul meu de viață – prin lectură și scris. Cunoșteam mărturiile unor colegi scriitori despre simptomele mai *cărturare* ale virusului: că nu se mai pot concentra la citit, la scris... Nici nu e nevoie să insist prea mult – ceea ce citeam și scriam (inclusiv pentru rubrica mea din săptămânalul „Literatura și Arta” *Vorbitul de bine la români*) postam pe rețelele de socializare, co-mu-ni-cam. Comunicarea constituie, pentru mine, o terapie ireproșabilă, iar lectura e o comunicare *în mai multe ite* cu lumi și personaje, și timpuri, și spații, și situații de diferită tensiune. Comunicarea prin lectură stimulează, sensibilizează, sublimează comunicarea cu sine, iar în consecință conduce la o cunoaștere mai temeinică a insului pe care-l tot citești în fiecare zi în oglindă – și aceasta-i o lectură, de care nu te mai saturi... Spitalul e o carte larg deschisă, în care viața și moartea se citesc frontal, la scenă deschisă, în fiecare zi, iar, pe frontieră, *aripații imaculați* îți sunt niște călăuze, niște bibliotecari eficienți, care nu tăinuiesc (nu pot tăinui) configurarea câmpului de luptă și statutul de luptător al fiecărui pacient. Mă testau medicii, dar eram cu ochii pe mine și eu, citindu-mă, urmărindu-mă *cum citesc* în acest câmp de luptă, constatând că respir aproape din tot pieptul și că citesc precum citesc și acasă ori unde mi-i drag să citesc. În fiecare dimineață, la ora 3:00 (ora Îngerului, îmi zicea nănășica despre aceste deșteptări cu noaptea în cap), mă trezeam pentru incredibile momente poetice și meditații, ca la o adevărată casă de creație.

Lectura e formatoare de oameni deosebiți. Lectura e salvatoare în situații greu de suportat. Văd mai bine decât aud, dar mă rog să am vedere până la capăt și cărțile mai captivante dintre cărțile necitite, dar și câteva pentru recitare. Mi-a plăcut că pentru culegerea de comunicări după nu mai știu care Conferință de totalizare a Programului Național *Lectura Central* alcătuitoarii au ales un catren de al meu cu acest motiv: „Când viața-i aproape trăită,/ iar nota, păcat, neplătită,/ o carte-ntre cărți necitită/ îți face plecare măhnită”.

Cititul ca hedonism intelectual

Dorian FURTUNĂ,
etolog, doctor în biologie,
scriitor

Cartea nu este o necesitate; la un moment dat, ea poate deveni chiar un consumator inutil de timp și energie, iată de ce întâlnim atâția oameni care trăiesc confortabil fără a citi, dar care se impun, fac carieră, devin importanți în mediul lor social.

Natura ne-a înzestrat cu instincte, cu emoții și cu mecanisme cognitive care ne permit să facem politică și business, să fim activi în viața publică și să obținem resursele necesare. A te baza doar pe intuiție, experiență și șarm, a avea și un dram de noroc poate fi deci suficient ca să-ți ridici o avere, să obții un loc cald oriunde ai fi și să te bucuri de succes. Oamenii au făcut asta de milenii, în lipsa cărților. Mulți o fac și acum, există atâtea exemple, la vedere.

Elocvente sunt, în acest sens, cuvintele lui Alexis Zorbas, strigate într-un miez de noapte: „Mă, omu' e fiară, zău. Omul e fiară și fiarele nu citesc!” Epic.

Totuși, cei care n-au cunoscut plăcerea lecturii, cei care neglijează cartea ratează un stadiu important în dezvoltarea lor intelectuală. Lectura cărților e ceea ce ne înalță deasupra condiției noastre native, deasupra instinctelor pe care le împărtășim în comun cu animalele. Lectura ne permite să descoperim o dimensiune superioară a umanului din noi și e un izvor de enormă satisfacție. De invidiat sunt cei care au găsit în citirea cărților o bucurie a vieții, fiindcă e o bucurie care nu seacă niciodată!

Jorge Luis Borges a mărturisit că își imagina Paradisul sub forma unei biblioteci. Visa să dedice răsăfățului de a citi întreaga veșnicie. E un exemplu de om care a găsit sursa mulțumirii existențiale, pe măsura dorințelor sale. Cu adevărat, cititul e un soi de hedonism intelectual accesibil oricui. E un hedonism care nu necesită alte resurse decât timpul.

Apoi, o lectură bună la vremea potrivită poate fi decisivă, poate determina și profila destinul. La fel cum oamenii creează cărți, cărțile creează oameni. Pe tine ce cărți te-au creat?

Carte diem

Emilian GALAICU-PĂUN,
poet, prozator, eseist, critic literar,
traducător

„Ecrire nous change. Nous n'écrivons pas selon ce que nous sommes, nous sommes selon ce que nous écrivons.”

(Maurice BLANCHOT. *L'Espace littéraire*)

Bine-a zis cine-a zis – laureatul Premiului Nobel 1981, Elias Canetti: „Adevărații scriitori își întâlnesc personajele abia după ce le-au creat”, ceea ce înseamnă că personajele au avut șansa să-și întâlnească – fiecare – scriitorul lui, astfel adevărindu-l ca atare; la rândul lor, cititorii de bună credință se vor recunoaște în anumite scrieri, și chiar – tipologic – în cutare sau cutare personaj, fără a-i cere socoteală autorului pentru ceea ce nu doar că nu a făcut, dar nici n-a intenționat, ba chiar a avertizat: „Orice asemănare cu o persoană reală este rodul imaginației acelei persoane”. Cum să-ți vaccinezi scrierea împotriva unor interpretări eronate? Cum să-ți ferești creația de o lectură făcută cu rea-credință?! Cum să-și imunizeze opera la tot felul de atacuri?!

Oricâte măsuri de precauție și-ar lua, odată publicată cartea scriitorul se expune – și cu cât scrierea e mai autentică, nemiloasă cu sine & cu cititorul (le plâng de milă operelor care cerșesc îngăduința publicului!), cu atât riscă să-și atragă fulgerele unor mâini dirijate – sigur că da! – de „bunele intenții”, dacă nu de-a dreptul justițiare. Delictul de opinie încă se plătește scump, de la tragerea în judecată la excomunicarea din sânul bisericii, de la asasinarea morală la condamnarea la moarte, de la trecerea pe listele mereu reînnoitului *Index librorum prohibitorum* la arderea pe rug. Lista titlurilor trecute la index & a autorilor anatemizați e impresionantă; și ce dacă pe ea se regăsesc numeroase capodopere & nume care ar face cinste oricărei literaturi?! Dacă nu cumva o literatură e cu atât mai vie, cu cât conține mai multe asemenea cărți prohibite. La fel cum, înainte să ajungă în „Biblioteca școlarului” & edițiile de buzunar, unele titluri au fost retrase din librării & date la cuțit. Așa că – vorba poetului – „bărbierii-vă cu ghilotina!”, dragi autori, dacă doriți să rămâneți în posteritate...

De son vivant orice autor trebuie să facă, la un moment dat, o alegere de principiu: fie să tragă cu obrazul pentru o scriere falsă, „de angajament ideologic”, într-un cuvânt contrafăcută; fie să tragă foloasele & ponoasele pentru o operă autentică ce se naște dintr-o „îndatorire morală lăuntrică, venind din motive foarte personale” (Herta Muller), în care s-a investit trup și suflet (de la aceeași Herta Muller citire: „Scriind, trebuie să mă păstrez acolo unde lăuntric am fost mai tare rănită – altfel, la ce bun scrisul?”). Așa că – vorba vine – trageți în scriitor, mai ales atunci când acesta scrie cum poate mai bine! Mai trebuie spus că, în funcție de opțiune, miza cărții este fie una externă (onoruri, bani, orgoliu personal etc.), fie una existențială. De-o parte grafomanii & veleitarii de toată mâna, de-alta creatorii care răspund înainte de toate unei chemări lăuntrice.

Oricâte cărți ar da autorul, există (cel puțin) una ce-l face cu adevărat – uneori, *malgré soi!* – în ochii publicului, dar și în proprii ochi. De regulă, este scrierea în care-și dă măsura nu doar a așa-zisului *savoir-faire* profesional, ci-și pune la bătaie și (mai cu seamă) propria viață, cu petele ei de lumină și zonele tenebroase. Fatalmente, această viață interacționează – se poate altfel?! – cu alte vieți, în primul rând cu ale apropiaților, și atunci reacția unor membri ai familiei nu se lasă așteptată: chirurgul Robert Proust, fratele mai mare al lui Marcel Proust, îi cere lui Gaston Gallimard să înceteze imediat publicarea romanului ***În căutarea timpului pierdut***, pe motiv că i-ar dezonoara familia; mai îngăduitor, revoluționarul Lev Ilici Mecinikov îi reproșează autorului povestirii ***Moartea lui Ivan Ilici*** că registrul psihologic al fratelui său „era mai bogat decât acel cu care Tolstoi și-a înzestrat eroul său”. Trebuie să țină cont scriitorul de sensibilitățile alor săi atunci când își scrie opera? De ce nu – să le ceară chiar permisiunea, înainte de a se așterne pe scris?! În plus, „Nu ești câtuși de puțin liber să scrii cutare sau cutare lucru. Nu-ți alegi subiectul. Secretul capodoperelor în asta constă, în concordanța dintre subiect și temperamentul autorului. Căci nu-ți alegi subiectele, ele ți se impun” (de la Gustave Flaubert citire; în practică, lucrurile sunt ceva mai încurcate – se știe bunăoară că F.M. Dostoievski ar fi vrut să scrie ***Anna Karenina***, iar L.N. Tolstoi, ***Frații Karamazov!***). Or, procesul de creație este atât de complex, încât se poate întâmpla ca inspirația să te poarte în cu totul altă parte decât ți-ai propus să ajungi (și Cristofor Columb s-a pornit să afle un nou drum spre Indii, și a descoperit America!), chit că te-ai ghidat după busolă și compas. Că tot am pornit să rostesc cuvântul – *compasiunea* este cea care face diferența dintre o scriere revanșardă și una autentică, oricât de dureroasă & greu de suportat ar fi.

Odată declanșat mecanismul textual, nu prea există cale de întoarcere, în acțiune intrând forțe adeseori nebanuite – este ca și cum trăgând de-un fir de păr rămas pe fundul căzii din baie, ai scoate din gaura de scurgere, de scalp (sau de coadă, deși imaginația mă duce mai curând la o gravură a lui Munch, **Îndrăgostiții printre valuri**, unde pletele iubitei se confundă cu talazurile mării), o femeie înecată, căreia făcându-i respirație gură la gură să-i redai suflarea!

În mare, există două categorii, inegale numeric, de scrieri: cărți care puteau foarte bine să nici nu fie scrise (majoritatea) și cărți care nu puteau să nu fie scrise (o minoritate compactă, cum ar fi – nucleul dur al oricărei literaturi). Aproape orice autor bun are și cărți care puteau să nu fie scrise; nu orice autor important însă dă neapărat și o carte care nu putea să nu fie scrisă... Există totuși cazuri singulare, când un autor reușește din prima să dea o astfel de carte, cartea vieții sale cum ar veni (mă gândesc la Alain-Fournier, cu al său **Grand Meaulnes**, dar și la Harper Lee, cu romanul **Să ucizi o pasăre cântătoare**), după care urmează tăcerea (adevărat, în primul caz, odată cu moartea – în tranșeele Primului Război Mondial). Cum este să trăiești apoi, timp de ani sau decenii, la umbra – de fapt, în raza! – unei singure cărți?! E ca și cum ai da naștere unei ființe extraordinare cu prețul vieții creatoare propriu-zise, într-o lume care privilegiază fertilitatea „în serie” (*à la* Amélie Nothomb – „anul și romanul”). Deloc întâmplător, despre unele titluri/unii creatori se spune: dacă n-ar exista, ar fi trebuit inventat!

Toate aceste note nu fac decât să pregătească terenul pentru intrarea în scenă a autorului (încă la persoana a treia, dar făcând deja pasul înainte, peste capul persoanei a doua: „O! cititor fățarnic, – tu, semenul meu, – frate!”), recognoscibil după deviza înscrisă pe armele-i grăitoare: CĂRȚILE PE CARE LE-AM CITIT, CĂRȚILE CARE M-AU SCRIS. Prea numeroase pentru a le enumera pe toate câte le-am citit, după ce că însușisem *à la lettre* lecția lui Rainer Maria Rilke – „Atunci am presimțit oarecum ceea ce am simțit mai târziu: că nu ai dreptul să deschizi o carte dacă nu te angajezi să le citești pe toate” –, nu într-atât însă ca printre ele să dau de cele, câteva, pe care aș fi vrut să le scriu, fără a schimba o virgulă – în acest sens, sunt un „artist al foamei pe invers”, plângându-mi mult prea multe pentru a mă opri doar la unele! –, în cele din urmă cititorul pasionat s-a lăsat scris, pe viu, de două-trei cărți, pe cât de grăitoare una, pe-atât de „împachetate în tăcere” și totuși „despachetate în cuvinte” altele. Din două, una – oricare, în funcție de punctul de vedere – este chiar cartea vieții mele (așa cum aș

fi vrut să fie, în cazul poeziei; așa cum a fost să fie, în cazul romanului – altminteri, deosebirea majoră dintre genurile liric și epic ține chiar de strategia & tactica de luptă: un atac fulger la baionetă *versus* un asediu de durată; excepțiile nu fac decât să confirme regula). Despre ea, în alineatul în care se trag concluziile, nu înainte de a-i oferi ultimul cuvânt lui J.M. Coetzee, laureat Nobel 2003:

„Există un citit mort și un citit viu. Cititul mort, în care cuvintele nu apar niciodată vii pe pagină, este experiența multor copii, a acelor copii care, așa cum se spune, nu învață niciodată să le placă cititul. Nu este imposibil să înveți prin cititul mort, ca atunci când înveți pe de rost, dar aceasta este în sine o experiență stearpă, neatrăgătoare. Pe de altă parte, cititul viu mi se pare o chestie misterioasă.

El presupune să-ți găsești drumul către vocea care-ți vorbește de pe pagină, vocea celui alt, și să-ți asumi vocea astfel încât să-ți vorbești ție (sinelui tău) din afara ta. Astfel, procesul este ca un dialog, chiar dacă unul interior. Arta scriitorului, o artă care nu se poate studia nicăieri, deși poate fi furată, constă în crearea unei forme (a unei fantasme capabile să vorbească) și a unui punct de intrare, care îi vor permite cititorului să se pună în locul fantasmei.

(Asemănător cu dialogul dintre scriitor și ficțiunea cititorului cu privire la scriitor din cititul viu este și dialogul dintre scriitor și ficțiunea scriitorului cu privire la cititor, care ține de experiența scrisului. Mai exact, scriitorul se adresează cuiva, unei fantasme a cititorului, care îi răspunde pe măsură ce cuvintele se aștern pe pagină.)”

Vreme de 20 de ani bătuți pe muchie am adus, în fiecare seară de luni, la Radio Europa Liberă, *Cartea la pachet*, biblioteca mea vorbită însumând peste 1.000 de titluri (cel puțin tot pe atâtea fiind citite și... trecute sub tăcere); în tot acest răstimp, cititul și scrisul au mers ca pe bandă rulantă – adevărat, o bandă a lui Moebius! –, fără sincopă, în ciuda mereu invocatelor „vremuri sărace” (de parcă *Străinul*, 1942, sau *Jocul cu mărgele de sticlă*, 1943, au văzut lumina tiparului în împrejurări mult mai favorabile?!), acestora adăugându-li-se relecturile & rescrierile, căci, de la Mario Vargas Llosa citire: „...o carte se publică la un moment dat, dar lucrul la ea nu se sfârșește niciodată. Niciodată atât timp cât autorul trăiește”.

...și fiindcă de ceva vreme se tot trâmbițează despre „moartea literaturii/lecturii”, mă întreb dacă nu cumva fraza lui Stéphane Mallarmé – „Lumea există ca să sfârșească într-o carte” – trebuie citită „în oglindă”, după cum urmează: Cartea există ca să (re)nască o lume.

Ziua Națională a Lecturii – îmbold și oportunități

Vera OSOIANU,
Biblioteca Națională
a Republicii Moldova

*Lectura este esențială
în formarea fiecărui om.*

Maia SANDU,
Președinta Republicii Moldova

Începând cu anul 2023, în Republica Moldova va fi marcată, la 14 februarie, Ziua Națională a Lecturii. O hotărâre, în acest sens, a fost votată cu o majoritate covârșitoare în Parlamentul Republicii Moldova, la începutul anului 2022. De menționat că, pe 15 februarie, Ziua Națională a Lecturii este marcată începând cu anul 2022 și în România. Va fi o ocazie în plus de a scoate în prim-planul vieții culturale lectura și importanța acesteia în dezvoltarea persoanelor și a societății în întregime. Instituirea Zilei Naționale a Lecturii a fost propusă în contextul marării, la nivel mondial, a Zilei Internaționale a Cititului Împreună, desfășurată anual în primele zile ale lunii februarie, dar și a zilei de naștere a poetului Grigore Vieru. Este un prilej excelent de a lansa în această zi și Programul Național *LecturaCentral*, ajuns în anul 2023 la cea de-a VI-a ediție, care a reușit să se impună în anii precedenți ca o platformă puternică pentru consolidarea eforturilor de promovare a lecturii și a tuturor actorilor de pe această scenă.

Decretarea Zilei Naționale a Lecturii a fost una foarte inspirată și a fost salutăată de oameni politici, decidenți de divers nivel de responsabilitate, dar și de toți profesioniștii pentru care cartea este instrumentul principal de muncă.

Președinta țării, Dna Maia Sandu, menționa ca reacție la inițiativa parlamentarilor: „Mă bucur că de acum încolo, la 14 februarie, de ziua nașterii poetului, vom sărbători și Ziua Națională a Lecturii. Este important să înțelegem că lectura este esențială în formarea fiecărui om,

chiar de la nașterea lui. Ea stă la baza dezvoltării gândirii și a limbajului uman, a capacităților analitice și a inteligenței emoționale. Este bogăția care stă la îndemâna noastră a tuturor și ne formează ca personalitate”.

La fel, și ministrul Culturii, domnul Sergiu Prodan, a susținut inițiativa, declarând că există o stringentă nevoie de lectură pentru sănătatea mintală a societății. „Din păcate, analfabetismul a căpătat o altă formă decât cea clasică. A apărut noțiunea de analfabetism funcțional – când persoana poate citi un text, dar nu pătrunde sensul textului. Trebuie să luăm măsuri pentru a lupta cu acest fenomen. Vom organiza pe perioada întregului an evenimente dedicate cititului. Vom susține editarea de cărți, dotarea bibliotecilor regionale cu cărți. Împreună cu APL-urile vom lucra ca bibliotecile să redevină centre comunitare de socializare”, menționa la conferința de presă, prilejuită de instituirea viitoarei sărbători naționale.

Deputata Partidului Acțiune și Solidaritate, autoarea inițiativei parlamentare, dna Angela Munteanu-Pojoga, în cadrul aceleiași conferințe, menționa, că scopul Zilei Naționale a Lecturii „este încurajarea lecturii. O societate cu un nivel înalt de sănătate intelectuală este una în care cărțile au un loc de cinste”.

Oamenii au nevoie de modele, iar un model de celebrare a lecturii va scoate în evidență beneficiile provocate de această importantă abilitate intelectuală a omului, cum este considerată lectura. Ziua Națională a Lecturii este un îndemn de a concentra puterile pe ceea ce contează și este cu adevărat important pentru cetățeni. De rând cu alte activități de pe acest segment, devenite deja tradiționale, Ziua Națională a Lecturii va contribui la consolidarea contribuțiilor familiei, mediului educațional, instituțiilor de cultură, structurilor info-documentare, mediului social și economic, ale comunității, ale factorilor de resort, ale mass-mediei etc – toate acestea soldându-se cu optimizarea interesului față de lectură, amplificarea lecturii, dezvoltarea culturii lecturii.

Momentele de glorie ale unor profesii tangențiale cărții apar atunci când profesiile și instrumentul muncii lor se întâlnesc într-un singur loc. Dată fiind importanța lecturii în dezvoltarea și devenirea personalității, avocații lecturii au fost și rămân în permanență în căutarea unor asemenea locuri de întâlnire, a unor platforme menite să susțină și să promoveze lectura. În aceste condiții, sunt atestate tot mai multe inițiative, idei inovatoare, atât din partea creatorilor și producătorilor de bunuri scrise, reprezentanților industriei cărții, decidenților și responsabililor de politici de promovare a cărții și lecturii, cât și din partea cititorilor.

Căutările au loc și se interferează la nivel mondial, nivel național, și evident, la nivel local. La nivel mondial, au fost instituite și rezistă în timp, cu succes, mai multe sărbători axate pe promovarea lecturii. De menționat aici: Ziua Internațională a Cărții și a Dreptului de Autor, Ziua Internațională a Cititului Împreună, Ziua Internațională a Cărții pentru Copii, Ziua Internațională a Poeziei, Ziua Internațională Citește pentru Mine etc. În ultimii ani, în diverse țări ale lumii au apărut organizații, centre, agenții, fundații, care au menirea să susțină cartea și lectura, precum: Centrul Național al Cărții (Franța, SUA), Institutul Cărții (România), Agenția Lecturii (Anglia), Fundația ProLectură (Germania), Fundația Lectură și Scris (Olanda), etc.

În SUA, de exemplu, au fost instituite 92 de sărbători dedicate cărții și lecturii care oferă o gamă enormă de oportunități de a sărbători pe tot parcursul anului lectura, una dintre aceste sărbători este marcată pe 14 februarie și este ziua când în SUA începe luna pe parcursul căreia pe întreg teritoriul țării sunt sărbătorite bibliotecile, bibliotecarii, persoanele pasionate de carte, lectură și de bibliotecă. Există chiar și un Calendar Literar distribuit pe rețelele sociale pentru ca oamenii să nu uite de aceste evenimente.

Este interesantă experiența Poloniei, unde a fost inițiat un program multianual de milioane de euro pentru încurajarea lecturii. Programul prevede un sprijin considerabil pentru biblioteci, în special pentru cele școlare.

Un program foarte important, în desfășurare pe parcursul mai multor ani, este cunoscut în Lituania.

Despre importanța atribuită lecturii mărturisește experiența Germaniei, care a reușit performanța ca președintele țării să fie și președinte de onoare al Fundației Pro lectura etc.

Aceste modele, spre care tind și specialiștii moldoveni, presupun susținerea financiară din partea statului. Programul experimentat în Lituania prevede alocarea a 80 000 de euro anual, care sunt utilizați pentru deplasarea scriitorilor în teritoriu, onorarii pentru artiștii sau personalitățile care se întâlnesc cu copiii, citesc povești copiilor, participă în organizarea Programului „Lecturile verii”, organizarea concursurilor, organizarea trainingurilor de dezvoltare a competențelor de promovare a lecturii pentru bibliotecari și învățători, organizarea unor conferințe internaționale, privind încurajarea lecturii, etc. Experiența lituaniană s-a afirmat în mai multe cicluri de programe naționale și, respectiv, modelul poate fi preluat și replicat fără rezerve.

Experiențele, atestate în țările lumii, nu sunt străine nici de bibliotecile din Republica Moldova. Biblioteca Națională a experimentat în timp diverse căi de apropiere a cărții de cititori, multe dintre acestea s-au transformat în tradiții care sunt perpetuate cu succes, iar printre activitățile de mare impact național merită de menționat Clubul Literar-Artistic „Miorița”, care a rezistat aproape cinci decenii, Salonul Internațional de Carte/ Bookfest Chișinău; Clubul literar „Homo Aestheticus” și „Homo Aestheticus Junior”; Simpozionul „Valori Bibliofile”; Festivalul Național al Cărții și Lecturii, Programul Național „LecturaCentral”, etc.

Printre programele naționale mari de promovare a lecturii, susținute de Ministerul Culturii, pot fi menționate: Programul pentru editarea cărții naționale, Programul de granturi Proiecte Culturale, Anul Lecturii 2008, Anul Lecturii 2020 și toate celelalte proiecte de amploare menite să promoveze lectura, desfășurate de instituțiile aflate sub tutela Ministerului Culturii.

Pe fonul acestor eforturi și preocupări își mai are sensul întrebarea: De ce o zi națională a lecturii? Răspunsul afirmativ vine din faptul că această sărbătoare se pliază perfect pe scopurile tuturor eforturilor de promovare a lecturii, dându-i o nouă dimensiune și amploare, adunând împreună politicieni, decidenți, responsabili de toate nivelurile. O implicare a acestora în organizarea evenimentelor și o susținere vădită a sărbătorii va spori încrederea participanților în reușită și importanță.

Marcată la început de an, Ziua Națională a Lecturii va da tonul evenimentelor din câmpul lecturii și va deschide ușile pentru amplificarea metodelor tradiționale, dar și experimentarea unor metode noi, inovative. În această zi, în toate localitățile vor avea loc activități de omagiere a cărții, autorilor, editorilor, librarilor, bibliotecarilor și, implicit, a cititorilor. Vor fi organizate expoziții de carte, lecturi publice, concursuri și tot felul de alte manifestări, menite să încurajeze și să promoveze lectura.

Există speranța că bibliotecile, Administrația Publică Locală, instituțiile educaționale, reprezentanții industriei cărții și alți factori interesați vor contribui la susținerea acestei inițiative de nivel național prin centrarea și cooperarea eforturilor privind promovarea cărții și lecturii, dezvoltarea competențelor, implementarea experiențelor inedite de formare și dezvoltare a culturii lecturii.

Actorii de pe segmentul lecturii vor pune în contribuție toată inteligența, ingeniozitatea și creativitatea pentru a propune soluții, metode, tehnici inovative, menite să dea o nouă dimensiune conștientizării importanței lecturii în rândurile decidenților și ale cetățenilor.

Cu prilejul Zilei Naționale a Lecturii se vor organiza activități culturale, sociale și educaționale prin care va fi evidențiată importanța lecturii, în special în formarea copiilor, adolescenților și tinerilor. În acest context bibliotecile vor acorda o atenție deosebită lecturii „gadgetarilor”.

Autoritățile, inclusiv instituțiile cu atribuții în domeniul culturii și educației, vor putea acorda sprijin logistic, dar și financiar, în limita resurselor bugetare disponibile, bibliotecilor, muzeelor, instituțiilor de învățământ, organizațiilor non-guvernamentale, editurilor, etc., pentru organizarea evenimentelor de promovare a lecturii.

Persoanele se dezvoltă filă cu filă și carte cu carte, informație cu informație, care împreună se transformă în cunoștințe ce propulsează omul pe urcușul devenirii. Cu cât mai multe lecturi de calitate, cu atât mai sus se înalță omul pe scara cunoașterii. Cele mai renumite personalități ale lumii au ajuns pe vârful Olimpului prin lectură. Marii bogați ai lumii au atins culmile prosperității, având relații speciale cu lectura. Există, în acest sens, nenumărate studii, exemple, mărturisiri.

Bibliotecile au avut dintotdeauna o relație aparte cu cuvântul scris, fie pe hârtie, microfilm, CD-ROM, pagină web sau alt format. Evident, când vorbim de lectură, nu mai avem în vedere doar formatul tipărit. Misiunea fundamentală a bibliotecii a fost dintotdeauna îmbunătățirea calității vieții cetățenilor. Bibliotecarii au răspuns acestui deziderat prin asigurarea accesului la informația de calitate, prin stimularea interesului pentru lectură, promovarea culturii lecturii, dezvoltarea competențelor de lectură și respectiv deschiderea drumului spre cunoaștere și dezvoltare.

Ofertele Universale ale Bibliotecii sunt foarte importante în activitatea bibliotecilor, dar promovarea cărții și a lecturii rămâne oferta de bază. Raportul Viziunea Globală a Bibliotecii Viitorului, elaborat de Federația Internațională a Asociațiilor de Biblioteci și Bibliotecari, în urma unei dezbateri globale, cu participarea a peste 30 000 de bibliotecari și specialiști din domenii adiacente din 190 de țări, care a avut loc în anul 2017, plasează promovarea lecturii printre pilonii fundamentali, care vor asigura existența bibliotecii în viitor. Manifestul Bibliotecii Europene subliniază faptul că Europa trebuie să garanteze pentru toți cetățenii oportunități de învățare, lectură, dezvoltare.

Toate studiile realizate până acum demonstrează că marca bibliotecii rămâne a fi cartea. Cu toate investițiile enorme în digitalizarea activității bibliotecilor, marca rămâne neclintită. O marcă puternică este greu de schimbat. Și încă nu este clar, dacă această marcă trebuie schimbată. Nimeni nu știe cum se vor comporta TIC în viitor. Steve

Coffman, biblioteconomist american, care de zeci de ani dezvoltă servicii electronice de bibliotecă, scria în articolul „Creșterea și căderea imperiului bibliotecă” că s-ar putea întâmpla ca viitorul bibliotecii să depindă de carte și, în special, de cartea în format tradițional. Rămâne de văzut. Cert este că prognozele de până acum, privind cartea electronică, nu s-au adevărit. Exemplul cel mai elocvent este Biblioteca Națională a Germaniei, care la transferarea în spațiul nou prognoza necesitatea unui nou spațiu fizic peste 40 de ani. Realitatea a demonstrat că deja peste 20 de ani va fi nevoie de un spațiu nou.

Evident că biblioteca erei digitale este mult mai mult decât numai carte și lectură. Cei trei piloni care de veacuri susțin biblioteca: spațiile, colecțiile și personalul nu mai fac față greutăților, iar biblioteca este în situația când trebuie să-și regândească și reconceptualizeze permanent prioritățile. Serviciile din generația nouă, în special cele bazate pe tehnologii, ocupă tot mai mult teren. Pentru a atrage utilizatori noi, bibliotecile experimentează servicii tot mai variate, câteodată total lipsite de substrat bibliologic.

Majoritatea proiectelor mari, cu care se mândresc și care au consacrat bibliotecile lumii, au avut la bază promovarea cărții și a lecturii, care este și cel mai greu argument pro existența bibliotecii în viitor.

Dar tot evident este și faptul că drumul cărții și al lecturii devine tot mai greu și mai complicat de străbătut. Cauzele sunt multiple: unele determinate de creșterea considerabilă a prețurilor producției editoriale, altele provocate de existența multitudinii de oportunități de organizare a timpului liber, dar nu mai puțin importantă este și falsa percepție că internetul, tehnologiile, gadgeturile rezolvă totul.

Promovarea cărții și a lecturii este o activitate complexă, care solicită implicarea mai multor actori. Ca și în alte proiecte de promovare a lecturii, Biblioteca Națională a Republicii Moldova își asumă coordonarea activităților la nivelul Sistemului Național de Biblioteci și va disemina toate inițiativele noi cu priză la public prin toate instrumentele disponibile și, în primul rând, prin site-ul BNRM, pagina de Facebook *LecturaCentral*, contul de FB Programul Național Lectura Central, Blogul de biblioteconomie și știința informării.

Scriitorul Vasile Romanciuc spunea cu o ocazie că, dintre toate drumurile basarabene, cea mai mare nevoie de reparație o are drumul cărții. Ziua Națională a Lecturii poate fi un început de șantier și un nou imbold pentru a forța reparația acestui drum, care ne poate forța ieșirea în lumea de care, pe drept, aparținem. Într-un ceas bun!

P.S. Savanții consideră că lectura este cea mai veche abilitate intelectuală a omului. Și una dintre cele mai importante, ar mai fi de adăugat. Despre această importanță se tot scrie, se tot discută și chiar se lucrează enorm de mult la acest subiect. Pretutindeni în lume sunt experimentate nenumărate căi și modalități de promovare a lecturii, de apropiere a cărții de cititori. Nenumărate dovezi demonstrează că rezultatele sunt bune, dar nici nu se pune problema că mai este mult de muncit!

Discuțiile, părerile, îngrijorările privind situația cărții și a lecturii, perspectivele acesteia sunt și vor fi în continuare multe și în contradictoriu. Dar, pe fonul incandescent al acestora, din când în când, apar și vești bune. Într-un interviu din 07.12.22 pentru revista *Money*, fostul prim-ministru, dl Ion Sturza, menționa: „Vânzarile au mers bine pe unele categorii, precum cărți, jucării, articole pentru copii”. Evident, cartea este cumpărată pentru a fi citită. Puțini sunt cei care mai cumpără cărți doar pentru a-și împodobi casa, cum a fost odată.

Lectura poate salva! Lectura poate înălța! Lectura poate scurta drumul de la răsfațare până la resemnare. Într-un reportaj televizat recent, despre războiul din Ucraina, un ostaș ucrainean, rămas fără picioare, pe care reporterul l-a prezentat ca „Bogdan din Izium”, la întrebarea cum se descurcă în starea în care s-a pomenit, a răspuns senin și resemnat: „Mă salvez cu aceea că deschid cartea și încep să citesc”.

Călin-Teodor Ștefanopol scria despre *Faust*-ul lui Goethe că este „o lectură la finalul căreia simți pentru o secundă că ai cucerit lumea” (*Notă*: Goethe a șlefuit această lucrare 60 de ani și așa a ajuns la perfecțiune: capodoperă supremă a literaturii germane, care conține entități din mitologia greacă, din sfera biblică, din folclorul german, din ierarhia regală, din spațiul artei, din universul filosofiei sau din lumea curentelor culturale).

Într-adevăr lumea poate fi cucerită, într-un fel, și prin lectură, iar Ziua Națională a Lecturii poate fi un bun imbold în vederea consolidării punții de legătură între cititori și lecturile fundamentale, la finalul cărora aceștia „să simtă pentru o secundă că au cucerit lumea”.

Nebănuite sunt căile cărții și ale lecturii!

Nu-mi imaginez o zi fără a citi...

Claudia PARTOLE,
poetă, prozatoare, eseistă,
autoare de piese și jurnalistă

Nu exagerez, dar așa e: mi-ar fi pustie ziua, iar timpul mi-ar trece fără a-mi lăsa un autograf. Din acest motiv consider semnificativă Ziua Națională a Lecturii. Așa cum e ziua de naștere a fiecăruia, când toți care te cunosc își îndreaptă gândul bun și urările spre tine; precum e Ziua Limbii Române, sărbătorită la nivel național și care, la începuturi, mi-a trezit nedumerire: de ce să fie omagiată o dată în an Ziua Limbii, pe care o vorbim zilnic!? S-ar cuveni în fiecare zi să ne bucurăm și s-o îmbogățim cu dragostea și prețuirea noastră. Dar... e bine! În această zi, chiar și cine uită de valoarea și necesitatea limbii materne, își amintește și meditează, fie și doar o clipă. Asta i se întâmplă și Zilei Naționale a Lecturii. E o provocare și nu doar: prin evenimentele organizate în această zi se produce o învioreare în societate. Am asistat și eu la câteva asemenea lecturi colective cu adulți și copii (în cadrul Zilei Internaționale a Cititului Împreună). Mi s-a părut frumos, neobișnuit, inedit! M-am simțit bine. Citind alături de cineva, ai senzația conectării la o rețea prin care se extinde tot ce e sublim și benefic; simți cum se răspândesc propriile vibrații, contaminându-i și pe alții cu dragostea ta față de Cuvânt și Carte. Am retrăit la aceste întâlniri emoția din copilărie, când mama ne citea, iar noi, copiii, ascultam curioși întâmplările personajelor...

Lectura, de fapt, nu poate fi o pasiune a unei vârste sau categorii sociale, ea este plăcerea pe care o poate avea oricine, în aceeași măsură, fie copil, fie adult, fie om de stat sau simplu cetățean. Pentru că e, înainte de toate, revelația și bucuria pe care, precum am mai zis, oricine și-o poate permite (gratuit!). Prin cititul cărților se ajunge la cunoaș-

terea de sine. Dar e știut și demonstrat impactul lecturii zilnice asupra memoriei omului. Cunoscutul neurolog român Vlad Ciurea susține că cititul menține creierul uman într-o formă a „întineririi”, încetinindu-i astfel fireasca „îmbătrânire”. Lectura fiind sursa permanentă și utilă de îmbogățire a spiritului nostru cu noi și noi informații. Ca scriitor, doresc ca toată lumea să aibă plăcerea cititului. Cât de puțin, dar s-o facă zilnic. Să caute și să-și găsească scriitorul cu personajele care îi aduc răspunsul dorit, să descopere cartea mult râvnită, care să-i inspire încredere și dragoste de viață și de lume. Iar Ziua Lecturii, pentru mine, pentru colegii mei, să fie un fel de sărbătoare-clacă, care să provoace prin prezența noastră dragostea față de carte, lărgind astfel cercul cititorilor pasionați. Pe noi, acei care știm ce înseamnă să scrii, să fie și o motivație întru a afla interesele și doleanțele publicului. Firește, minunat ar fi ca asemenea activități să se întâmple nu doar în această zi și nu doar pentru a ne pune în valoare propriile creații. Să venim la bibliotecă sau în instituțiile de învățământ (dar și oriunde), cu cărțile dragi, care ne-au format și ne-au ajutat să creștem. Să citim din ele...

O altă idee ar fi, să fie organizate lecturi cu mămicile (în această zi!), ca dânsese, mai apoi, să le citească copiilor, să transforme pasiunea proprie într-un ritual de familie...

Mă bucur, după fiecare întâlnire cu cititorii, când aflu că am „convertit” pe cineva să-și facă tabiet zilnic din cititul cărților și să-și croiască drum bătătorit spre bibliotecă. Aici este spațiul unde întotdeauna m-am simțit confortabil. Aici am descoperit, cândva, demult, miracolul lecturii și de atunci păstrez ca ceva sfânt această stare de întâlnire cu tot ce poate fi frumos și durabil...

Lectura – treptele devenirii unei personalități

Nadejda PĂDURE,
director, Biblioteca Publică Raională
„Mihail Sadoveanu”, Strășeni

Îmi amintesc primele mele căutări din copilărie, când încercam să citesc și nu cunoșteam toate literele. Era o literă pe care nicidecum nu o puteam memora și părinții mă ajutau de fiecare dată cu multă răbdare. Făceam eforturi să deslușesc cuvintele, silabisind încet, încercând să dau sens celor citite. Fiecare literă pe care reușeam să o recunosc era o mică victorie, o treaptă urcată pe scara pe care nu știam atunci că mă va duce spre viața mea de mai târziu.

Încă un moment important din amintirile legate de lecturile copilăriei mele era faptul că pe lângă un copil care citea toți treceau în vârful degetelor, fără a îndrăzni să-l deranjeze cu ceva. Era ceva evlavios în această atitudine față de carte și lectură, ținând cont de faptul că proveneam dintr-o familie de oameni simpli.

Biblioteca a fost locul care mi-a aprins cu adevărat dragostea pentru carte. Îmi amintesc orele petrecute printre rafturi, scara pe care o tot mutam pentru a ajunge la polițele de sus, fascinația și liniștea pe care o simțeam răsfoind cărți care mi se păreau comori. Acolo timpul trecea altfel. Acolo era locul de unde nu îmi mai doream să plec.

Acea experiență a fost decisivă. Tocmai de aceea, mai târziu, am ales să devin bibliotecar: pentru a aduce aceeași magie a bibliotecii și altor copii, și altor oameni, și pentru a crea *acel loc* în care fiecare copil să poată urca pe propria scară a *devenirii sale*, exact așa cum am făcut-o eu.

Lectura este, pentru mine, această scară invizibilă pe care copiii o urcă treaptă cu treaptă, spre a deveni oamenii de mâine. Prin fiecare

carte citită, fiecare poveste descoperită, fiecare experiență de lectură se clădesc pietre de temelie ale sufletului, care îi va oferi o rezistență în timp. Când un copil deschide o carte, el face mai mult decât să citească. El descoperă o lume în care cuvintele devin imagini, poveștile devin experiențe, iar eroii devin prieteni.

În bibliotecă, această scară capătă un sens profund. Acolo, între rafturile încărcate de poezii și povești, copiii descoperă că lectura nu este doar o activitate, ci o aventură personală. Și, mai mult decât atât, descoperă că bibliotecarul nu este doar un paznic al cărților, ci un bun prieten, care îi poate însoți discret pe drumul urcării lui în devenire.

Primele trepte sunt cele mai importante pentru însușirea competențelor de lectură. Un copil care nu a reușit să îndrăgească lectura sau să deprindă abilitățile de a lucra cu textul în ciclul primar al școlii, are foarte puține șanse să ajungă la marele texte scrise de omenire. Conștiente de acest fapt, bibliotecile deschid larg ușile pentru cei mai mici vizitatori. Astfel, la Biblioteca Publică Raională „Mihail Sadoveanu” din Strășeni unul dintre obiectivele fixate este ca fiecare copil din grădinițe și din clasele primare să ajungă măcar odată să descopere spațiile noastre primitoare în cadrul serviciului „**Turul bibliotecii**”.

Conceput după un algoritm bine gândit, „Turul bibliotecii” nu este doar o simplă vizită, ci o adevărată sărbătoare a curiozității. Cei mici descoperă cărțile din colecție, accentul fiind pus pe ceea ce ei încă nu au mai văzut, spațiile luminoase ale bibliotecii, rafturile colorate și ademenitoare, care par nesfârșite. Ei află, cu ochi mari și curioși, că există un loc unde cărțile îi așteaptă oricând pentru a deveni cei mai minunați oameni, iar biblioteca este locul perfect unde îți poți petrece timpul liber cu familia, prietenii sau în liniștea unei cărți.

Aceste vizite timpurii sunt, pentru mulți, prima întâlnire cu universul cărții. Aici învață că lectura este o sursă de bucurie, că în paginile unei enciclopedii poți găsi răspunsuri la diferite întrebări, cărțile cu pagini albe sunt de fapt scrise în alfabetul Braile pentru a oferi acces la lectură și persoanelor nevăzătoare, iar din „Cartea Roșie” învățăm lecția cum să păstrăm natura din jurul nostru. Astfel, noi, bibliotecarii, vedem cum acești copii, după doar câteva întâlniri, se apropie mai încrezători de carte. Zâmbetul lor când revin la bibliotecă sau aleg singuri o carte de pe raft este dovada că o nouă treaptă a fost urcată.

Dar drumul lecturii nu este lipsit de provocări. În ultimii ani, asistăm la un fenomen îngrijorător: copiii au acces la echipamente digitale (telefoane, tablete, calculatoare) de la vârste tot mai fragede. Ecranele

luminoase devin prieteni mult mai ușor decât cărțile. Lecturile în voce tare sunt, deseori, substituite de o carte audio sau o poveste privită pe youtube. Jocurile, rețelele sociale și filmulețele rapide oferă satisfacții imediate, iar lectura, care cere răbdare și imaginație, pare, uneori, mai puțin atractivă sau chiar dificilă.

De multe ori, atunci când ar trebui să descopere bucuria lecturii, copiii sunt deja obișnuiți să trăiască într-un univers digital care nu le lasă timp pentru carte. Această *criză a lecturii* este o realitate pe care nu o putem ignora. Și totuși, tocmai aici rolul bibliotecii devine și mai important: noi trebuie să creăm experiențe care să îi facă pe copii să simtă că lectura nu este o obligație, ci o bucurie, fără a ignora, în același timp beneficiile pe care ni le oferă posibilitățile digitalului.

Toate aceste provocări ne determină să căutăm mereu soluții. În spatele fiecărui program, fiecărei activități, se află căutările bibliotecarilor care își doresc ca biblioteca să fie mai mult decât un loc cu rafturi pline de cărți, ci într-un loc de inspirație. Ne întrebăm mereu: Cum putem face biblioteca un spațiu viu, care să inspire copiii să citească?

Printre răspunsurile bibliotecii noastre la aceste provocări este și proiectul „**Biblioteca din scuar**”, care duce cartea dincolo de pereții instituției, direct în inima comunității. Cărțile sunt aduse mai aproape de copii, acolo unde ei își petrec timpul, deseori împreună cu părinții sau bunicii, pentru ca întâlnirea cu lectura să fie firească și constantă. Prin acest proiect am ieșit din spațiile noastre convenționale în Parcul „Mihai Eminescu” din oraș pentru o dată în săptămână, organizând diferite activități educaționale, nelipsită fiind lectura. Astfel, biblioteca se apropie mai mult de comunitate, poate urmând și cunoscuta expresie: „*Dacă nu vine Mahomed la munte, se duce muntele la Mahomed*”.

Cu același succes, lectura devine o punte între școală și vacanță, între joacă și descoperire. La Biblioteca Publică Raională „Mihail Sadoveanu”, am înțeles că vacanța este cel mai bun prilej de a cultiva dragostea pentru carte. Așa a prins viață programul „**Vacanța la bibliotecă**”, o tradiție care transformă vara în călătorii printre povești și personaje. În aceste întâlniri, copiii citesc, creează, povestesc, își pun întrebări și învață să viseze, dar și să prietenească pe viu, nu în mediul virtual, pentru că moto-ul programului este „*Noi suntem prieteni!*”. Timp de o lună circa 300 de copii din Strășeni, dar și din diasporă, își petrec vacanța cu prietenii printre cărți, bucurându-se de tot ce le poate oferi instituția noastră prietenoasă. O zi din săptămână este dedicată exclusiv unui *Maraton al lecturii* – o competiție spirituală, în cadrul căreia copiii ci-

tesc și îndeplinesc fișe de lectură, iar la finalul verii cei mai buni cititori sunt premiați. Rezultatele programului „Vacanța la bibliotecă” nu se lasă așteptate: am reușit să fidelizăm mai mulți copii, care vin deja la bibliotecă pe parcursul întregului an, iar imaginea instituției în comunitate a devenit mai consolidată.

Lectura poate deveni și un eveniment, o sărbătoare a cuvântului. Întâlnirile cu scriitorii au puterea de a transforma un simplu moment într-o amintire de neuitat. Cel mai amplu eveniment de acest fel, **Festivalul de lectură „Pâine de la iepure și o carte nouă de la Iulian Filip”**, este un exemplu minunat de promovare a cărții și lecturii prin efortul consolidat al mai multor parteneri și actori ai cuvântului scris. Ajuns la cinci ediții desfășurate, festivalul ne-a convins că lectura rămâne să fie o forță de mobilizare a scriitorilor, bibliotecarilor și autorităților locale pentru unirea comunităților în jurul cărții.

Fiecare activitate desfășurată de bibliotecă este o investiție în copilul de mâine, iar fiecare carte citită este o treaptă urcată spre ceea ce numim formarea unei personalități. Noi, bibliotecarii, avem privilegiul de a fi martorii acestor transformări.

Marea fericire este că scara pe care putem urca în devenirea noastră, a tuturor, în oameni mai buni cu ajutorul cărții nu se termină niciodată. Ea urcă neîncetat, odată cu noi, iar la fiecare treaptă descoperim noi orizonturi, noi lumi și, mai ales, ne descoperim pe noi înșine, mereu mai luminoși, mereu mai aproape de esența umanității noastre.

Talentul cititorului și arta cărții

Ivan PILCHIN,
poet, traducător,
vicepreședinte al Uniunii
Scriitorilor din Moldova

Orice pledoarie pentru lectură este, în esență, o pledoarie pentru cultura umanistă și pentru valorile civilizației umane. Mă gândesc, în acest sens, adesea la umaniștii europeni, pentru care spațiul cărților, al bibliotecii sau al atelierului tipografic a fost nu doar și nu atât o necesitate în îndeletnicirile lor intelectuale sau un instrumentar de cultivare a unor idei, cât un spațiu de rezistență existențială, o insulă aproape utopică a libertății de gândire și de comunicare, de modelare și de redescoperire a omului și a lumii.

Astăzi, după mai mult de jumătate de mileniu de la inventarea tiparului, idealul utopic al cărții sau al bibliotecii, care ne-ar fâgădui libertate sau eliberare, speranță sau împăcare, lumină sau iluminare, înțelegere sau înțelepciune – acest ideal încă ne mai face să credem în forța salvatoare a cărții, a bibliotecii și a lecturii. Și totuși e doar un pas aici până a face din carte un fetiș aproape de cult, din bibliotecă – un sanctuar, din lectura obligatorie – un exercițiu dogmatic. Oare a scăzut cantitatea violenței și a barbariei în lume odată cu sporirea numărului de cărți? Oare nu ne iluzionăm, nu ne clădim din cărți turnuri de fildeș sau niște capsule de salvare, nu ne creăm din ele un substitut al lucrurilor reale sau dorite? Oare nu au citit oamenii răi cărți bune sau nu au fost nevoiți oamenii buni să citească și ei cărți care au mizat pe falsificare sau manipulare? Realitatea istorică ne spune că, de multe ori, așa a fost. Și tocmai, pentru că este așa, cu atât mai miraculoasă pare capacitatea oamenilor, oricât de fragili ar fi ei, în timpul sau după provocări și crize globale, de a găsi forțe noi și de a se reinventa, inclusiv prin scris și prin cititul cărților, oricât de fragile ar fi și ele.

Primul lucru, indispensabil unui act de lectură, este, cred, conștientizarea ideii de carte ca fapt al culturii, ca verigă în circulația și comunicarea ideilor, ca depozitar al memoriei și experienței umane. Mă refer aici, mai ales, la lectura cărților în forma lor așa-zis tradițională, care, prin însăși existența lor fizică de cele mai multe ori sunt un produs estetic, în care textul nu doar se materializează odată ce este tipărit cu cerneală pe foaia imaculată de hârtie, ci își capătă valențe de sens prin felul în care este plasat în pagină, prin felul în care comunică cu celelalte elemente de design grafic al cărții. Sunt convins că doar lectura cărților ca operă de artă – atât în sensul profunzimii cognitive sau stilistice, cât și grafice și tipografice – poate să devină o necesitate durabilă, o pasiune sau, mai degrabă, o parte indispensabilă devenirii, comunicării și afirmării umane. Aceasta, totodată, îi asigură unei cărți și forța ei de rezistență – forța care reiese din dorința tuturor celor care au lucrat la ea să atingă ceea ce am putea numi perfecțiunea.

Printr-un exercițiu al imaginației, am încercat, la un moment dat, să compar universul cărților – tuturor cărților care există sau care au existat vreodată în lume – cu structura sau arhitectura creierului uman. Fiecare carte în acest univers poate fi asemuită unui neuron care, unit cu celelalte (prin legături de natură diferită – tematice, ideatice, imagologice, hiper- sau intertextuale etc.), face parte dintr-un cluster sau o rețea neuronală, altfel zis – dintr-un corpus de cărți sau texte menite să asigure vitalitatea, conștiința de sine, memoria unui fenomen care e mai mult decât organismul comun al speciei umane. Universul cărților este, în esență, sistemul nervos sau echivalentul mintal a ceea ce putem, cred, defini doar foarte general – fenomenul vieții sau, mai simplu, viața care se conștientizează pe sine, care își caută și își surprinde chipul în mii de pagini-oglinzi de hârtie.

Care ar fi, m-am întrebat, locul omului în acest *imaginarium* bibliosofic? Continuând analogia, am presupus că omul asigură, în cadrul acestui mega-creier abstract, conexiunile necesare dintre cărțile-neuroni. Această conexiune, acest impuls electric sau spiritual, garantează circulația datelor și a informației, crearea sensurilor și a valorilor, unirea minților umane pentru ca viața, în ultimă instanță, să nu să-și oprească parcursul său. Cu alte cuvinte, promovând lectura, citind cărțile, perpetuând cultura cărții, facem posibilă interconectarea ideilor, datelor, destinelor umane, epocilor istorice, spațiilor geografice și culturale.

Cărțile omenirii, ca și lumea obiectelor create de oameni, reflectă dinamica rațiunii și a sensibilității umane, tot așa cum o bibliotecă personală poate fi privită ca o replică materializată a felului de a fi și de a gândi a celui care o adună. În acest sens, un adevărat patrimoniu cultural poate fi considerat un posibil registru care ar îngloba listele cărților care au fost citite ori s-au aflat în posesia unor oameni de cultură, intelectuali, oameni ai cetății etc. Cu siguranță, aș cunoaște lucruri mult mai subtile și mai nuanțate, să zicem, din istoria îndepărtată a familiei mele, dacă aș cunoaște cărțile pe care le-au citit predecesorii mei sau cărțile care le-au alcătuit biblioteca personală. Le-aș afla, astfel, un posibil portret spiritual și mental. Un asemenea portret posibil îl poate lăsa fiecare dintre noi, citind și comunicând despre cele citite.

Cărțile de poezie, ficțiune, nonficțiune sau dramaturgie reprezintă pentru mine o planetă aparte. Fiecare literatură națională prefer uneori să o privesc ca pe un continent separat, iar fiecare autor – ca pe un oraș, în care pot trăi mai mult timp sau în care pot, eventual, să nu ajung niciodată. Și asta fără să socotesc cărțile de filosofie, istorie, psihologie, artă etc. Lectura, astfel, se transformă într-o modalitate de a călători, de a cunoaște lumea și oamenii, de a empatiza și de a se solidariza cu cineva.

Existența unui cititor este, cred, o existență asumată, o devenire și un parcurs plin de căutări (inclusiv de sine), angajamente, slujire unor idei sau idealuri. Astfel, atât discernământul lecturii, cât și talentul de a fi cititor, alături de arta celui care scrie, s-ar putea contopi într-o Operă (posibilă doar prin actul lecturii), Opera ar putea da naștere unui anumit fel de a fi, iar felul de a fi – unui destin.

Ziua Națională a Lecturii sau rutina cititului ca necesitate

Maria PILCHIN,
scriitoare, critic literar,
publicistă, cercetătoare

Ziua Națională a Lecturii este o sărbătoare necesară, doar că utilitatea ei este, în primul rând, una de aducere aminte, e o zi, un prilej de a ieși în spațiul public și de a trage alarma, de a aminti faptul că lectura nu trebuie să aibă o dimensiune festivă, ci una rutinară, de zi cu zi. Căci lectura e o nevoie zilnică și anume această nevoie trebuie sărbătorită de Ziua Națională a Lecturii, nu procesul în sine, care se produce tot anul.

O cultură a lecturii există doar acolo unde cartea e o imanență culturală, educațională, comunicațională. Cultura lecturii presupune un set de atitudini, competențe și abilități umane de a citi inițial fluent un text și de a-l înțelege, a-l interpreta, pentru a formula ulterior idei marcate de un spirit critic, inovativ și creativ.

M-am gândit să insist în această pledoarie a mea pe un tip de lectură specifică, unul uitat, de multe ori ignorat. Cred că mulți vor vorbi despre beneficiile cititului de beletristică, de cărți motivaționale. Și le dau dreptate, e vorba de o lectură plăcută și formativă. Eu însă voi rămâne în nișa cărții științifice și a celei de popularizare a științei, raft care va fi ignorat, cu siguranță, și de această dată. Doar că eu voi insista pe o promovare digitală a acestor texte.

De ce mai este nevoie de promovat lectura electronică a textelor științifice?

Insist pe formatul digital/electronic, așa cum multă lume citește articole științifice pe tablete, laptopuri, chiar și telefoane mobile, mer-

gând în transportul public. Acest model trebuie să fie promovat, așa cum acest tip de lectură dezvoltă:

- **insistență** – generația vitezei și a rețelelor sociale trebuie să învețe să obțină o informație, să o dobândească, precum copiii omului primitiv învățau să vâneze. Cititorii educați în paradigma Internetului sunt obișnuiți să primească totul sintetizat și comprimat. Mulți numesc asta orientare spre rezultate, există voci însă care califică aceasta drept lene. Indiferent de clasificare, formatul de blog/site facilitează întâlnirea tânărului cititor cu știința și textele de specialitate;
- **concentrare** – tot mai mult se discută astăzi despre gândirea de tip „clip”, o formă de a gândi structurată după modelul videoclipurilor muzicale moderne, un puzzle de fapte care sunt legate între ele de o consecutivitate a imaginilor, neavând practic vreo legătură semantică. Bombardamentul informațional a alterat capacitatea noastră de a fi atenți, ne plictisim repede. Acest fel de lectură îți cultivă concentrația, iar aceasta contribuie mai târziu la performanța personală și de grup profesional. Citiți articole științifice, concentrați-vă asupra lor!
- **vocabularul** – o astfel de lectură științifică vă face să descoperiți lexeme noi, cuvinte specializate, termeni mai preciși, un fel de a formula și reda gânduri în mod logic, argumentat, coerent.
- **capacitatea de analiză și sinteză** – pentru a înțelege un text științific, este nevoie să puteți desface (analiza) un text în idei și argumente separate, independente, apoi să le reconstituiți într-o concluzie intermediară și generală chiar la final (sinteza). Nu este lectura superficială, de divertisment și amuzament, este lectura care solicită inteligența totală și cultivă o reziliență a gândirii, o rezistență analitică și sintetică la o înșiruire de date, argumente și concluzii.
- **capacitatea de înțelegere** – argumentația dintr-un text științific te face să crezi asociații și conexiuni între *ce* și *cum* spune autorul, de ce o face, pentru ce. Înțelegi motivația autorului, o analizezi în contextul propriilor opinii și a altora, integrezi acele idei în lumea care te înconjoară. Și o poți face chiar în troleibuz, în autobuz, în drum spre birou sau spre sala de studii, dacă ești elev sau student, îți cultivă o abilitate de a fi deștept într-un context cotidian, în mijlocul rutinei existențiale.
- **gândirea critică** – un proces de aprofundare, care te învață să procesezi informația, să o treci prin filtrul propriu ca să o aplici acolo unde este nevoie. Să ne gândim la articolele pseudoștiințifice, la fake-urile de care abundă Internetul (Covid, război etc.)

Dacă e să revenim la cartea în format clasic, insist aici pe o lectură a unor eseuri în care sunt popularizate teoriile științifice. Câți moldoveni au citit „Homo Moldovanus Sovietic” de Octavian Țicu?! Acel volum apărut la editura ARC în 2018. Mă refer la o curiozitate elementară de a afla cine ești în sens istoric, identitar, cultural, ideologic, geopolitic etc.

Mă gândesc și la faptul că noi încă nu am ajuns să cumpărăm cărți așa cum mergem la supermarket după pâine, așa cum am văzut că se întâmplă la București sau Paris, unde s-a întâmplat să urmăresc cititorii în librării din punctul de vedere al comportamentului unui consumator, am văzut coșuri umplute cu volume înaintând spre casă. Eu cred că vom ajunge și noi, ca societate, la această performanță – să avem nevoie de cărți ca de alimente. Cred în asta, sper că e posibil! Argumentului despre sărăcia populației îi răspund cu enunțul aproape strigat: Cardul de acces la bibliotecile publice e gratuit! Nu aveți bani de librării, mergeți la bibliotecă! Pentru că o societate fără autori, cărți și oameni de cultură este una care riscă să alunece în ignoranță, în întunericul unor ideologii nedrepte, în pustiul utopiilor de tot felul. Cărțile nu pot opri războaie, ele nu pot lupta cu armatele cotropitoare, dar ele pot ajuta să rezisti acelor armate, să ai o identitate care să te facă puternic și rezistent celor care vor să te subjuge.

Citiți cărți, cumpărați cărți, împrumutați cărți! Scrieți cărți! Vindeți cărți, oferiți-le în dar, căci o cultură a cărții este o cultură imunizată împotriva negurii totalitare! Fiți carte și viața voastră va fi mai plină de lumină, mai plină de sens!

Considerații privind dezvoltarea lecturii profesionale

Elena PINTILEI,
director general,
Biblioteca Națională
a Republicii Moldova

*„Lucrurile pe care vreau
să le știu sunt în cărți”*

Abraham LINCOLN

Lectura a fost și rămâne cea mai importantă modalitate de a stăpâni și de a dezvolta gândirea, logica, inteligența, creativitatea, cunoștințele profesionale, conectându-ne cu valorile trecutului și prezentului.

Lectura poate deveni o investiție în timp, ce contribuie la capacitatea competențelor profesionale în viața unei persoane. Și primul beneficiu pentru dezvoltare ar fi – extinderea cunoștințelor de specialitate. Prin intermediul lecturii, pe măsură ce descoperim cărți și titluri noi, putem întâlni autori specializați în subiecte de interes comun, pe care apoi îi vom cauta pe rafturile librăriilor, bibliotecilor, precum și în mediul virtual. Aceste cunoștințe ne pot ajuta, de asemenea, să ne consolidăm rețeaua de contacte personale și profesionale. **Deci, descoperirea noilor autori prin lectură devine o realitate!**

Lectura a fost și rămâne o activitate de învățare continuă. Pe lângă învățarea în aule, biblioteci sau săli de studiu, învățarea la distanță, lecturarea materiei de specialitate are opțiunea de a consolida cunoștințele curente, printr-un obicei de citit continuu. Acestei deprinderi îi putem dedica spațiu zilnic. Lecturarea continuă a literaturii de specialitate consolidează cunoștințele profesionale anterioare. Cunoștințele noi însușite pot fi aplicate imediat sau mai târziu, pot fi diseminate colegilor prin comunicare directă, participări la conferințe, simpoziioane, reuniuni de specialitate etc. Un beneficiu constant este că, resursele informaționale de specialitate, oferă cunoștințe nu doar la prima lectură ci și la fiecare recitare ulterioară. **Deci, lectura literaturii de specialitate este un proces continuu, nelimitat în timp și spațiu!**

Actualmente se atestă o diminuare a numărului de cărți în format fizic împrumutate de la biblioteci. Lectura resurselor se deplasează în spațiul virtual. Totodată iau amploare, în special în rândul tinerei generații, probleme asociate cu concentrarea atenției, claritatea percepției și a gândirii, reducerea abilităților cognitive. Analiza detaliată necesită cunoștințe și abilități. Modul contemporan de viață influențează direct și asupra tendințelor actuale de lectură. Înțelegerea lecturii de specialitate în sine necesită virtute. În plus, lectura resurselor de specialitate ne invită să ne aprofundăm în acele mesaje care ne-au atras cel mai mult atenția, fraze pe care le-am subliniat la început și care capătă o nouă perspectivă din acest punct de vedere, recitindu-le mai târziu. **Deci, lectura dezvoltă o aptitudine specifică profesionistului – perseverența!**

Prin lectura profesionistă permanent însușim cuvinte noi, îmbogățindu-ne vocabularul de specialitate și nu numai. Sunt multe momente în viața profesională în care comunicarea eficientă este cheia transmiterii unui mesaj, în timpul unui interviu, în redactarea unui text, într-o prezentare, într-o întâlnire cu colegii... Lectura însăși este o comunicare permanentă. Acest obiectiv aduce beneficii în diverse domenii de activitate. De exemplu, pentru un manager, prin îmbunătățirea comunicării cu colegii, crește și productivitatea echipei. Fiecare activitate necesită interacțiuni între oameni, indiferent dacă este cu superiori, colegi, începătorii. Necesitatea dezvoltării unor abilități puternice de comunicare apare pentru a facilita inclusiv interacțiunea cu colegii. Abilitățile profesionale de comunicare ne vor ajuta la locul de muncă să interacționăm eficient, promovând în același timp profesionalismul, munca în echipă și eficiența. **Deci, lectura îmbunătățește comunicarea, cheia pentru a menține relații de muncă profesionale și durabile!**

Lectura profesionistă oferă o inspirație constantă celor care își completează propria viziune asupra subiectelor de interes, prin identificarea unor noi puncte de vedere. Lectura ne invită să ne extindem orizonturile cunoașterii cu experiențe și informații noi. **Dacă ai nevoie de un imbold în plus, CITEȘTE!**

Despre carte, bibliotecă, scriitor și cititor...

Vitalie RĂILEANU,

scriitor, șeful Bibliotecii Publice „Onisifor Ghibu”,
filiala Bibliotecii „B.P. Hasdeu”, Chișinău

Voi constata pentru început, că... dacă tot afirmăm – astăzi, la un început de mileniul trei, civilizația a atins cotele cele mai înalte, dar..., remarcăm cu stupeoare că ea încă nu a pătruns peste tot, semn că mai sunt multe de învățat. Acest fapt rămâne valabil și astăzi chiar dacă schimbările survenite au schimbat mult societatea. Astăzi setea de informare a atins cote fără precedent, culminând ca dezvoltare tehnologică cu apariția inteligenței artificiale.

O Bibliotecă din secolul XXI este privită prin prisma vastelor colecții de carte artistică, științifică, istorică, enciclopedică etc și e firesc, că vin categorii diferite de cititori, iar Biblioteca încearcă, reușind, să răspundă dezideratelor actuale, argumentând că Biblioteca (sic!) este și rămâne un Centru Cultural aparte, la care cetățenii / cititorii ce au acces pentru nevoile intelectuale și culturale. Misiunea tradițional-istorică ca instituție de cultură și educație nu va dispărea, ci va fi extinsă prin serviciile moderne de informare și consiliere, fiind organizate în așa fel încât să poată fi exploatate optim de utilizatori pentru că – Biblioteca este serviciul informației de bază al societății sub toate aspectele.

Dintotdeauna mi-a plăcut foarte mult să citesc cărți... Pentru mine, lectura este cel puțin un prilej de a mă relaxa, de a mă transpune în alte lumi, în alte povești de viață. Lectura îmi oferă liniște și îmi limpezește gândurile. Dar este și un mijloc inestimabil de cunoaștere, evident, selectând cu atenție tot ceea ce citesc... Textul tipărit, pagina de revistă, cartea rămân – cu toate performanțele revoluției tehnico-științifice –

cele mai apropiate consumatorului de cultură, obișnuințelor lui cotidiene și de durată. Nimic nu obligă mai mult, pe scara receptării de valori (oricât de relativă ar fi ea), decât un text literar, o poezie, un reportaj, o schiță, o nuvelă, un roman; de asemenea, o cronică, un studiu, un volum teoretic sau de istorie literară.

Bineînțeles cu o condiție, majoră: aceea de a fi la nivelul de exigență al cititorului – aceștea înșiși fiind foarte diferențiați: ca vârstă, ca ambianță apreciativă, ca finalitate, deci, a lecturii.

Literatura, pe întregul ei domeniu nu și-a restrâns, ci, dimpotrivă, datorită revoluționării mijloacelor de răspândire (prin perfecționarea tiparului, a radioulului și televiziunii, dar mai ales a noilor tehnologii...), care și-a extins aria de impact cu cititorul. Numai că noțiunea însăși de cititor s-a modificat substanțial, între timp, - și ea continuă să se modifice, iar literatura este și trebuie să constituie cel mai sensibil dintre martorii de identitate ai acestui vast, profund proces.

Proces în cadrul căruia – și aici ni se pare că scriitorul are de a face cu un efort încă mai pregnant de a fi la zi – cu modificarea în fapt și în termeni, solicită conștiința artistică. Prin conținut, ca și prin formă, prin tehnică, prin limbaj, opera literară contemporană a evoluat – cu necesitate – în raport cu cea clasică. Atributul de clasică nominalizează acum și marile valori ale epocilor precedente, ale cărora principali reprezentanți și-au prelungit, din fericire, existență creatoare și în noua perioadă, marcând dialectica fecundă a continuității și, totodată, a inovației.

În acest context, Biblioteca timpului prezent trebuie să îndrume, alături de familie, de școală, spre convingerea tinerilor să citească mai mult, explicându-le ce pot descoperi ei însuși prin parcurgerea textului scris, oferindu-le prilejul să-și exprime părerile despre un anumit autor sau carte, organizând ore speciale, ateliere, seminare, în care el – Cititorul de azi, să poată învăța să comunice frumos, elegant, fără a se simți constrâns de circumstanțe.

În tot acest timp, procesul de ridicare a nivelului cultural al maselor a câștigat indici majori în receptarea fenomenului artistic, în lărgirea ariei de cuprindere tematică și de gust literar. De unde și solicitarea către generatorii de cultură și în primul rând către scriitori de a fi încă mai perseverenți în prevalarea datelor realității acestui început de mileniu. Încă mai exigenți cu ei înșiși – prin consecvență, cu cititorii lor – în ce privește proiectarea specifică a contemporanității. Fiecare scriitor, pe cât posibil, care într-adevăr are ceva de spus, trebuie să poată întreține

un contact viu permanent cu opinie publică – aceasta concepută într-o tot mai generoasă receptivitate la opera literară propriu-zisă, ca și la gândirea teoretică a creatorului însuși, alături de aceea a teoreticienilor, ideologilor, istoricilor, criticilor literari etc..

Cu alte cuvinte, scriitorul mereu este preocupat să întrețină un vast eșichier, de eficiență (nu statistic sau arhivistic), în stimularea fenomenului de creație ca artă a cuvântului. Arta înțeleasă nu în sine, ca singulară răsfățare a unui talent, sau – vai! – a unui manager cultural, ci ca o pârghie, din cele mai importante în propulsarea spre progres a credo-ului nostru social, a continuei perfectibilități a anului, care ne convinge în fiecare zi că a trecut demult din faza posibilității în cea a probabilității și a certitudinii.

Literatura are – trebuie să aibă, în această vastă ieșire în cosmosul virtuților umane contemporane, un rol din cele mai eficiente, iar cultura literaturii implică un efort conjugat – în sferile creatorilor, dar, prin aceasta, și în rândurile tot mai largi ale publicului, receptor de niveluri tot mai înalte ale culturii în genere – pentru promovarea punerii în chestiune, pentru revalarea propriilor experiențe ale creatorilor, concommitent cu cele ale opiniei publice literare, respectiv ale cititorilor.

De carte înfiat

Vasile ROMANCIUC,
poet, redactor, traducător,
autor de cărți pentru copii

DE DRAGOSTE

Te iubesc, te iubesc,
ești minunată,
te sorb cu ochii,
cu gândul, cu inima,
cu ființa mea întreagă te sorb.

Numai pe tine te pot iubi așa.

Te-am ales
pentru că ești unică,
ești precum mi-am dorit dintotdeauna
să fii:
frumoasă și enigmatică,
clarvăzătoare și înțeleaptă.
Dar, mai cu seamă, bogată.

Și dacă azi
voi rosti cu tristețe cuvântul „Sfârșit”
și va trebui să ne despărțim,
să știi că n-am să te uit.
Peste un timp,
mi se va face iarăși
dor de tine.

Din ziua când mi s-au oprit ochii
asupra ta,
viața mea a devenit alta,
am simțit și am înțeles
că, fără tine,
n-aș mai putea trăi cu adevărat.
Datorită ție, am mai cunoscut
câteva lumi,
m-am bucurat de lumină,
am ocolit întunericul.
Și pe mine însumi
mai bine m-am cunoscut.

Te iubesc: ești inegalabilă,
ești sclipitoare,
ești emancipată.
Și, mai cu seamă, bogată.

Nu te supăra, dar aceste cuvinte
le-am spus și lor,
celorlalte,
celor care mi-au făcut viața viață
înainte de a intra în casa mea
tu.

Măine,
alteia îi voi spune
cuvinte de dragoste.
Dar nu voi înceta vreodată
să te iubesc.

Te iubesc. Pe tine. Cea de acum.
Vă iubesc pe toate:
cele de ieri,
cele de mâine.

Voi sunteți cele mai... Cele...
 Voi, iubirile mele dintâi:
 Voi, cărțile inimii mele,
 Cărțile mele de căpătâi.

* * *

Mai cu seamă în vremurile tulburi,
 se aud
 vocile limpezi
 ale Marilor Cărți.

„A fi sau a nu fi?” e și întrebarea voastră?
 ne întreabă Shakespeare.

„...nime nu m-a face
 să mă iau după-a lui flaut” –
 sinonim eminescian
 pentru artiștii
 care nu sunt de vânzare.

„Florile răului” de Baudelaire
 seamănă binele.
 Pentru cei obișnuiți să vadă
 cu ochii proprii.

În cercurile opt și nouă ale „Infernului”
 mai sunt locuri libere
 pentru hoții și trădătorii de pretutindeni
 pare să zică,
 solidar cu dreptele judecăți,
 Dante.

Timpul Marilor Cărți
 e unul:
trecut prezent viitor.

DE CARTE ÎNFIAT...

Pentru Eugen Lungu

Ochiul lucid al Cărții îmi disecă
 Și îmi traduce gându-nnoitor –
 Cartea îmi este înger păzitor.
 Eu sunt copilul tău, Bibliotecă.

De Carte înfiat, de ea crescut,
 Simt, tainic, glasul Cărții când mă cheamă.
 Cu drag, îi zic Bibliotecii *mamă*,
 Și pentru ea – sunt sabia și scut.

Norocul e mereu altundeva,
 Dar niciodată nu e prea departe –
 Zgârcit cum este, totuși ne împarte
 Câte puțin din avuția sa...

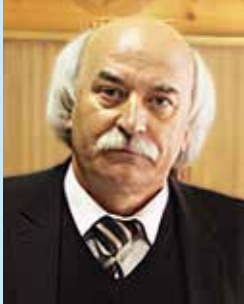
Când vine ziua norocoasă-a mea,
 Aș vrea să cred că m-a visat o carte...

CÂTEVA LUCRURI ȘTIUTE
DESPRE CARTE ȘI CĂRȚI

Dragii mei copii deștepți,
 Înțelegeți bine, foarte:
 Una este să ai *cărți*,
 Alta este să ai *carte*.

Însă, pe de altă parte,
 Dragii mei copii deștepți,
 Cine vrea să aibă *carte*
 Trece mai întâi prin *cărți*.

Lectura – un crâmpoi al nemuririi

Aurelian SILVESTRU,
psiholog, publicist și pedagog,
fondatorul și directorul Liceului
de Inventică și Creativitate
„Prometeu-Protalent” din Chișinău

Venim pe Pământ ca purtători de suflet. Nimeni nu l-a văzut, nu l-a atins, nu l-a descris așa cum este el în starea pe care doar Demiurgul o cunoaște. Cu toții însă știm că sufletul se manifestă prin *fapte și cuvinte*.

A descifra cuvintele înseamnă, de fapt, a te apropia de spiritul celui care le-a rostit.

„Cântăriți sufletul și veți afla greutatea omului care îl poartă”, a spus odată Grigore Vieru la un cenaclu literar.

Poate de asta și eu, de fiecare dată când deschid o carte, am impresia că deschid o fereastră către autorul care a semnat-o. Lectura e cel mai scurt drum către esența aproapelui nostru. Să citești înseamnă să prinzi rând spre nemurire.

Ajuns aici, nu pot să nu afirm din nou că părinții ne ajută să devenim oameni, iar cărțile – să rămânem. Din acest punct de vedere, nicăieri în altă parte nu te simți în mijlocul mai multor prieteni decât între rafturile cu cărți ale unei biblioteci. Ferice de angajații acestor instituții: deși e rece, umed, cu mult praf și, uneori – cu mucegai, bibliotecile rămân locul preferat al Îngerilor. Până și ei (ocrotitori ai omului) se simt mai ocrotiți acolo, între cărți.

Nici nu e de mirare că, intuind această legătură dintre spirit și lectură, fiecare scriitor visează în ascuns să se poată mântui prin scrierile sale.

Recunosc că și eu, când termin o carte, mă simt mai ușurat, de parcă m-aș fi eliberat de o mare povară pe care o purtam în suflet și care nu mă lasă să trăiesc. O nouă carte îți dă dreptul la o nouă viață. A scrie înseamnă a trăi.

Lectura și cititorul ideal

Maria ȘLEAHIȚCHI,
doctor habilitat în filologie, poetă, eseistă,
critic literar, directorul general al Muzeului
Național al Literaturii Române

Cititul cărților este o îndeletnicire dintre cele mai vechi ale oamenilor. Istoria cititorului și a cititului este amplă și plină de momente amuzante, spectaculoase, dar și de taină, și de izolare. Unii susțin că cei mai buni prieteni îi sunt cărțile. Și pare să fie adevărat acest lucru. De la o carte poți să ceri un sfat și ea, dacă e bine scrisă, îți va sugera nepărat soluții. O carte te poate desfăta. Te poți distra destul de copios, citind o carte cu umor. O carte te poate sprijini când îți este foarte greu, spunându-ți printre filele sale că din toate situațiile, oricât de dificile ar fi, este ieșire, doar trebuie să ai curaj, tărie de caracter și voință să iei viața în piept și să învingi obstacolele. Dintr-o carte poți să înveți ce înseamnă să iubești, care ar fi cuvintele potrivite destinate omul pentru care îți saltă inima și și se îmbujorează obrazii, așa, ca din senin. O carte bine scrisă este, în felul acesta, un manual al vieții.

Dar cărțile nu există cu adevărat dacă nu sunt citite. Cred că trei momente sunt extrem de importante ca o carte să existe: un om să o scrie (autorul), să apară textul propriu-zis și un alt om să o citească (cititorul). Chiar dacă primii doi factori sunt prezenți, fără cititor, un altul decât autorul, cartea își pierde rațiunea de a exista.

Cititorii sunt și ei de toată mâna. Sunt cititori din obligație: elevi, studenți care primesc note mici, dacă nu citesc materia obligatorie. Sunt cititori amatori, care citesc din când în când și, de obicei, să se relaxeze, iar cărțile preferate nu depășesc, de regulă, sfera romanului despre polițiști sau de aventuri, sau de dragoste. Sunt însă și cititori profesioniști – oamenii care au făcut meserie din cititul cărților. Aceștia sunt criticii și istoricii literari, cercetătorii din sfera umanioarelor. Vor mai fi fiind și alte tipuri de cititori.

Chiar dacă aş continua această enumerare, nu aş ajunge la cititorul ideal. Fiecare dintre cei amintiți mai sus poate fi cititorul ideal, deoarece mi se pare că acesta este cititorul care citește și înțelege ceea ce citește; citește și se descoperă pe sine în ceea ce citește. Se spune că ne plac acele cărți care, dacă am fi fost scriitori, am fi vrut și am fi putut să le scriem. Adică sunt cărțile în care ne regăsim ființa, în toată complexitatea sau măcar una din dimensiunile ei. Mă gândesc la personajele din romanul „Numele trandafirului” al scriitorului italian Umberto Eco, care, deși știu că îi pândește moartea dacă vor intra în biblioteca interzisă să citească cărțile secrete, cu riscul vieții, aleg totuși să citească. Cititorul ideal e acela care nu-și vede viața în afara cititului cărților. Deși cărțile își schimbă adesea forma, iar rețelele sociale au captat cvasitotal atenția și interesul oamenilor de toate vârstele, spre uimirea și curiozitatea noastră, pasiunii de lectură, dedicați cititului cărților, continuă să fie. Este adevărat ca par veniți de pe o altă planetă, dar aceasta ar fi tema unui alt eseu.

Cum să creștem cititorii

Lucia ȚURCANU,
doctor în filologie, critic literar, cercetătoare
la Memorialul Ipotești Centrul Național
de studii „M. Eminescu“

„A te strânge laolaltă pentru a ți se citi” – aceasta ar putea fi una dintre modalitățile de a cultiva gustul pentru lectură, o formă de „ucenicie a lecturii”. În cartea sa *Istoria lecturii*, Alberto Manguel amintește de mai multe moduri „de a asculta un text”: „Începând cu secolul al unsprezecelea /.../, bufoni nomazi recitau sau cântau propriile versuri sau pe cele compuse de maeștrii lor trubaduri”, astfel încât auditoriul neștiutor de carte putea descoperi frumusețea unor lucrări literare; la curțile nobililor „și uneori și în casele mai modeste, cărțile erau citite cu voce tare familiei și prietenilor atât pentru instruire, cât și pentru distracție”. În continuare, autorul relatează un fragment din *Evangelies des quenouilles* (*Evangelhia torsului*), o lucrare din secolul al cincisprezecelea, în care găsim, de fapt, mărturii despre existența primelor cluburi de lectură: „Naratorul, un om bătrân și învățat, «într-o seară, după cină, în vremea lungilor nopți de iarnă dintre Crăciun și întâmpinarea Domnului», vizitează casa unei femei mai în vârstă, unde câteva dintre femeile din vecini se adunau adesea «să toarcă și să vorbească despre multe lucruri vesele și mărunte». Femeile, remarcând că bărbații din vremea lor «scriu continuu satire defăimătoare și cărți vicioase, împotriva onoarei sexului femeiesc», cer naratorului să participe la întâlnirile lor – un fel de grup de lectură *avant la lettre* – și să facă pe copistul, în timp ce ele citeau cu voce tare anumite pasaje privind sexele, relațiile de dragoste, cele maritale, superstițiile și obiceiurile locului, comentând asupra acestora din punctul de vedere al femeii. «Una dintre noi va începe să citească și va citi câteva capitole tuturor celorlalte prezente», explică una dintre torcătoare cu entuziasm, «ca să le reținem și să le fixăm pentru totdeauna în memoria noastră». Timp de șase zile

femeile au citit, au intervenit, comentat, obiectat și explicat, părând să se distreze singure atât de copios, încât naratorul găsește lejeritatea lor obositoare și, deși le înregistrează cu fidelitate cuvintele, apreciază comentariile drept «lipsite de rimă sau judecată». Naratorul este, fără îndoială, obișnuit cu abordările mai formale și școlastice ale bărbaților”.

Astfel, clubul (sau grupul) de lectură devine una dintre formele cele mai eficiente de delectare prin lectură, de dezvoltare a spiritului critic și, poate în primul rând, de cultivare a gustului pentru citit. Iar un club de lectură pentru copii și adolescenți organizat într-o bibliotecă sătească ar putea să aibă asupra viitorilor cititori un impact mai mare decât listele de lecturi obligatorii primite de la școală sau îndemnul repetat la lectură. Pentru că la un astfel de club îi scoate pe copii din rutina zilnică, le aduce pe masă cărți la care, altfel, s-ar putea să nu aibă acces, îi implică într-o acțiune de receptare a textului, de analiză și interpretare, făcându-i totodată coautori și critici, le oferă deschiderea către conexiuni neașteptate.

Iată câteva principii care ar putea sta la baza funcționării unui astfel de club (cu exemple din activitatea Clubului de lectură de la Biblioteca Publică din s. Gvozdova, r. Florești):

- *Citim aici și acum* – nu e nevoie ca membrii clubului să vină cu cartea citită acasă; se selectează texte/fragmente scurte, astfel încât timp de 90 de minute să se reușească lectura (citește coordonatorul clubului) și comentarea acestora;
- *Descoperim cuvinte noi* – pe parcursul lecturii se fac pauze ori de câte ori există un cuvânt care ar putea să fie necunoscut pentru copii, se explică cuvântul, se dau sinonime (total, în formă de dialog);
- *Citim contemporani, dar nu uităm de clasici* – alternarea textelor contemporane cu cele clasice ar putea dezvolta abilitățile de a compara stiluri, limbaje, personaje etc. (ex.: Dan Coman, *Moara de frig* vs Spiridon Vangheli, *Cușma lui Guguță*);
- *Nu ne temem de versuri* – lectura prozei poate alterna cu poezia sau cu poveștile/istoriile în versuri, dezvoltând la tinerii cititori simțul ritmului și capacitatea de a urmări coerența și retorica unui text în versuri (ex.: Anton Pann, *Năzdrăvăniile lui Nastratin Hogeia*);
- *Literatura pentru maturi nu e de neînțeles* – după ce se citește și discută un text pentru copii, se poate experimenta și lectura unui fragment dintr-o carte pentru maturi și iniția o discuție despre o posibilă relație între aceste două texte, despre diferențele de limbaj etc. (ex.: Petre Ispirescu, *Balaurul cu șapte capete* vs Vasile Romanciuc, *Tabla înmulțirii cu șapte*; Alexei Vakulovski, *Cinci întâmplări din viața lui Săndel* vs Alexandru Vakulovski, *O privire pe strada Alexei Vakulovski*; Dan Lungu, *Vlogger la 13 ani* vs Andrei Dósa, *online*);

- *Călătorim împreună cu personajele* – pentru o mai bună vizualizare a acțiunilor relatate în textul citit, se poate face o hartă cu traseul personajului sau se poate urmări pe hartă acest traseu (Gellu Naum, *Cartea cu Apolodor*); de asemenea, se pot prezenta imagini cu locuri menționate în text, pentru o mai bună înțelegere a acestuia (Moni Stănilă, *Prietenii soarelui*);
- *Nu neglijăm ilustrațiile din carte* – copiii comentează ilustrațiile din carte, pentru a vedea în ce fel acestea completează textul; se poate face un exercițiu de desen în baza unei secvențe din text (Oscar Wilde, *Prințul fericit*; Radu Vancu, *Regele Piticuț*);
- *Cititorii pot fi autori* – în cadrul clubului de lectură sunt binevenite exercițiile de scriere (pornind de la o expresie din textul citit sau de la un personaj, o situație; schimbând finalul textului; transformând narațiunea în dialog etc.);
- *Citim împreună cu scriitorii* – invitația unui scriitor la una dintre ședințele clubului de lectură ar fi pentru copii o excelentă formă de apropiere de literatură prin creatorii înșiși.

Toate aceste modalități de lucru cu membrii unui club de lectură le-ar putea demonstra tinerilor cititori că lectura poate fi o activitate antrenantă, revelatoare și creativă și că un om care citește devine el însuși mai interesant pentru semenii lui.

Există în folclorul românesc un basm care definește, plastic și grăitor, rostul lecturii în viața omului – *Voinicul cel cu cartea în mână născut*. Odată devenită tovarăș pe viață, spune basmul, cartea, devine îndrumător, învățător, sprijin, garant. Prin înțelepciunea popoarelor pe care o acumulează și o transmite în diverse forme, poate fi pavază în confruntarea cu ideile sau forțele periclitante («Deși răpit de călugăr, dară cartea din mână n-o lăsa», aflăm din basm). Prin lumile fabuloase pe care le dezvăluie, poate oferi un bun remediu împotriva fricilor și singurătăților («Și apucându-l niște răcori reci de frică, începu a ceti pe cărticica lui, și înlătură oarecum groaza ce sta gata să-l coprinză»). Prin experiențele de viață pe care le descrie și întrebările ale căror răspunsuri te lasă să le descoperi, poate deveni cea mai bună cale a anevoioasei cunoașteri de sine («el se duse cu cărticica lui în mână și stătu în priveghere /.../; a doua zi îl găsiră tot cu cartea în mână și searbăd /.../ de parcă muncise la cine știe ce lucruri grele»). Prin învățăturile pe care te lasă să le asimilezi și să le împărtășești altora, te poate transforma într-o ființă cu adevărat interesantă pentru cei din jur («Cetea, cetea mereu pe dânsa și învăța /.../ El însuși ajunsese să fie o carte»). Ce șansă și ce bucurie și poți ajunge tu însuți o carte!”

Cugetări despre carte, lectură, bibliotecă

* * *

Lectura a fost o modalitate de a ieși din cadrul îngust al familiei, al comunității rurale și de a descoperi lumea cea mare.

Vladimir BEȘLEAGĂ

* * *

Cărțile trebuie tratate cu respect, ele reprezentând, însuși, sufletul autorului lor.

Irina BINDER

* * *

Atât timp cât o comunitate este înzestrată cu biblioteci, istoria trecutului se regăsește în lectură.

Nicolae BUSUIOC

* * *

Două întrebări vechi că civilizația umană, dar fără un răspuns, cert băntuie mereu mințile și spiritele noastre: „De ce scriem?” și „De ce citim?”. Logic, scrisul ar fi trebuit să apară mai întâi. În caz contrar, nu am fi avut ce lectura... cronicarul Miron Costin, formulând atât de plastic esența actului de lectură: „Nu este alta mai frumoasă și mai de folos în toată viața omului zabava decât cetitul cărților”... Ca romancier, trag spuza mereu la turta mea și recomand cu înflăcărare lectura textelor de ficțiune. Doar de aici poate veni salvarea sufletelor noastre rănite... astfel îmi vine să exclam când văd vreun tânăr derutat în fața polițelor de volume dintr-o bibliotecă plină ochi de cărți valoroase. Un roman bun, spre deosebire de un tratat științific important, îl va face să sufere profund și să se bucure sincer, să rădă fără griji și să se întristeze pe neprins de veste, tulburându-i metafizic sentimentele și gândurile.

Val BUTNARU

* * *

Patriotismul nu constă doar în tricolor și cântece patriotice, de sărbătoare, ci demnitate, muncă, toleranță, înțelegere, civilizație, într-un cuvânt, calități ce se cultivă prin multă LECTURĂ de calitate și prin interesul față de istoria și memoria colectivă a poporului.

Lilia CALANCEA

* * *

Ești în măsura în care citești, ai un suflet frumos în măsura în care citești cărți frumoase.

Mihai CIMPOI

* * *

Biblioteca înseamnă Universul adus acasă.

Mihai CIMPOI

* * *

Orice om e născut să zboare, dar nu oricine își descoperă și dezvoltă această aptitudine. Vorbim despre zborul minții, despre puterea spiritului. De ce citim, de ce avem această pasiune? Spune marele scriitor Mario Vargas Llosa că trăiești atâtea vieți câte cărți ai citit. Lectura te face să călătorești în lumi nemaivăzute, să cucerești piscuri semețe, să pleci în aventuri pe mări și oceane, să navighezi în spațiul cosmic alături de personajele cărților îndrăgite, să le împărtășești bucuriile, angoasele, entuziasmul și uimirea în fața tainelor Universului. Marii scriitori au chestionat cu acuitate condiția umană, dilemele, sfâșierile prin care trece un om la o cotitură a destinului său în anumite momente dramatice ale istoriei. De aceea cărțile, lectura sunt și o cale a cunoașterii, pe care au străbătut-o autorii, cei ce le-au scris, pentru că noi, cititorii, să avem mai multe repere și soluții pe drumul vieții noastre și al desăvârșirii de sine.

Vitalie CIOBANU

* * *

Lectura, actul lecturii e o ieșire din contingent, o rupere de lume, dar nu pentru a te înstrăina de ea, ci pentru a o regăsi mai bogată în culori, mai încărcată de sensuri, irigată de sensibilitatea autorului, dezvoltată, „dezvrăjită” de talentul și măiestria sa literară.

Vitalie CIOBANU

* * *

Lectura este, astfel, o posibilitate „...de a purta o conversație cu cei mai de seamă oameni ai secolelor trecute...” (René Descartes), o cale „...de a deveni mai buni și mai fortificați...” (Mircea Eliade), o cetate ridicată împotriva „...noilor forme de iluzionare, intoleranța și barbarie produse de societate...” (George Steiner), o „...neîncetată căutare a cunoașterii lumii și a sinelui...” (Alain Trouvé), „...o forma a fericirii...” (Jorge Luis Borges), „...un antidot eficace împotriva obscurantismului...” (Umberto Eco), o „...evadare din marea solitudine a vieții...” (Jean Mambrino), la limita, lectura poate fi însăși viața, „...o viață mai puțin frivolă, mai durabilă, mai orgolioasă, mai puțin deșartă...” (Charles Dantzig). Lectura poate fi toate

acestea și încă multe altele, căci felul în care cartea pătrunde în viața fiecăruia dintre noi, producând miracolul înțelegerii unei gândiri străine, este profund individual și irepetabil, ca o istorie de dragoste sau de prietenie.

Tatiana CIOCOI

* * *

Cartea pătrunde în viața fiecăruia dintre noi, producând miracolul înțelegerii unei gândiri străine, este profund individual și irepetabil, ca o istorie de dragoste sau de prietenie.

Tatiana CIOCOI

* * *

Cu mulți, mulți ani în urmă, un cărturar, care a fost cronicarul Miron Costin, a descoperit că „nu iese o mai dulce zabavă decât cetitul cărților”. Și spusa lui s-a confirmat perfect până în mileniul trei, când au aparut ispitele tehnologice performante și locul cărții a început să fie substituit de cartea electronică, de rețelele de socializare. Și omenirea, făcând statistica după cărțile împrumutate la biblioteci sau cumpărate în librării, a ajuns la concluzia că contemporanul nostru citește mai puțin în comparație cu generațiile precedente. Este o concluzie pripită și, în esență, neadevărată. Contemporanul nostru, care 16-18 ore stă pe rețelele de socializare, citește mai mult ca predecesorii săi, problema este alta – calitatea materialului lecturat. Instituirea Zilei Naționale a Lecturii în Republica Moldova este o inițiativă foarte nobilă, care poate genera un interes deosebit față de carte și relansă pasiunea pentru literatura de calitate. Ziua Națională a Lecturii trebuie să devină generatorul speranței unei noi abordări a relațiilor firave între părțile veșnicei ecuații: Cartea, Cititorul, Lectura.

Iurie COLESNIC

* * *

Și lectura? Cu timpul, lectura a devenit tot mai mult o muncă de descifrare și interpretare. Mai puțin plăcere pură, neangajată. Dar și astăzi, oricât de obosită, într-o bibliotecă mintea mi se detensionează, mușchii se destind, energiile corpului se echilibrează. Timpul se goleşte de conținut.

Nina CORCINSCHI

* * *

Lectura mi-a oferit mereu plăcerea jocului de-a altcineva și de ce-ar-fi-dacă ... Lectura de azi o substituie pe cea de ieri, de cândva. În copilărie, citeam din pură plăcere. Lectura... crea cadranul de izolare de o realitate pe care altfel nu știu cum aș fi putut-o suporta. O carte îmi dădea accesul la o lume magică (unde se putea întâmpla orice), intens senzorială și întregă – adică coerentă, fluidă, fără goluri de sens. Lectu-

rile copilăriei mele sunt, de fapt, relecturi. Cărțile mele dragi deveniseră cămine ale sufletului, în care-mi găseam reazemul.

Nina CORCINSCHI

* * *

Cred că asta ne oferă lectura: posibilitatea de a fi cu altcineva fără a înceta să fim, totodată, cu noi înșine. Posibilitatea de a fi absorbiți în lumea pe care ne-o deschide altul – și, totodată, de a reveni la ceea ce simțim și la ceea ce se dezvoltă în noi pe măsură ce ne deschidem spre ea.

Alex COSMESCU

* * *

Mai vârtos să înțelegi ce citești, că a citi și a nu înțelege este a vântura vântul și a fierbe apă.

Miron COSTIN

* * *

Cât de fericită mi-a fost copilăria, știu doar cărțile care m-au îngrijit ca pe copilul lor și care mi-au citit și ele, la rândul lor, sufletul, reflectându-se în acesta ca un cer albastru în oglinda unei ape.

Nicolae DABIJA

* * *

Orice om e o carte în devenire.

Nicolae DABIJA

* * *

O bibliotecă este un paradis cu lumea pusă pe raft.

Nicolae DABIJA

* * *

Orice lectură bună, în funcție de pregătirea pe care o ai, te va ajuta să devii mai cultivat și să te autoevaluezi. Dacă ești un om de inițiativă, mereu vei avea o oportunitate să comunici sau să generezi o idee cum și când să aplici informațiile utile citite.

Nicolae DANDIȘ

* * *

Lectura este pentru omul modern un viciu sau o osândă. Citim ca să trecem examenele, să ne informăm sau citim din profesiune. Mă gândesc însă că lectura ar putea implica și funcții mai nobile, adică mai firești.

Mircea ELIADE

* * *

Citim ca să trecem examene, ca să omorâm timpul sau citim din profesiune. Lectura ar putea fi un mijloc de alimentare spirituală continuă, nu numai un instrument de informație sau contemplație.

Mircea ELIADE

* * *

Citește! Numai citind mereu creierul tău va deveni un laborator nesfârșit de idei și imagini.

Mihai EMINESCU

* * *

Lansările de carte – se fac fără scaune. Din respect față de cuvinte. Ca vorbitorii să simtă în picioare fiecare cuvânt. Fără prezidium. Din respect față de ascultători. Și ca un elementar spațiu democratic. Cu program clar. Cine și cât timp va vorbi. Despre carte și autor. Fără incursiuni lirice în propria biografie. Cu sesiune de autografe. O carte semnată de autor are o valoare suplimentară față de prețul de pe copertă. Și nu poate fi furată din bibliotecă personală. Lansările se fac în librării. Cartea este un produs care se cumpără. Cumpărând o carte, investești în autor și în altă carte... Nimeni nu înregistrează oameni ca să vină la lansări de carte. Vine cine vrea, rămâne cine poate. Lansările se fac fără resurse administrative. Lansările se fac cu scriitori buni, cărți bune și public bun.

Gheorghe ERIZANU

* * *

Analfabetismul funcțional înseamnă a putea citi literele fără a înțelege sensul textelor. Personal, văd că dacă petrec mai mult timp online, pe social media, unde atenția mea este ciopârțită în bucăți, capacitatea de concentrare și de înțelegere a unui text scade. În contrast, lectura unei cărți fără pauze îmi antrenează capacitatea de concentrare, mă liniștește și mă ajută să descopăr și să înțeleg mai bine alți oameni, alte comunități, alte culturi, alte vremuri, dar și noi teorii, noi idei, noi informații. Postările pe Facebook sau de pe TikTok nu pot explica decât mici frânturi din lumea complexă în care trăim sau din ceea ce înseamnă să fii viu. Cărțile care construiesc narațiuni complexe ne pot ajuta să ne nuanțăm înțelegerea realității.

Paula ERIZANU

* * *

Înălțarea în calendarul evenimentelor naționale a motivului lectura suplimentează și sensibilizează, motivațional, importanța formatoare a celui mai eficient și mai verificat echipament – cartea... Carțile oferă oglinzi miraculoase cititorului, în care acesta să-ți urmărească devenirea... Comunicarea prin lectură stimulează, sensibilizează, sublimează comunicarea cu sine, iar în consecință conduce la o cunoaștere mai temeinică a insului pe care-l tot citești în fiecare zi în oglindă – și aceasta-i o lectură de care nu te

mai saturi... *Lectura e formatoare de oameni deosebiți. Lectura e salvatoare în situații greu de suportat. Văd mai bine decât aud, dar mă rog să am vedere până la capăt și cărțile mai captivante dintre cărțile necitite, dar și câteva pentru recitare. În tradiționalele parteneriate – scriitori, bibliotecari, pedagogi, editori – Ziua Lecturii e o provocare de creativitate, care poate oferi accentul declanșator al Programului Național LecturaCentral.*

Iulian FILIP

* * *

*Când viața-i aproape trăită,
iar nota, păcat, neplătită,
o carte-ntre cărți necitită
îți face plecarea mânănită.*

Iulian FILIP

* * *

Lectura e formatoare de oameni deosebiți. Lectura e salvatoare în situații greu de suportat. Văd mai bine decât aud, dar mă rog să am vedere până la capăt și cărțile mai captivante dintre cărțile necitite, dar și câteva pentru recitare.

Iulian FILIP

* * *

Citim nu pentru a fi mai deștepți decât alții, nici pentru a dobândi deprinderi extraordinare de viață. Traiul mundan este în general nonlivresc; descărcarea stă la antipodul risipei cărțurărești, când nu obții, ci sacrifici timp, bani, energie.

Dorian FURTUNĂ

* * *

Citim, fiindcă există o sete a cunoașterii, o plăcere a lecturii, o dorință de evadare din șabloanele cotidianului.

Dorian FURTUNĂ

* * *

Cititul nu are un scop, el este o cale. O chemare. O stare. Cum e înotul pentru corpul însetat de libertatea mișcării, așa e cartea pentru mintea dornică de evadarea din mediul prozaic. O formă de zen al intelectului.

Dorian FURTUNĂ

* * *

S-au făcut niște constatări experimentale care-mi confirmă bănuielele. Cei care se laudă că citesc foarte repede, după metode ultramoderne, nu prea demonstrează performanță intelectuală. Și nici savoea cărților nu au gustat-o.

Dorian FURTUNĂ

* * *

Cu cititul e ca și cu mâncarea. Contează nu cantitatea, ci calitatea produsului. Și cât de bine este digerat, metabolizat.

Dorian FURTUNĂ

* * *

Faceți sport și citiți cărți, iată rețeta simplă pentru oricine dorește să fie în armonie cu sine.

Dorian FURTUNĂ

* * *

Cartea e lumea concentrată la tine acasă. Mai mult chiar – e lumea adunată la tine în mâini. Calculatorul nu o poate înlocui, fiindcă doar cartea posedă calitatea și farmecul de a fi absorbită de minte; și mintea, la rândul ei, devine absorbită de carte.

Dorian FURTUNĂ

* * *

Și fiindcă de ceva vreme se tot trâmbează despre „moartea literaturii“, mă întreb dacă fraza lui Stéphane Mallarmé – „Lumea există ca să sfârșească într-o carte“ – n-ar trebui citită „în oglindă“, după cum urmează: „Cartea există ca să (re)nască o lume“.

Emilian GALAICU-PĂUN

* * *

*Cartea-om și omul-carte
 Încă stau timizi, de-o parte,
 Micul om și marea Carte:
 Ea-și visează Tatăl-ram,
 El deschide primul geam !
 Prin bibliotecă, uitată,
 Cartea cea însingurată
 Frunzărește fără vânt
 Negre foi cu alb cuvânt.
 Pom cu om și încă-un strop,
 Greu se-aprinde acest Glob
 Dornic lumii să-nveșminte
 Adevărurile sfinte.
 Dar minune! Ce-i în mina
 Celui răsfoid lumina?
 Împreună-s fără moarte
 Cartea – Om și Omul – Carte!*

Ion HADÎRCĂ

* * *

Majoritatea proiectelor mari, cu care se mândresc și care au consacrat bibliotecile lumii, au avut la bază promovarea cărții și a lecturii, care este și cel mai greu argument pro existența bibliotecii în viitor.

Vera OSOIANU

* * *

Cartea și lectura oferă un câmp imens pentru afirmare și experiențe... lectura ocupă în continuare un loc important pe segmentul organizării timpului liber (acest lucru a fost foarte evident, mai ales pe timpul pandemiei).

Vera OSOIANU

* * *

Drumul spre cunoaștere și dezvoltare trece prin lectură și cu cât mai greu este bagajul de cunoștințe adunat în urma lecturii, cu atât mai largi sunt orizonturile pe care o persoană le poate cuprinde. Prin lectură se transmite memoria colectivă a omenirii, de aici și marea apreciere de care cartea și lectura s-au bucurat încă de la începuturi. Probabil nu există alte lucruri sau fenomene care să fi fost mai elogiare decât cartea și puține sunt marile personalități care să nu se fi pătruns de marile valori ascunse printre pagini și să nu fi trimis mesajul acestei prețuiri către urmași.

Vera OSOIANU

* * *

Lectura, în esența ei, nu poate fi o pasiune destinată unei anumite vârste sau categorii sociale, ea este plăcerea pe care o poate avea oricine, în aceeași măsură, fie copil, fie adult, fie om de stat sau simplu cetățean. Pentru că, înainte de toate, este revelația și bucuria pe care oricine și-o poate permite (gratuit!), dar nu înainte de a-și cultiva, altfel zis, a-și apropia spiritul de Cuvântul scris. Și numai astfel, prin cititul cărților, se ajunge la cunoașterea de sine.

Claudia PARTOLE

* * *

Lectura, de fapt, nu poate fi o pasiune a unei vârste sau categorii sociale, ea este plăcerea pe care o poate avea oricine, în aceeași măsură, fie copil, fie adult, fie om de stat sau simplu cetățean. Pentru că e, înainte de toate, revelația și bucuria pe care, precum am mai zis, oricine și-o poate permite (gratuit!). Prin cititul cărților se ajunge la cunoașterea de sine. Dar e știut și demonstrat impactul lecturii zilnice asupra memoriei omului. Cunoscutul neurolog român Vlad Ciurea susține că cititul menține creierul uman într-o formă a „întineririi”, încetinindu-i astfel fireasca „îmbătrânire”. Lectura fiind sursa permanentă și utilă de îmbogățire a spiritului nostru cu noi și noi informații.

Claudia PARTOLE

* * *

Lectura este duminica sufletului nostru. Este acel răgaz în care ne re-tragem din zarva unei zile și ne adăpostim în liniștea paginilor. Cartea ne oferă tihna unei seri, bucuria unei întâlniri cu noi înșine, cu gândurile și visurile noastre. Prin lectură, sufletul își găsește odihna, dar și avântul – căci prin fiecare carte deschidem o nouă lume, trăim o nouă viață, cu înțelesuri mai profunde și emoții mai curate. Este în puterile noastre, prin lectură, să avem în fiecare zi un moment de duminică pentru sufletul nostru.

Nadejda PĂDURE

* * *

Orice pledoarie pentru lectura este, în esență, o pledoarie pentru cultură umanistă și pentru valorile civilizației umane. Ma gândesc, în acest sens, adesea la umaniștii europeni, pentru care spațiul cărților, al bibliotecii sau al atelierului tipografic a fost nu doar o necesitate în îndeletnicirile lor intelectuale sau un instrumentar de cultivare a unor idei, cât un spațiu de rezistență existențială, o insulă aproape utopică a libertății de gândire și de comunicare, de modelare și de redescoperire a omului și a lumii. Astăzi, după mai mult de jumătate de mileniu de la inventarea tiparului, idealul utopic al cărții sau al bibliotecii, care ne-ar fâgădui libertate sau eliberare, speranță sau împăcare, lumină sau iluminare, înțelegere sau înțelepciune – acest ideal încă ne mai face să credem în forța salvatoare a cărții, a bibliotecii și a lecturii.

Ivan PILCHIN

* * *

O cultura a lecturii există doar acolo unde cartea e o imanență culturală, educațională, comunicațională. Cultura lecturii presupune un set de atitudini, competențe și abilități umane de a citi inițial fluent un text și de a-l înțelege, a-l interpreta, pentru a formula ulterior idei marcate de un spirit critic, inovativ și creativ... Cred ca mulți vor vorbi despre beneficiile cititului de beletristică, de cărți motivaționale. Și le dau dreptate, e vorba de o lectură placută și formativă. Eu însă voi ramâne în nișa cărții științifice și a celei de popularizare a științei, raft care va fi ignorat, cu siguranță, și de această dată. Doar că eu voi insista pe o promovare digitală a acestor texte... Citiți cărți, cumpărați cărți, împrumutați cărți!

Scrieți cărți! Vindeți cărți, oferiți-le în dar, caci o cultură a cărții este o cultură imunizată împotriva negurii totalitare! Fiți carte și viața voastră va fi mai plină de lumină, mai plină de sens!

Maria PILCHIN

* * *

Lectura a fost și ramâne cea mai importantă modalitate de a stapâni și de a dezvolta gândirea, logica, inteligența, creativitatea, cunoștințele profesionale, conectându-ne cu valorile trecutului și prezentului. Lectura poate deveni o investiție în timp, ce contribuie la capacitatea competențelor profesionale în viața unei persoane. Și primul beneficiu pentru dezvoltare ar fi – extinderea cunoștințelor de specialitate. Prin intermediul lecturii, pe măsură ce descoperim cărți și titluri noi, putem întâlni autori specializați în subiecte de interes comun, pe care apoi îi vom căuta pe rafturile librăriilor, bibliotecilor, precum și în mediul virtual. Aceste cunoștințe ne pot ajuta, de asemenea, sa ne consolidăm rețeaua de contacte personale și profesionale. Deci, descoperirea noilor autori prin lectură devine o realitate! Lectura a fost și ramâne o activitate de învățare continuă. Deci, descoperirea noilor autori prin lectură devine o realitate!

Elena PINTILEI

* * *

Dintotdeauna, mi-a plăcut foarte mult să citesc cărți... Pentru mine, lectura este cel puțin un prilej de a mă relaxa, de a mă transpune în alte lumi, în alte povești de viață. Lectura îmi oferă liniște și îmi limpezește gândurile. Dar este și un mijloc inestimabil de cunoaștere, evident, selecționând cu atenție tot ceea ce citesc.

Vitalie RĂILEANU

* * *

Timpul Marilor Cărți e unul: trecut, prezent, viitor!

Vasile ROMANCIUC

* * *

Sănatatea unei societăți depinde în mare măsură de calitatea bibliotecilor ei.

Vasile ROMANCIUC

* * *

*Mai cu seamă în vremurile tulburi,
se aud
vocile limpezi
ale Marilor Cărți.*

Vasile ROMANCIUC

* * *

*Ochiul lucid al Cărții îmi disecă
Și îmi traduce gându-nnoitor –
Cartea îmi este înger păzitor.
Eu sunt copilul tău, Bibliotecă.*

De Carte înfiat, de ea crescut,
 Simt, tainic, glasul Cărții când mă cheamă.
 Cu drag, îi zic Bibliotecii mamă,
 Și pentru ea – sunt sabia și scut.

Vasile ROMANCIUC

* * *

Eu cred că se citește cel puțin la fel de mult ca și acum o jumătate de veac, dacă nu chiar mai mult. Se schimbă mai curând forma lecturii. Fără îndoială se citește altceva și altfel.

Oleg SEREBRIAN

* * *

Omul modern a fost în mare parte produsul lecturilor. Una dintre deosebirile esențiale ale individului format în veacurile XIX și XX constă anume în faptul că acesta a crescut mai mult sub înrâurirea lecturilor – nu a narațiunii, a tradiției orale, așa cum a fost vreme de milenii, și nici sub înrâurirea audiovizualului, cum avea să se întâmple ulterior.

Oleg SEREBRIAN

* * *

Untem ceea ce citim, fără tăgadă – doar că până la o vreme. Vine un moment când lucrurile se inversează și începem deja să citim în dependență de ceea ce suntem, ne selectăm lecturile conform unui profil cultural și profesional pe care ni l-am creat.

Oleg SEREBRIAN

* * *

Majoritatea oamenilor absorb cunoștințele istorice, își formează percepția despre trecut mai curând din opere literare ori de artă... Eu cred că se citește cel puțin la fel de mult ca și acum o jumătate de veac, dacă nu chiar mai mult. Se schimbă mai curând forma lecturii. Fără îndoială se citește altceva și altfel. Acum câteva zile, eram pe Schönhauser Allee, un bulevard din Berlin, la o cafenea și, la un moment dat, m-a surprins o doamnă în vârstă care citea un ziar. Cititul ziarelor nu mai este o îndelnicire curentă. Cei mai mulți dintre noi, mai cu seamă cei mai tineri, se informează din surse electronice. M-a înduioșat această bătrână bând o cafea și citind un ziar: era în scena asta un aer de amintire, un ecou al unui trecut care se îndepărtează repede de noi. Frică mi-e că alături de ziare o să dispară și cartea tipărită. Observ că aici, în Germania, tinerii citesc mult. În Germania se citește mult, dar generațiile mai tinere nu mai citesc cartea tipărită: citesc cărți electronice. Așadar, se citește altfel, de altundeva și altceva. Știrile se citesc pe apucate din surse electronice,

adesea neverificate și se consumă nemestecate. Datorită accesului la internet avem o suprasaturație de informații, dar deseori acestea nu sunt veridice. Lecturile sunt lapidare, lumea dezvățându-se treptat să citească cărți prea groase, prea consistente, renunțând și la orice „lectură sistematică”. S-a schimbat și locul bibliotecii în societate.

Oleg SEREBRIAN

* * *

Digitalizarea a dislocat lectura din locul său firesc în constelația modalităților și a mediilor digitale. Astăzi, tehnologiile digitale oferă oportunități extraordinare în ceea ce privește accesul, stocarea și transmiterea informațiilor, iar mediile de citire digitală oferă modalități de prezentare a informațiilor care sunt dificil sau imposibil de obținut în text pe hârtie.

Diana SILIVESTRU

* * *

Venim pe Pamânt ca purtatori de suflet. Nimeni nu l-a vazut, nu l-a atins, nu l-a descris cum este el în starea pe care doar Demiurgul o cunoaște. Cu toții însă știm că sufletul se manifestă prin fapte și cuvinte... Poate de asta și eu, de fiecare dată când deschid o carte, am impresia că deschid o fereastră către autorul care a semnat-o. Lectura e cel mai scurt drum către esența aproapelui nostru. Să citești înseamnă să prinzi rând spre nemurire... Nici nu e de mirare că, intuind această legătură dintre spirit și lectură, fiecare scriitor visează în ascuns să se poată mântui prin scrierile sale. Recunosc că și eu, când termin o carte, ma simt mai curat, de parcă m-ași fi eliberat de o mare povară pe care o purtăm în suflet și care nu mă lasă să trăiesc. O noua carte îți dă dreptul la o nouă viață. A scrie înseamnă a trăi.

Aurelian SILIVESTRU

* * *

Lectura e cel mai scurt drum către esența aproapelui nostru. Să citești înseamnă să prinzi rând spre nemurire.

Aurelian SILIVESTRU

* * *

Cititul cărților este o îndeletnicire dintre cele mai vechi ale oamenilor. Istoria cititorului și a cititului este amplă și plină de momente amuzante, spectaculoase, dar și de taină, și de izolare. Unii susțin că cei mai buni prieteni le sunt cărțile. Și pare să fie adevărat acest lucru. De la o carte poți să ceri un sfat și ea, dacă e bine scrisă, îți va sugera neapărat soluții. O carte te poate desfăta. Te poți distra destul de copios, citind o carte cu umor. O carte te poate sprijini când îți este foarte greu, spunându-ți

printre filele sale că din toate situațiile, oricât de dificile ar fi, este ieșire, doar trebuie să ai curaj, tărie de caracter și voință să iei viața în piept și să învingi obstacolele. Dintr-o carte poți să înveți ce înseamnă să iubești, care ar fi cuvintele potrivite destinate omului pentru care îți saltă inima și îți se îmbujorează obrajii, așa, ca din senin. O carte bine scrisă este, în felul acesta, un manual al vieții.

Maria ȘLEAHTIȚCHI

* * *

...Există în folclorul românesc un basm care definește, plastic și grăitor, rostul lecturii în viața omului – Voinicul cel cu cartea în mână născut. Odată devenită tovarăș pe viață, spune basmul, cartea, prin înțelepciunea popoarelor pe care o acumulează și o transmite în diverse forme, poate fi pavază în confruntarea cu ideile sau forțele periclitante («Deși răpit de călugăr, dară cartea din mână n-o lăsa»); prin lumile fabuloase pe care le dezvăluie, poate oferi un bun remediu împotriva fricilor și singurătăților («Și apucându-l niște răcori reci de frică, începu a ceti pe cărticica lui, și înlătură oarecum groaza ce sta gata să-l coprinză»); prin experiențele de viață pe care le descrie și întrebările ale căror răspunsuri te lasă să le descoperi, poate deveni cea mai bună cale a anevoioasei cunoașteri de sine («el se duse cu cărticica lui în mână și stătu în priveghere /.../; a doua zi îl găsiră tot cu cartea în mână și searbăd /.../ de parcă muncise la cine știe ce lucruri grele»); prin învățăturile pe care te lasă să le asimilezi și să le împărtășești altora, te poate transforma într-o ființă cu adevărat interesantă pentru cei din jur («Cetea, cetea mereu pe dânsa și învăța /.../ El însuși ajunsese să fie o carte»). Ce șansă și ce bucurie și poți ajunge tu însuși o carte!...

Lucia ȚURCANU

Studii despre carte și lectură în colecțiile Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova: Bibliografie

Margareta CEBOTARI,
Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Natalia GHIMPU,
Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Monografii, culegeri, publicații metodologice

- 1. BIBLIOTECA – spațiu de promovare a valorilor europene** : Suport metodologic / echipa de autori: Ludmila Corghenci (coordonator), Vera Osoianu, Ecaterina Dmitric [et al.] ; director general: Elena Pintilei ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării. – Chișinău : [S. n.], 2024. – 77 p. – Aut. sunt indicați pe verso f. de tit. – Bibliogr.: p. 66-75 (56 tit.). – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – ISBN 978-9975-119-68-9 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2000> (accesat : 23.07.2025).
- 2. BIBLIOTERAPIE** : Îndrumar metodic destinat bibliotecilor publice / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; elaborare: Victoria Vasilica, Ecaterina Dmitric ; redactor: Raisa Plăieșu. – Chișinău : Primex.com, 2016. – 30 p. – ISBN 978-9975-9696-7-3 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1438> (accesat : 19.12.2022).
- 3. BOLGARINA, Elina. Semne pe carte** : Însemnări ale cititorilor și ștampile ale bibliotecilor instituțiilor de învățământ și ale librăriilor private din Chișinău pe publicațiile păstrate în colecțiile Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (sfârșitul sec. XIX - începutul sec. XX) : Catalog / Elina Bolgarina ; coordonator de ediție: Elena Harconița ; consultant științific: Silviu Tabac ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău : [S. n.], 2024 (Primex-Com). – 85 p. – ISBN 978-9975-119-69-6 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2079> (accesat : 23.07.2025).

4. **BUSUIOC, Nicolae. Între sensibilitate și rigoare** : Introducere în arta și știința lecturii / Nicolae Busuioc. – Iași : Editura Vasiliana, 2011. – 253 p. – ISBN 978-973-116-223-2.
5. **BUTUCEL, Elena. Universul lecturii la Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”** / Elena Butucel ; coordonator și redactor, responsabil de specialitate: Lidia Kulikovski ; responsabil de ediție.: Mariana Harjevschi ; Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”. – Chișinău : [S. n.], 2021. – 158 p. : fot., tab. – (Professional). – ISBN 978-9975-3479-9-0 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <https://hapes.hasdeu.md/handle/123456789/195> (accesat : 19.12.2022).
6. **CARTALEANU, Tatiana. Lectură și scriere pentru dezvoltarea gândirii critice** / Tatiana Cartaleanu, Olga Cosovan. – Chișinău : Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, 2002. – 78 p.
7. **CARTEA și lectura în viața personalităților** : Impresii de lectură / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; coordonatori de ediție: Vera Osoianu, Natalia Ghimpu ; director general: Elena Pintilei. – Chișinău : BNRM, 2022. – 100 p. – ISBN 978-9975-3510-9-6 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1519> (accesat : 19.12.2022).
8. **CĂLĂTORIA cărții** : Itinerar prin lumea informației / coordonator științific: Cristina Popescu. – București : Editura Universității din București, 2016. – 436 p. – ISBN 978-606-16-0790-7.
9. **CĂRȚILE care ne-au făcut oameni** / editor: Dan C. Mihăilescu. – Ediția a 2-a. – București : Humanitas, 2017. – 132 p. : portr. – ISBN 978-973-50-5745-9.
10. **CERCETARE pentru studiul de evaluare și diagnosticare a sectorului industriei cărții și a lecturii publice. Raport studiu, decembrie 2024** / Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova. – Chișinău, 2024. – 80 slide. – Prezentare PowerPoint. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2146> (accesat : 23.07.2025).
11. **CITEȘTE! Trăiește liber! Calendar 2025** : [elaborat în cadrul Programului Național LecturaCentral, ediția 2024] / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; conceptualizare și coordonare: Vera Osoianu, Ecaterina Dmitric ; elaborare: Natalia Ghimpu ; prezentare grafică: Alexandru Burdilă. – Chișinău: BNRM, 2024. – 14 p. : il. color ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2082> (accesat : 23.07.2025).
12. **CORGHENCI, Ludmila. Săptămâna Educației Deschise, ediția a 4-a, 4-7 martie 2024. Comunicat final** / Ludmila Corghenci. –

- Chișinău, 2024. – 4 p. – Manuscris ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1963> (accesat : 23.07.2025).
- 13. COJOCARU, Lenuța. Cultivarea limbii literare prin lecturi :** Ghid metodic / Lenuța Cojocaru. – Chișinău : Editura Iulian, 2008. – 64 p. – ISBN 978-9975-922-41-8.
- 14. CORNEA, Paul. Introducere în teoria lecturii /** Paul Cornea. – Ediția a 2-a. – Iași : Polirom, 1998. – 239 p. – (Collegium ; Litere). – ISBN 973-683-035-7.
- 15. DEMENTIEVA, Diana. Caleidoscopul lecturii :** Principalele direcții ale teoriei lecturii din secolul al XX-lea / Diana Dementieva ; consultant științific: Aliona Grati. – Chișinău : [S. n.], 2021. – 222 p. : tab. – ISBN 978-9975-46-551-9.
- 16. DEZVOLTAREA competențelor din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții: rolul și locul lecturii :** Suport metodologic și educațional în sprijinul realizării Programului Național *LecturaCentral*, ediția a IV-a, 2021 / Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării ; echipa de autori: Vera Osoianu, Ludmila Corghenci, Ecaterina Dmitric [et al.]; director general: Elena Pintilei ; coordonator de ediție: Vera Osoianu. – Chișinău : BNRM, 2021. – 96 p. : fig., tab. – Aut. sunt indicați pe verso f. de tit. – ISBN 978-9975-3510-3-4 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1388> (accesat : 19.12.2022).
- 17. DRAGU, Mihaela. Cercul de lectură „Suflet de carte” /** Mihaela Dragu, Ligia Ghighimoc. – Brașov : Editura Universității Transilvania, 2011. – 124 p. – ISBN 978-973-598-875-3.
- 18. DUMITRU, Anastasia. Ghid pentru lectură și scriere creativă :** (conform programului național pentru dezvoltarea competențelor de lectură) / Anastasia Dumitru. – București : Editura Universitară, 2011. – 180 p. – ISBN 978-606-591-245-8.
- 19. IMPLICAREA bibliotecilor în transformarea digitală: oportunități și provocări :** Suport metodologic / echipa de autori: Vera Osoianu, Lucia Țurcanu, Aliona Muntean [et al.] ; responsabil de ediție: Ludmila Corghenci ; director general: Elena Pintilei ; Instituția Publică Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău : [S. n.], 2025 (Primex-Com). – 125 p. : il., tab. – Aut. sunt indicați pe verso f. de tit. – Bibliogr.: p. 113-123 (55 tit.). – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – ISBN 978-5-86654-453-0 ; Idem [Resursă elec-

- tronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2187> (accesat : 23.07.2025).
20. **FORTIN, Simona. Lectura adolescenților** : Dimensiuni culturale și educative / Simona Fortin. – București : Editura Universității din București, 2015. – 240 p. – ISBN 978-606-16-0702-0.
21. **GHICOV, Adrian. Lectura atitudinală și creațiile verbale ale elevilor** : Ghid pentru profesori / Adrian Ghicov. – Chișinău : IȘE, 2019. – 68 p. : tab. – ISBN 978-9975-48-166-3.
22. **GHICOV, Adrian. Receptarea textului literar-artistic prin cheia de lectură a cronotopului** : Ghid teoretico-metodologic / Adrian Ghicov, Tamara Revenco. – Chișinău : [S. n.], 2021. – 132 p. : il., tab. – ISBN 978-9975-46-513-7.
23. **LECTURACENTRAL. În ajutorul activității de promovare a cărții și a lecturii, ca bază pentru cunoaștere, știință și cultură** : Platforma on /off line pentru bibliotecari / alcătuitor: Vera Osoianu-Filip ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; director general: Elena Pintilei. – Chișinău : BNRM, 2017 – 132 p. – ISBN 978-9975-3096-6-0 ; Idem [Resursă electronică]. – URL : <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1176> (accesat : 19.12.2022).
24. **LECTURA în susținerea incluziunii digitale, sociale și culturale a membrilor comunității** : Suport metodologic și practic în sprijinul realizării proiectului cultural Programul Național LecturaCentral, ediția a 6-a, 2023 / Vera Osoianu, Ludmila Corghenci, Victoria Vasilica [et al.] ; director general: Elena Pintilei ; responsabil pentru ediție: Ludmila Corghenci ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării. – Chișinău : BNRM, 2023 (Primex-Com). – 71 p. – Lecturi profesionale: p. 66-71 (40 tit.). – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – ISBN 978-9975-119-62-7 ; Idem [Resursă electronică]. – URL : <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1815> (accesat : 23.07.2025).
25. **LECTURA la răscrucea drumurilor salvatoare** : Recomandări în sprijinul celebrării primei ediții a „Zilei Naționale a Lecturii” / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; ediție coordonată de Vera Osoianu, Ecaterina Dmitric ; contribuții: Vera Osoianu [et al.] ; director general: Elena Pintilei. – Chișinău : BNRM, 2023 (PrimeX-Com). – 86 p. : fot., tab.– Bibliogr.: p. 72-84. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – ISBN 978-9975-119-57-3 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1670> (accesat : 23.07.2025).

- 26. LECTURA și scările** : Culegere de articole : [în vol.] / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; Clubul Literar „Homo Aestheticus” ; director general: Elena Pintilei ; consultant științific, prefață: Mihai Cimpoi ; coordonatori de ediție: Vera Osoianu, Angela Drăgănel. – Chișinău : Prut Internațional : BNRM, 2020 (F.E.-P. „Tipografia Centrală”). – Vol. 1. – 384 p. : fot. – ISBN 978-9975-54-455-9 (Prut Internațional). – ISBN 978-9975-3361-9-2 (BNRM). – DOI: 10.5281/zenodo.3661869 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1081> (accesat : 19.12.2022).
- 27. LECTURA și scările** : Culegere de articole : [în vol.] / Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Clubul Literar „Homo Aestheticus” ; director general: Elena Pintilei ; consultant științific, prefață: Iulian Filip ; coordonator de ediție: Victoria Vasilica. – Chișinău : BNRM, 2021 (Tipogr. „Primex-Com”) – . – ISBN 978-9975-3510-1-0. – Vol. II. – 232 p. : fig., fot. color, tab. – ISBN 978-9975-3510-2-7. – DOI:10.5281/zenodo.4944201 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1389> (accesat : 19.12.2022).
- 28. LECTURA și scările** : Culegere de articole : [în vol.] / Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Clubul Literar „Homo Aestheticus” ; director general: Elena Pintilei ; consultant științific, prefață: Ludmila Corghenci ; coordonator de ediție: Victoria Vasilica. – Chișinău : BNRM, 2023 (Primex-Com) – . – ISBN 978-9975-3510-1-0. – Vol. III. – 2023. – 163 p. : fig., fot., tab. – Pref., rez. paral.: lb. rom., engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – ISBN 978-9975-119-58-0 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1681> (accesat : 23.07.2025).
- 29. LECTURA și scările** : Culegere de articole : [în vol.] / Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Clubul Literar „Homo Aestheticus” ; director general: Elena Pintilei ; coordonator de ediție, prefață: Victoria Vasilica. – Chișinău : [S. n.], 2023 (Primex-Com) – . – ISBN 978-9975-3510-1-0. – Vol. IV. – 2023. – 175 p. : fot. color. – Text : lb. rom., engl. – Cuprins, pref., rez. paral.: lb. rom., engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – ISBN 978-9975-119-65-8 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1903> (accesat : 23.07.2025).
- 30. LOVENBERG, Felicitas. Citește! Te rog, citește!** / Felicitas von Lovenberg ; trad. din lb. germ. de Mihai Moroiu ; il. de Cristiana Radu. – București : Baroque Books & Arts, 2018. – 140 p. : il. – ISBN 978-606-8977-19-5.

31. **MANGUEL, Alberto. Istoria lecturii** / Alberto Manguel ; trad. din lb. engl. de Alexandru Vlad. – București : Nemira, 2011. – 412 p. : il. – ISBN 978-606-579-132-9.
32. **MARIN, Mariana. Didactica lecturii** : Interacțiunea elev-operă literară din perspectiva atitudinilor și valorilor literar-artistice : monografie / Mariana Marin. – Arad : Editura Universității „Aurel Vlaicu”, 2013. – 133 p. – (Cartier Educațional, – ISBN 978-973-752-662-5). – ISBN 978-9975-79-861-7.
33. **METODE și tehnici de promovare a lecturii** : Recomandări metodologice / echipa de autori: Margareta Cebotari, Ecaterina Dmitric, Angela Drăgănel [et al.] ; director general: Elena Pintilei ; coordonatori de ediție: Vera Osoianu, Ecaterina Dmitric ; consultant științific: Ludmila Corghenci ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău : BNRM, 2022 (Primex-Com). – 73 p. – ISBN 978-9975-3271-2-1 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1614> (accesat : 19.12.2022).
34. **PENTRU o istorie culturală a cărții și a practicilor de lectură** / coordonatori: Cristina Bogdan, Alexandru Ofrim ; coordonator și ediție: Laura Mesina. – București : Editura Universității din București, 2015. – 541 p. – ISBN 978-606-16-0649-8.
35. **POHILĂ, Vlad. Elogiu lecturii** : Editoriale din revista BiblioPolis (2003-2015) / Vlad Pohilă ; îngrijire: Mariana Harjevschi ; coordonator: Lidia Kulikovski ; Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”. – Chișinău : Foxtrot, 2017. – 274 p. – ISBN 978-9975-89-063-2 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <https://hapes.hasdeu.md/xmlui/handle/123456789/129> (accesat : 19.12.2022).
36. **PRESADĂ, Diana. Lecturi comparatiste** : Elemente de teorie și aplicații pe texte literare / Diana Presadă. – Ploiești : Universitatea Petrol-Gaze din Ploiești, 2015. – 328 p. – ISBN 978-973-719-582-1.
37. **RÎNCIOG, Diana. Pledoarie pentru lectura și relectura textului literar** : Studii și articole / Diana Rînciog. – Ploiești : Editura Universității Petrol-Gaze din Ploiești, 2020. – 785 p. – ISBN 978-973-719-795-5.
38. **SÎRGHIE, Anca. Lectura și studiul** : Introducere în psihopedagogia lecturii și studiului / Anca Sîrghie. – Sibiu : Alma Mater, 2002. – 278 p. – ISBN 973-8230-25-X.
39. **STUDIUL „Lectura în comparație intergenerațională”** : [Raport de cercetare] / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; Magenta Consulting. – Chișinău, 2022. – 99 p. – Manuscris

- ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1430> (accesat : 19.12.2022).
- 40. STUDIUL sociologic „Concordanța dintre posibilitățile tehnologice ale bibliotecii și necesitățile digitale ale utilizatorilor. Lectura digitală”** : [Raport de cercetare] / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; autori: Vera Osoianu, Victoria Vasilica, Angela Drăgănel / Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău, 2025. – 57 p. – Manuscris ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2158> (accesat : 23.07.2025).
- 41. TRELEASE, Jim. Manualul lecturii cu voce tare** / Jim Trelease, Cyndi Giorgis ; traducere din limba engleză: Ioana Diaconu. – Ediția a 8-a. – București : Litera, 2021. – 368 p. : il. – ISBN 978-606-33-7010-6.
- 42. TOPUL celor mai citite 10 cărți, editate în anul 2017** : Studiu descriptiv / Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării, Centrul de statistică ; director general: Elena Pintilei ; alcătuitori: Margareta Cebotari, Natalia Ghimpu ; coordonator: Valentina Popa ; consultant: Ludmila Corghenci. – Chișinău : BNRM, 2018. – 61 p. : fot., diagr., tab. – ISBN 978-9975-3205-3-5 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/Publicatii-sinteza-Topul-10-carti-2017.pdf> (accesat : 19.12.2022).
- 43. TOPUL celor mai citite 10 cărți, editate în anul 2018** : Studiu sociologic / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; director general: Elena Pintilei ; alcătuitor: Angela Drăgănel ; redactor : Jana Badan. – Chișinău : BNRM, 2019. – 35 p. : fot., diagr ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/TP%202018.pdf> (accesat : 19.12.2022).
- 44. TOPUL celor mai citite 10 cărți, editate în anul 2019** : Studiu sociologic / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; alcătuitori: Angela Drăgănel, Victoria Vasilica ; director general: Elena Pintilei ; responsabil de ediție: Vera Osoianu. – Chișinău : BNRM, 2020. – 54 p. : fot. – ISBN 978-9975-3425-5-1 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/TP%202019.pdf> (accesat : 19.12.2022).
- 45. TOPUL celor mai citite 10 cărți, editate în anul 2020** : Studiu sociologic / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; director general: Elena Pintilei ; responsabili de ediție: Vera Osoianu, Victoria

Vasilica ; realizatoarea sondajului: Angela Drăgănel. – Chișinău : BNRM, 2021. – 72 p. : diagr., tab. – ISBN 978-9975-3510-7-2 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://www.bnrm.md/files/publicatii/Topul_2020.pdf (accesat : 19.12.2022).

46. **TOPUL celor mai citite 10 cărți, editate în anul 2021** : Raportul studiului sociologic / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; director general: Elena Pintilei ; responsabil de ediție: Victoria Vasilica ; realizatoarea sondajului: Angela Drăgănel. – Chișinău : BNRM, 2022. – 55 p. : diagr., tab. – ISBN 978-9975-119-56-6 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1668> (accesat : 10.01.2023).

Articole în volume

47. **ALBU, Gabriel. Lectura și formele ei** / Gabriel Albu // Educația pentru dezvoltare durabilă: inovație, competitivitate, eficiență : Materialele Conferinței Științifice Internaționale, 18-19 octombrie 2013, Chișinău. – Chișinău : [S. n.], 2013. – P. 483-488.
48. **BEJAN, Alexandra. Caracterul și conținutul lecturii: studiu realizat în rândul elevilor** / Alexandra Bejan // Sesiune națională de comunicări științifice studentești / responsabil de ediție: Tatiana Bulimaga. – Chișinău : [S. n.], 2016. – P. 187-189.
49. **BURLACU, Natalia. Studiu de elaborare a unui software educațional pentru învățarea lecturii expresive** / Natalia Burlacu // Lucrările Conferinței Naționale de Învățământ Virtual = Models & Methodologies, Technologies, Software Solution ; ed.: Marin Vlada, Grigore Albeanu, Dorin Mircea Popovici. – București : [S. n.], 2012. – P. 174-180.
50. **CAPAȚÎNĂ-DARII, Veronica. Dezvoltarea competenței lecturale și receptarea textelor literare, prin intermediul proiectului educațional „Lectura – o metaforă revelatorie”** / Veronica Capățină-Darii // Calitate în educație – imperativ al societății contemporane. – [S. l.] : [s. n.], 2020. – P. 262-266.
51. **CEBOTARI, Margareta. Biblioteca – spațiu de promovare a valorilor europene. Lecturi profesionale** : [Listă bibliogr.] / Margareta Cebotari // Biblioteca – spațiu de promovare a valorilor europene : Suport metodologic / echipa de autori: Ludmila Corghenci (coordonator), Vera Osoianu, Ecaterina Dmitric [et al.] ; director general: Elena Pintilei ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe

ale Informării. – Chișinău : [S. n.], 2024 (Primex-Com). – P. 66-75 (55 tit.). – Aut. sunt indicați pe verso f. de tit. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – ISBN 978-9975-119-68-9 ; Idem [Resursă electronică]. – URL : <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2010> (accesat : 23.07.2025).

52. **CEBOTARI, Margareta. Ediția a treia a Programului Național LecturaCentral: orientări și conținut specific** / Margareta Cebotari // Rolul bibliotecii în dezvoltarea unei societăți armonioase, de ordine și respect : Metodologii, algoritmi, tehnologii / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; coordonatori de ediție: Vera Osoianu, Ludmila Corghenci ; director general: Elena Pintilei. – Chișinău : BNRM, 2020. – P. 17-28 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1161> (accesat : 20.12.2022).
53. **CEBOTARI, Margareta. Promovarea lecturii ca bază pentru dezvoltarea multilaterală** : Bibliografie / Margareta Cebotari // Dezvoltarea competențelor din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții: rolul și locul lecturii : Suport metodologic și educațional în sprijinul realizării Programului Național LecturaCentral, ediția a IV-a, 2021 / Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării ; director general: Elena Pintilei ; echipa de autori: Vera Osoianu, Ludmila Corghenci, Ecaterina Dmitric [et al.] ; coordonator de ediție: Vera Osoianu. – Chișinău : BNRM, 2021. – P. 82-93. – ISBN 978-9975-3510-3-4 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2038> (accesat : 23.07.2025).
54. **CEUȘEL, Veronica. Lectura – componenta verticalității umane** / Veronica Ceușel // Buletinul Științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul. – 2019. – Nr 1(9). – P. 28-32.
55. **CIMPOACĂ, Ana. Lectura - modalitate de formare a inteligenței** / Ana Cimpoacă // Materialele Conferinței Republicane a Cadrelor Didactice, 1-2 martie 2019. Vol. 3: Didactica Științelor Filologice. – Chișinău : [S. n.], 2019. – P. 36-40.
56. **CODREANU, Aurelia. Lectura activă: principii și strategii** / Aurelia Codreanu, Svetlana Stanțieru // Probleme de filologie: aspecte teoretice și practice. – Bălți, 2020 – Vol. 6 – P. 136-144.
57. **CORGHENCI, Ludmila. Rolul lecturii în dezvoltarea competențelor de alfabetizare** / Ludmila Corghenci // Dezvoltarea competențelor din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții: rolul și

- locul lecturii : Suport metodologic și educațional în sprijinul realizării Programului Național Lectura Central, ediția a IV-a, 2021 / Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării ; director general: Elena Pintilei ; echipa de autori: Vera Osoianu, Ludmila Corghenci, Ecaterina Dmitric [et al.] ; coordonator de ediție: Vera Osoianu. – Chișinău : BNRM, 2021. – P. 10-17. – ISBN 978-9975-3510-3-4 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2035> (accesat : 20.12.2022).
- 58. COROIAN GOLDIȘ, Andreea. Provocările lecturii axiologice în școală. Formarea cetățeanului** / Andreea Coroian Goldiș // Literatură și valorile : Simpozionul național de didactică a limbii și literaturii române, ediția a XVII-a, Cluj, 5-7 mai 2017 / Asociația profesorilor de limba și literatura română „Ioana Em. Petrescu” ; coordonator: Monica Onojescu. – Cluj-Napoca : [S. n.], 2018. – P. 127-138.
- 59. COSOVAN, Veronica. Colecțiile de patrimoniu: conținut, acces, valorificare** / Veronica Cosovan // Biblioteca Națională a Republicii Moldova – Meridianul Zero al Sistemului Național de Bibliotecă (1991-2016) : Monografie aniversară. – Chișinău: BNRM, 2017. – P. 22-31 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: [http://www.bnrm.md/files/publicatii/Monografii-BNRM-meridianul-zero-Sistemului-National-Bibliotecii-\(1991-2016\).pdf](http://www.bnrm.md/files/publicatii/Monografii-BNRM-meridianul-zero-Sistemului-National-Bibliotecii-(1991-2016).pdf) (accesat : 19.12.2022).
- 60. COSOVAN, Veronica. Reflecții despre arta manuscriselor slav-române realizate în Moldova: secolele XV-XVII** / Veronica Cosovan // Studia Universitatis Moldaviae. Științe umanistice. – 2022. – Nr 10 (160). – Chișinău : CEP USM, 2022. – P. 11-16 – ISSN 1811-2668 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2075> (accesat : 23.07.2025).
- 61. DEMENTIEVA, Diana. Evoluția conceptului de lectură. O mică sinteză în diacronie** / Diana Dementieva // Materialele Conferinței științifice a doctoranzilor „Tendințe contemporane ale dezvoltării științei: viziuni ale tinerilor cercetători” / Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir”. – Chișinău, 2020. – P. 51-55.
- 62. DMITRIC, Ecaterina. Dezvoltarea competențelor utilizatorilor privind valorile Uniunii Europene** / Ecaterina Dmitric, Margareta Cebotari // Biblioteca – spațiu de promovare a valorilor europene : Suport metodologic / echipa de autori: Ludmila Corghenci (coordonator), Vera Osoianu, Ecaterina Dmitric [et al.] ; director general:

Elena Pintilei ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării. – Chișinău : [S. n.], 2024 (Primex-Com). – P. 38-49. – Aut. sunt indicați pe verso f. de tit. – Bibliogr.: p. 66-75 (56 tit.). – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – ISBN 978-9975-119-68-9 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://molddis.bnrm.md/handle/123456789/2007> (accesat : 23.07.2025).

- 63. DMITRIC, Ecaterina. Educație prin dezvoltarea competențelor de lectură / Ecaterina Dmitric // Topul celor mai citite 10 cărți, editate în anul 2020 : Studiu sociologic / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; director general: Elena Pintilei ; responsabili de ediție: Vera Osoianu, Victoria Vasilica ; realizatoarea sondajului: Angela Drăgănel. – Chișinău : BNRM, 2021. – P. 64-72. – ISBN 978-9975-3510-7-2 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://www.bnrm.md/files/publicatii/Topul_2020.pdf (accesat : 19.12.2022).**
- 64. DMITRIC, Ecaterina. Lectura – exercițiu spiritual în cunoașterea de sine / Ecaterina Dmitric // Lectura și scările : Culegere de articole : [în vol.] / Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Clubul Literar „Homo Aestheticus” ; director general: Elena Pintilei ; consultant științific, prefață: Ludmila Corghenci ; coordonator de ediție: Victoria Vasilica. – Chișinău : BNRM, 2023 (Primex-Com). – ISBN 978-9975-3510-1-0 – . – Vol. III. – 2023. – P. 26-32. : fig., fot., tab. – Pref., rez. paral.: lb. rom., engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – ISBN 978-9975-119-58-0 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://molddis.bnrm.md/handle/123456789/1681> (accesat : 23.07.2025).**
- 65. DMITRIC, Ecaterina. Lectura - factor transformator al personalității umane / Ecaterina Dmitric // Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova. „Lucrări studentești”. Științe umanistice. Științe sociale / Universitatea de Stat din Moldova. – Chișinău : CEP USM, 2021. – P. 6-10. – ISBN 978-9975-142-54-0. – ISBN 978-9975-158-39-8.**
- 66. DMITRIC, Ecaterina. Perfecționarea modalităților de lectură ale utilizatorilor / Ecaterina Dmitric // Dezvoltarea competențelor din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții: rolul și locul lecturii : Suport metodologic și educațional în sprijinul realizării Programului Național LecturaCentral, ediția a IV-a, 2021 / Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării ; director general: Elena Pintilei ; echipa de autori: Vera Osoianu, Ludmila Corghenci,**

- Ecaterina Dmitric [et al.] ; coordonator de ediție: Vera Osoianu. – Chișinău : BNRM, 2021. – P. 60-71. – ISBN 978-9975-3510-3-4 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2036> (accesat : 23.07.2025).
- 67. DMITRIC, Ecaterina. Tehnologiile informaționale utilizate în promovarea cărții și lecturii – imbold în formarea cititorului creativ** / Ecaterina Dmitric // Lectura și scările : Culegere de articole : [în vol.] / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; Clubul Literar „Homo Aestheticus” ; director general: Elena Pintilei ; consultant științific, prefață: Mihai Cimpoi ; coordonatori de ediție: Vera Osoianu, Angela Drăgănel. – Chișinău : Prut Internațional : BNRM, 2020 (F.E.-P. „Tipografia Centrală”). – Vol. 1. – P. 271-279. – ISBN 978-9975-54-455-9 (Prut Internațional). – ISBN 978-9975-3361-9-2 (BNRM). – DOI: 10.5281/zenodo.3661869 ; Idem [Resursă electronică]. – URL : <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1081> (accesat : 19.12.2022).
- 68. DRĂGĂNEL, Angela. Cărțile audio – o experiență la fel de interesantă și valoroasă ca și cititul clasic** / Angela Drăgănel // Lectura și scările : Culegere de articole : [în vol.] / Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Clubul Literar „Homo Aestheticus” ; director general: Elena Pintilei ; consultant științific, prefață: Iulian Filip ; coordonator de ediție: Victoria Vasilica. – Chișinău : BNRM, 2021 (tipogr. „Primex-Com”) – . – ISBN 978-9975-3510-1-0. – Vol. II. – 2021. – P. 182-195. – ISBN 978-9975-3510-2-7. – DOI:10.5281/zenodo.4944201 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1640> (accesat : 23.07.2025).
- 69. FLUERAȘ, Vasile. Atelierul de lectură - modalitate optimă de formare a lecturii reflexive** / Flueraș Vasile // Cadrul didactic – promotor al politicilor educaționale : Materialele Conferinței Științifice Internaționale, 11-12 octombrie, 2019, Chișinău. – Chișinău, 2019. – P. 644-654.
- 70. FURTUNĂ, Dorian. Trei cugetări scurte despre carte, lecturi și cunoaștere** / Dorian Furtună // Lectura și scările : Culegere de articole : [în vol.] / Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Clubul Literar „Homo Aestheticus” ; director general: Elena Pintilei ; consultant șt., pref.: Mihai Cimpoi ; coord. de ed.: Vera Osoianu, Angela Drăgănel. – Chișinău : Prut Internațional : BNRM, 2020 (F.E.-P. „Tipografia Centrală”). – Vol. I. – P. 44-48. – ISBN 978-9975-54-455-9 (Prut Internațional). – ISBN 978-9975-3361-9-2

(BNRM). – DOI: 10.5281/zenodo.3661869 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://molddis.bnrm.md/handle/123456789/1956> (accesat : 23.07.2025).

- 71. GAIDEU, Doina. Digitalizarea colecțiilor de bibliotecă / Doina Gaideu // Implicarea bibliotecilor în transformarea digitală: oportunități și provocări : Suport metodologic / echipa de autori: Vera Osoianu, Lucia Țurcanu, Aliona Muntean [et al.] ; responsabil de ediție: Ludmila Corghenci ; director general: Elena Pintilei ; Instituția Publică Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău : [S. n.], 2025 (Primex-Com). – P. 60-66. – Aut. sunt indicați pe verso p. de tit. – Bibliogr.: p. 113-123 (55 tit.). – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – ISBN 978-5-86654-453-0 ; Idem [Resursă electronică]. – URL : <http://molddis.bnrm.md/handle/123456789/2198> (accesat : 23.07.2025).**
- 72. GALAICU-PĂUN, Emilian. Cărțile pe care le-am citit, cărțile care m-au scris / Emilian Galaicu-Păun // Lectura și scările: Culegere de articole : [în vol.] / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; Clubul Literar „Homo Aestheticus” ; director general: Elena Pintilei ; consultant șt., pref.: Mihai Cimpoi ; coord. de ed.: Vera Osoianu, Angela Drăgănel. – Chișinău : Prut Internațional : BNRM, 2020 (F.E.-P. „Tipografia Centrală”). – Vol. I. – P. 39-43. – ISBN 978-9975-54-455-9 (Prut Internațional). – ISBN 978-9975-3361-9-2 (BNRM). – DOI: 10.5281/zenodo.3661869 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://molddis.bnrm.md/handle/123456789/1955> (accesat : 23.07.2025).**
- 73. GAVRILIȚĂ, Raisa. Vorbitorul cult și motivația elevilor pentru lectură / Raisa Gavriliță // Limba română în contextul dialogului intercultural pedagogic fără frontiere : Materialele Conferinței științifico-metodice internaționale, Chișinău, 24-26 iulie, 2015 / coordonator: Mariana Marin. – Chișinău : [S. n.], 2015. – P. 76-81.**
- 74. GHIMPU, Natalia. Biblioteca prin lectură: mai vizibilă și accesibilă la distanță / Natalia Ghimpu // Dezvoltarea competențelor din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții: rolul și locul lecturii: Suport metodologic și educațional în sprijinul realizării Programului Național LecturaCentral, ediția a IV-a, 2021 / Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării ; director general: Elena Pintilei ; echipa de autori: Vera Osoianu, Ludmila Corghenci, Ecaterina Dmitric [et al.] ; coordonator de ediție: Vera Osoianu. – Chișinău : BNRM,**

2021. – P. 50-59. – ISBN 978-9975-3510-3-4 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1959> (accesat : 23.07.2025).
75. **GHIMPU, Natalia. Contribuții ale bibliotecilor la realizarea obiectivelor Convenției UNESCO privind protecția și promovarea diversității expresiilor culturale** / Natalia Ghimpu // Implicarea bibliotecilor în transformarea digitală: oportunități și provocări : Suport metodologic / echipa de autori: Vera Osoianu, Lucia Țurcanu, Aliona Muntean [et al.] ; responsabil de ediție: Ludmila Corghenci ; director general: Elena Pintilei ; Instituția Publică Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău : [S. n.], 2025 (Primex-Com). – P. 91-100. : il., tab. – Aut. sunt indicați pe verso f. de tit. – Bibliogr.: p. 113-123 (55 tit.). – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – ISBN 978-5-86654-453-0 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2205> (accesat : 23.07.2025).
76. **GHIMPU, Natalia. Educația mediatică și informațională – o nouă prioritate profesională** / Natalia Ghimpu // Teoria și practica administrării publice : Materiale ale Conferinței științifico-practice internaționale, (Ediția a 27-a), 19 mai 2023, Chișinău / comitetul științific: Palihovici Serghei (președinte) [et al.]. – Chișinău : [S. n.], 2024 (CEP USM). – P. 283-288 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2001> (accesat : 23.07.2025).
77. **GHIMPU, Natalia. Incluziunea socială a persoanelor private de libertate prin programe educaționale (biblioterapie, comunicare asertivă – terapie prin lectură și scris, e-guvernare)** / Natalia Ghimpu // Provocările și oportunitățile în bibliotecile din învățământ în contextul noilor realități : *SYMPOSIA INVESTIGATIO BIBLIOTHECA*, ediția a 13-a : Conferință științifică internațională online (Chișinău, 20 octombrie 2021) / Universitatea Liberă Internațională din Moldova, Departamentul Informațional Bibliotecomic. – Chișinău : ULM, 2021. – P. 23-24 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2032> (accesat : 23.07.2025).
78. **GHIMPU, Natalia. Tehnologii și aplicații informaționale – suport în promovarea eficiență a valorilor europene** / Natalia Ghimpu, Olesia Oxim // Biblioteca – spațiu de promovare a valorilor europene : Suport metodologic / echipa de autori: Ludmila Corghenci (coordonator), Vera Osoianu, Ecaterina Dmitric [et al.] ;

- director general: Elena Pintilei ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării. – Chișinău : [S. n.], 2024 (Primex-Com). – P. 61-65. – Aut. sunt indicați pe verso f. de tit. – Bibliogr.: p. 66-75 (56 tit.). – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – ISBN 978-9975-119-68-9 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2009> (accesat : 23.07.2025).
- 79. GULCO, Natalia. Resurse informaționale privind Uniunea Europeană** / Natalia Gulco // Biblioteca – spațiu de promovare a valorilor europene : Suport metodologic / echipa de autori: Ludmila Corghenci (coordonator), Vera Osoianu, Ecaterina Dmitric [et al.] ; director general: Elena Pintilei ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării. – Chișinău : [S. n.], 2024 (Primex-Com). – P. 26-37. – Aut. sunt indicați pe verso f. de tit. – Bibliogr.: p. 66-75 (56 tit.). – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – ISBN 978-9975-119-68-9 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2006> (accesat : 23.07.2025).
- 80. KULIKOVSKI, Lidia. Miezul verii, miezul Provocării** : [programul de lectură „Provocarea verii”, organizat de Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”] / Lidia Kulikovski // BiblioPolis. – 2019. – Vol. 74, Nr 3. – P. 7-9 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <https://bibliopolis.hasdeu.md/index.php/bibliopolis/article/view/572/490> (accesat : 19.12.2022).
- 81. LUNGU, Angela. Strategii de dezvoltare a competenței de lectură** / Angela Lungu // Materialele Conferinței Republicane a Cadrelor Didactice, 1-2 martie 2019 – Vol. 3 : Didactica Științelor Filologice. – Chișinău : [S. n.], 2019. – P. 91-99.
- 82. LUPU, Doina. Atelierul de lectură - formă de organizare a lecțiilor de română** / Doina Lupu // Materialele Conferinței Republicane a cadrelor didactice, 28-29 februarie 2020. – Vol. 3 : Didactica Științelor Filologice. – Chișinău, 2020. – P. 99-102.
- 83. MANCUȘ, Valentina. Lectura - context de formare a competenței de comunicare în clasele primare** / Valentina Mancuș // Materialele Conferinței Republicane a Cadrelor Didactice, 1-2 martie 2019. – Vol. 3 : Didactica Științelor Filologice. – Chișinău : [S. n.], 2019. – P. 299-302.
- 84. MARA, Elena Lucia. Rolul lecturii în dezvoltarea capacității intelectuale ale școlarului mic** / Elena Lucia Mara // Comunicare și

- educație transdisciplinară : Conferința Științifică Internațională / Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu ; editorii volumului: Diana Mihăescu, Liviu Mihăescu. – Sibiu : [S. n.], 2014 – P. 189-197.
85. **MARIN, Mariana. Atelierele de lectură și creație - modalități eficiente de dezvoltare a atitudinii față de opera literară** / Mariana Marin // Problematika educației în mileniul III: național, regional, european : Comunicări la Simpozionul științific internațional, Chișinău 2-3 noiembrie, 2006. – Chișinău, 2007. – P. 67-71.
86. **MUNTEAN, Aliona. Colecțiile de bibliotecă în sprijinul diversificării lecturii** / Aliona Muntean // Implicarea bibliotecilor în transformarea digitală: oportunități și provocări : Suport metodologic / echipa de autori: Vera Osoianu, Lucia Țurcanu, Aliona Muntean [et al.]; responsabil de ediție: Ludmila Corghenci; director general: Elena Pintilei; Instituția Publică Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău : [S. n.], 2025 (Primex-Com). – P. 36-59. – Aut. sunt indicați pe verso f. de tit. – Bibliogr.: p. 113-123 (55 tit.). – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – ISBN 978-5-86654-453-0; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2196> (accesat : 23.07.2025).
87. **NEACȘU, Iuliana. Rolul lecturii și strategii pentru îndrumarea și optimizarea lecturilor în rândul elevilor** / Iuliana Neacșu // Literatura și valorile / Asociația profesorilor de limba și literatura română „Ioana Em. Petrescu”; coordonator: Monica Onojescu. – Cluj-Napoca : [S. n.], 2018. – P. 159-162.
88. **NEGOIȚĂ, Elena. Lectura în familie** / Elena Negoită // Lectura și scările : Culegere de articole : [în vol.] / Biblioteca Națională a Republicii Moldova; Clubul Literar „Homo Aestheticus”; director general: Elena Pintilei; consultant șt., pref.: Mihai Cimpoi; coord. de ed.: Vera Osoianu, Angela Drăgănel. – Chișinău : Prut Internațional : BNRM, 2020 (F.E.-P. „Tipografi a Centrală”). – Vol. I. – P. 124-142. – ISBN 978-9975-54-455-9 (Prut Internațional). – ISBN 978-9975-3361-9-2 (BNRM). – DOI: 10.5281/zenodo.3661869; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1894> (accesat : 23.07.2025).
89. **NICOARĂ, Aurica. Dezvoltarea aptitudinilor social-emoționale prin lectură** / Aurica Nicoară // Orientări axiologice ale constructivismului în educația modernă : Materialele Conferinței științifico-practice cu participare internațională, 31 ianuarie-1 februarie 2020, Chișinău. – Chișinău : [S. n.], 2020. – P. 197-199.

90. NIȚĂ, Carmen Daniela. **Lectura școlară – mijloc de combatere a analfabetismului funcțional al elevilor** / Carmen Daniela Niță // Cadrul didactic – promotor al politicilor educaționale : Materialele Conferinței Științifice Internaționale, 11-12 octombrie 2019, Chișinău. – [Chișinău] : [S. n.], 2019. – P. 724-728.
91. OBJELEAN, Liuba. **Tehnici de antrenament a lecturii** / Liuba Objelean // Modernizarea învățământului preuniversitar și universitar în contextul integrării europene : Materialele Conferinței științifice (2009 ; Chișinău) / coordonator: Vasile Panico [et al.]. – Chișinău : [S. n.], 2009. – P. 158-162.
92. OSOIANU, Vera. **Biblioteca Națională și experiențele de promovare a lecturii** / Vera Osoianu // Lectura și scările : Culegere de articole : [în vol.] / Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Clubul Literar „Homo Aestheticus” ; director general: Elena Pintilei ; coordonator de ediție, prefață: Victoria Vasilica. – Chișinău : BNRM, 2023 (Primex-Com) – . – ISBN 978-9975-3510-1-0. – Vol. IV. – 2023. – P.12-24. – ISBN 978-9975-119-65-8 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1901> (accesat : 23.07.2025).
93. OSOIANU, Vera. **Lectură și evoluție sau superputerea lecturii** / Vera Osoianu // Lectura și scările : Culegere de articole : [în vol.] / Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Clubul Literar „Homo Aestheticus” ; director general: Elena Pintilei ; consultant științific, prefață: Iulian Filip ; coordonator de ediție: Victoria Vasilica. – Chișinău : BNRM, 2021 (Tipogr. „Primex-Com”) – . – ISBN 978-9975-3510-1-0. – Vol. II. – 2021. – P. 23-34. – ISBN 978-9975-3510-2-7. – DOI:10.5281/zenodo.4944201 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1202> (accesat : 23.07.2025).
94. OSOIANU, Vera. **Programul Național Lectura Central 2025: valorificarea oportunităților** / Vera Osoianu // Implicarea bibliotecilor în transformarea digitală: oportunități și provocări : Suport metodologic / echipa de autori: Vera Osoianu, Lucia Țurcanu, Aliona Muntean [et al.] ; responsabil de ediție: Ludmila Corghenci ; director general: Elena Pintilei ; Instituția Publică Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău : [S. n.], 2025 (Primex-Com). – P. 8-19. – Aut. sunt indicați pe verso f. de tit. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – ISBN 978-5-86654-453-0 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2194> (accesat : 23.07.2025).

95. **OSOIANU, Vera. Promovarea lecturii ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare** / Vera Osoianu // Osoianu, Vera. Biblioteca și imperativul rezilienței : Studii și articole / Vera Osoianu ; coordonator de ediție: Margareta Cebotari ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău : BNRM, 2022. – P. 161-227. – (Colecția „BiblioLeader”, ISBN 978-9975-3425-7-5). – ISBN 978-9975-119-52-8 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1615> (accesat : 19.12.2022).
96. **OSOIANU, Vera. Rolul bibliotecilor în promovarea valorilor europene ca prioritate profesională** / Vera Oaoianu // Biblioteca – spațiu de promovare a valorilor europene : Suport metodologic / echipa de autori: Ludmila Corghenci (coordonator), Vera Osoianu, Ecaterina Dmitric [et al.] ; director general: Elena Pintilei ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării. – Chișinău : [S. n.], 2024 (Primex-Com). – P. 4-15. – Aut. sunt indicați pe verso f. de tit. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – ISBN 978-9975-119-68-9 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2004> (accesat : 23.07.2025).
97. **OSOIANU-FILIP, Vera. Îndrumarea lecturii și relațiile de încredere utilizator-bibliotecă** // Osoianu-Filip, Vera. Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern / Vera Osoianu-Filip ; director general: Elena Pintilei ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău : Biblioteca Națională a Republicii Moldova, 2015. – P. 190-192. – ISBN 978-9975-4493-8-0 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1135> (accesat : 19.12.2022).
98. **PILCHIN, Maria. Bibliotecile publice din Republica Moldova și criza lecturii** / Maria Pilchin // Integrare prin cercetare și inovare : Conferință științifică națională cu participare internațională. Științe Sociale. Chișinău, 7-8 noiembrie, 2024. – Chișinău : CEP USM, 2024. – P. 132-138. – ISBN 978-9975-62-799-3 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2070> (accesat : 23.07.2025).
99. **PINTILEI, Elena. Lectura ca mecanism fiabil de socializare** / Elena Pintilei // Lectura și scările : Culegere de articole : [în vol.] / Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Clubul Literar „Homo Aestheticus” ; director general: Elena Pintilei ; consultant șt., pref.: Mihai Cimpoi ; coord. de ed.: Vera Osoianu, Angela Drăgănel. –

Chișinău : Prut Internațional : BNRM, 2020 (F.E.-P. „Tipografia Centrală”). – Vol. I. – P. 59-63. – ISBN 978-9975-54-455-9 (Prut Internațional). – ISBN 978-9975-3361-9-2 (BNRM). – DOI: 10.5281/zenodo.3661869 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1109> (accesat : 23.07.2025).

- 100. POPA, Valentina. Tehnici de cercetare statistică privind promovarea cărții și lecturii** / Valentina Popa, Ucrainciuc Svetlana // Dezvoltarea competențelor din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții: rolul și locul lecturii : Suport metodologic și educațional în sprijinul realizării Programului Național LecturaCentral, ediția a IV-a, 2021 / Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării ; director general: Elena Pintilei ; echipa de autori: Vera Osoianu, Ludmila Corghenci, Ecaterina Dmitric [et al.] ; coordonator de ediție: Vera Osoianu. – Chișinău : BNRM, 2021. – P. 72-81. – ISBN 978-9975-3510-3-4 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2037> (accesat : 23.07.2025).
- 101. POPA, Viorica. Atelierele de creație: de la lectura imaginii la lectura scrierii** / Viorica Popa // Managementul educațional: realizări și perspective de dezvoltare : Conferința Științifico-practică Internațională, 27 aprilie, 2017 / Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți. – Bălți, 2017. – P. 178-183.
- 102. RAZMERIȚĂ, Liuba. Valențele formative ale lecturii în contextul crizei lecturii literare** / Liuba Razmeriță // Probleme și soluții actuale ale parteneriatului familie – comunitate în contextul fenomenului rezistenței la educație : Materialele conferinței științifico-practice organizată în cadrul proiectului instituțional „Cercetarea fenomenului rezistenței la educație sub aspect socio-psiho-pedagogic în școala primară rurală”. – Bălți, 2013. – P. 77-81.
- 103. SEREBRIAN, Oleg. Lecturi formatoare pentru un scriitor, cercetător, diplomat** / Oleg Serebrian // Lectura și scările : Culegere de articole : [în vol.] / Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Clubul Literar „Homo Aestheticus” ; director general: Elena Pintilei ; consultant științific, prefață: Iulian Filip ; coordonator de ediție: Victoria Vasilica. – Chișinău : BNRM, 2021 (Tipogr. „Primex-Com”) – ISBN 978-9975-3510-1-0. – Vol. II. – 2021. – P. 15-22. – ISBN 978-9975-3510-2-7. – DOI:10.5281/zenodo.4944201 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1950> (accesat : 23.07.2025).

- 104. SILIVESTRU, Diana. Bibliotecile publice în contextul integrării europene a Republicii Moldova / Diana Silivestru // Integrare prin cercetare și inovare : Conferința științifică națională cu participare internațională. Științe Sociale. Chișinău, 7-8 noiembrie, 2024. – Chișinău : CEP USM, 2024. – P. 147-154. – ISBN 978-9975-62-799-3 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2068> (accesat : 23.07.2025).**
- 105. ȘCHIOPU, Constantin. Lectura cognitivă a textului literar versus lectura expresivă: repere metodologice / Constantin Șchiopu // Probleme actuale ale științelor umanistice : Analele științifice ale doctoranzilor și competitorilor : [în vol.] / Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău / coordonator șt.: Igor Racu. – Chișinău : [S. n.], 2012. – Vol. 11, Partea 1. – P. 36-42.**
- 106. Țurcan, Nelly. Lectura în contextul mișcării Știința Deschisă / Nelly Țurcan // Lectura și scările : Culegere de articole : [în vol.] / Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Clubul Literar „Homo Aestheticus” ; director general: Elena Pintilei ; consultant șt., pref.: Mihai Cimpoi ; coord. de ed.: Vera Osoianu, Angela Drăgănel. – Chișinău : Prut Internațional : BNRM, 2020 (F.E.-P. „Tipografia Centrală”). – Vol. I. – P. 64-88. – ISBN 978-9975-54-455-9 (Prut Internațional). – ISBN 978-9975-3361-9-2 (BNRM). – DOI: 10.5281/zenodo.3661869 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1091> (accesat : 23.07.2025).**
- 107. VASILICA, Victoria. Campanii de bibliotecă în sprijinul cunoașterii valorilor europene / Victoria Vasilica, Angela Drăgănel // Biblioteca – spațiu de promovare a valorilor europene : Suport metodologic / echipa de autori: Ludmila Corghenci (coordonator), Vera Osoianu, Ecaterina Dmitric [et al.] ; director general: Elena Pintilei ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării. – Chișinău : [S. n.], 2024 (Primex-Com). – P. 50-60. – Aut. sunt indicați pe verso f. de tit. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – ISBN 978-9975-119-68-9 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2008> (accesat : 23.07.2025).**
- 108. VASILICA, Victoria. Concepte și abordări practice ale accesului la informație pentru persoane dezavantajate și asistenților personali în bibliotecile publice / Victoria Vasilica // Conferința**

științifico-practică „Tradiție și noi paradigme de cercetare în biblioteconomie”, ediția a 3-a, 18 aprilie 2024 / coordonator: Lina Mihaluța ; colegiul de redacție: Elena Scurtu, Lina Mihaluța ; rezumate în limba engleză: Valentina Topalo. – Bălți : [S. n.], 2024. – P. 70-73. – ISBN 978-9975-50-328-0 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2077> (accesat : 23.07.2025).

- 109. VASILICA, Victoria. Particularitățile de lectură în comparație intergenerațională / Victoria Vasilica // Lectura și scările : Culegere de articole : [în vol.] / Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Clubul Literar „Homo Aestheticus” ; director general: Elena Pintilei ; consultant științific, prefață: Ludmila Corghenci ; coordonator de ediție: Victoria Vasilica. – Chișinău : BNRM, 2023 (Primex-Com) – . – ISBN 978-9975-3510-1-0. – Vol. III. – 2023. – P. 70-78. – DOI: 10.5281/zenodo.7462396 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1872> (accesat : 23.07.2025).**

Articole în ediții periodice

- 110. ANDRONACHE, Ștefan. Modalități de stimulare a interesului pentru lectură și de atragere a publicului non-cititor la bibliotecă / Ștefan Andronache // Biblioteca. – 2013. – Nr 3. – P. 73-77.**
- 111. ANTONESCU, Florin. Încurajarea lecturii – o provocare a școlii în era tehnologiei / Florin Antonescu, Marcela Gheorghiu // Tribuna învățământului. – 2021. – Nr 18/19. – P. 84-89.**
- 112. BÎRSANU, Aurelia. Lectura în secolul XXI - „Pasiune desuetă” sau capriciu actual / Aurelia Bîrsanu, Violina Ocinschi // Filologia modernă. – 2012. – P. 51-55.**
- 113. BORȘ, Veronica. Ziua Națională a Lecturii la Biblioteca Națională a Republicii Moldova / Veronica Borș // Magazin Bibliologic. – 2024. – Nr 1-2. – P. 23-24 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2055> (accesat : 23.05.2025).**
- 114. BUSUIOC, Nicolae. Lectura ca etică / Nicolae Busuioc // Asachi-ana. – 2016. – Nr 4. – P. 7-10.**
- 115. CEBOTARI, Margareta. Anul Lecturii în Republica Moldova - un veritabil imbold pentru a demonstra rolul fundamental al lecturii în Societatea Cunoașterii / Margareta Cebotari // Magazin bibliologic. – 2020. – Nr 3/4. – P. 46-52 ; Idem [Resursă elec-**

- tronică]. – URL: http://www.bnrm.md/files/publicatii/MB%203-4_2020.pdf (accesat : 19.12.2022).
116. **CEBOTARI, Margareta. Pledoarii și recomandări pentru celebrarea Zilei Naționale a Lecturii** / Margareta Cebotari // Magazin bibliologic. – 2023. – Nr 1/2. – P. 104-108 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1788> (accesat : 23.05.2025).
117. **CÎRSTEA, Mihaela Daniela. Literatura și lectura: de la teorie la practică** / Mihaela Daniela Cîrstea // Tribuna învățământului. – 2020. – Nr 6/7. – P. 135-139.
118. **COROPCEANU, Aliona. Modalități de dezvoltare a competențelor lectorale prin atelierul de lectură** / Aliona Coropceanu // Învățătorul Modern. – 2018. – Nr 1. – P. 26-27.
119. **COSOVAN, Veronica. Circulația traducerilor românești ale cărților populare la Est de Prut** // Dialogica : Revistă de studii culturale și literatură. – 2024. – Nr 3. – P. 94-99. – E-ISSN 1857-2537 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2076> (accesat : 23.07.2025).
120. **COSOVAN, Veronica. Muzeul Cărții – inovații în promovarea patrimoniului documentar** / Veronica Cosovan // Magazin bibliologic. – 2018. – Nr 3/4. – P. 10-14 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1004> (accesat : 19.12.2022).
121. **CRISTEA, SORIN. Lectura ca valoare pedagogică și socială** / Sorin Cristea // Tribuna învățământului. – 2020. – Nr 12. – P. 74-75.
122. **CUCOȘ, Constantin. Despre lectură și carte în mediul real și cel virtual** / Constantin Cucuș // Tribuna învățământului. – 2020. – Nr 12. – P. 107-109.
123. **DMITRIC, Ecaterina. Alexe Rău: promotor al „bibliosofiei”, concept interdisciplinar** / Ecaterina Dmitric // Magazin Bibliologic. – 2024. – Nr 1/2. – P. 41-44 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2040> (accesat : 23.07.2025).
124. **DMITRIC, Ecaterina. Ediția a VII-a, 2024, a Programului Național LecturaCentral** / Ecaterina Dmitric, Vera Osoianu // Magazin Bibliologic. – 2024. – Nr 3/4. – P. 6-11 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2139> (accesat : 23.07.2025).

125. **DMITRIC, Ecaterina. Programul Național Lectura Central – o perspectivă durabilă privind promovarea cărții și lecturii** / Ecaterina DMITRIC, Margareta Cebotari // Magazin bibliologic. – 2022. – Nr 3. – P. 73-78 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://www.bnrm.md/files/publicatii/MB_3_2022.pdf (accesat : 19.12.2022).
126. **DMITRIC, Ecaterina. Reflecții despre importanța, actualitatea și impactul lecturii – aspect istorico-filosofic** / Ecaterina DMITRIC // Magazin bibliologic. – 2021. – Nr 3/4. – P. 160-165 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/MB%203-4%202021.pdf> (accesat : 19.12.2022.)
127. **DOMNIȚEANU, Aurelia. Dezvoltarea competenței de lectură prin intermediul textelor multimodale** / Aurelia Domnițeanu // Didactica Pro... – 2019. – Nr 1. – P. 54-56.
128. **DRĂGĂNEL, Angela. Conferința Internațională „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare” ediția a VI-a, 2 octombrie 2024 : Comunicat final** / Angela Drăgănel. – Chișinău, 2024. – 5 p. – Manuscris ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2057> (accesat : 23.07.2025).
129. **DRĂGĂNEL, Angela. Dezvoltarea și promovarea Științei Deschise: experiențe cu noi formule** / Angela Drăgănel // Magazin bibliologic. – 2021. – Nr 1/2. – P. 55-60 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1374> (accesat : 19.12.2022).
130. **DRĂGĂNEL, Angela. O analiză multiaspectuală a lecturii** / Angela Drăgănel // Magazin bibliologic. – 2019. – Nr 3/4. – P. 18-22 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/MB%203-4%202019.pdf> (accesat : 19.12.2022).
131. **DRĂGĂNEL, Angela. Simpozionul IN MEMORIAM: „Alexe Rău – 70 de ani de la naștere”** / Angela Drăgănel. – Chișinău, 2024. – 3 p. – Manuscris ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2011> (accesat : 23.07.2025).
132. **GHIMPU, Natalia. Oxiom, Olesea. Tandemul tehnologiilor informaționale cu aplicațiile IT – suport în promovarea eficiență a Valorilor Europene** / Natalia Ghimpu, Olesea Oxiom. – Chișinău, 2024. – 10 p. – Manuscris ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1978> (accesat : 23.07.2025).
133. **ERIZANU, Gheorghe. Nu ne-am propus să educăm cititorul, ci i-am oferit oportunități de lectură** / Gheorghe Erizanu ; consemnare: Viorica-Ela Caraman // Limba Română. – 2021. – Nr 2. – P. 170-178.

134. ERIZANU-PÎNZARI, Elena. **Lectura – premisă de valorificare a parteneriatului școală-familie-comunitate** / Elena Erizanu-Pînzari // *Învățătorul Modern*. – 2016. – Nr 1. – P. 25-26.
135. FILIP, Iulian. **Bibliotecile și lecturile din penitenciare** / Iulian Filip // *Literatura și Arta*. – 2020. – 29 oct. – P. 7.
136. ILICA, Anton. **Învățarea prin lectura media sau didactica unei noi ere a cunoașterii** / Anton Ilica // *Didactica Pro...* – 2015. – Nr 2. – P. 26-28.
137. JITARI, Mariana. **Un exercițiu de motivare a lecturii** / Mariana Jitari // *Didactica Pro...* – 2015. – Nr 2. – P. 29-31.
138. LIULENOVA, Evghenia. **Библиография гагаузской литературы: достижения и перспективы** / Evghenia LiulenoVA // *Magazin Bibliologic*. – 2024. – Nr 3/4. – P. 74-79 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2151> (accesat : 23.07.2025).
139. LÎȘÎI, Ala. **Cartea electronică în perceperea universitarilor** / Lîșii Ala // *Magazin Bibliologic*. – 2017. – Nr 3/4. – P. 96-111 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1356> (accesat : 19.12.2022).
140. MIHĂESCU, Mirela. **Lectură și scriere pentru dezvoltarea gândirii critice** / Mirela Mihăescu // *Învățământul primar*. – 2000. – Nr 1. – P. 65-67.
141. OSOIANU, Vera. **Programul Național LecturaCentral – o inițiativă pro cultură, cunoaștere și dezvoltare** / Vera Osoianu, Ecaterina Dmitric // *Magazin bibliologic*. – 2019. – Nr 3/4. – P. 23-28 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1034> (accesat : 19.12.2022).
142. OSOIANU, Vera. **Programul Național LecturaCentral 2020: bilanțuri, lecții și împliniri** / Vera Osoianu // *Magazin bibliologic*. – 2021. – Nr 1/2. – P. 84-86 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/MB%201-2%202021.pdf> (accesat : 19.12.2022).
143. OSOIANU, Vera. **Sursele de informare ca temelie de rezistență a bibliotecii** / Vera Osoianu // *Magazin bibliologic*. – 2020. – Nr 1/2. – P. 56-60 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1129> (accesat : 19.12.2022).
144. OUȘ, Ludmila. **Servicii de bibliotecă prestate în scopul atragerii spre lectură a comunității bălțene** / Ludmila Ouș // *Magazin bibliologic*. – 2021. – Nr 3/4. – P. 52-60 ; Idem [Resursă electroni-

- că]. – URL: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/MB%203-4%202021.pdf> (accesat : 19.12.2022).
145. **PAGA, Doina. Valorificarea inteligențelor multiple în formarea competenței de lectură** / Doina Paga // Univers pedagogic. – 2019. – Nr 3. – P. 62-65.
146. **PĂDURE, Nadejda. Promovarea lecturii în condițiile de criză pandemică: învățăturile unui an de cotitură** / Nadejda Pădure // Magazin bibliologic. – 2021. – Nr 1/2. – P. 48-49 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/MB%201-2%202021.pdf> (accesat : 19.12.2022).
147. **PILCHIN, Maria. Lecturile poetice în mediul online al bibliotecii – un mecanism de dezvoltare a inteligenței emoționale a utilizatorului** / Maria Pilchin // Magazin bibliologic. – 2020. – Nr 3/4. – P. 124-128 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://www.bnrm.md/files/publicatii/MB%203-4_2020.pdf (accesat : 19.12.2022).
148. **PÂNIȘOARĂ, Ion-Ovidiu. Lectura în timpul școlii online** / Ion Ovidiu-Pânișoară // Tribuna învățământului. – 2020. – Nr 12. – P. 104-106.
149. **PODLISNIC, Ina. Lectura hermeneutică a textului liric** / Ana Podlisnic // Didactica Pro... – 2018. – Nr 1. – P. 23-27.
150. **POP, Claudia. Stimularea activităților de lectură în bibliotecile școlare și centrele documentare de informare** / Claudia Pop // Revista Română de Biblioteconomie și Știința Informării. – 2016. – Vol. 12, (Nr 1). – P. 49-58.
151. **POP, Ioan-Aurel. Elogiul lecturii și al cuvântului scris** / Ioan Aurel-Pop // Tribuna învățământului. – 2020. – Nr 12. – P. 54-55.
152. **POPA, Victoria. Implicarea bibliotecilor în implementarea Programului Național *LecturaCentral* prin prisma indicatorilor statistici (ediția a III-a, anul 2020)** / Victoria Popa, Lilia Povestca // Magazin bibliologic. – 2021. – Nr 1/2. – P. 87-95 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/MB%201-2%202021.pdf> (accesat : 19.12.2022).
153. **POVESTCA, Lilia. Programul Național *LecturaCentral*: implicații, contribuții, date** / Lilia Povestca, Victoria Popa // Magazin bibliologic. – 2022. – Nr 1/2. – P. 25-32 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://www.bnrm.md/files/publicatii/MB_1-2_2022.pdf (accesat : 19.12.2022).

154. **SACHELARIE, Octavian Mihail. Lectura în mileniul al III-lea – o perspectivă sociologică** : Lectura – obiect al investigației sociologice / Sachelarie, Octavian Mihail // Biblioteca. – 2010. – Nr 12. – P. 359-361.
155. **SĂRBUȘAN, Galina. Lectura în scopul formării competenței de comunicare** / Galina Sărbușan // Didactica Pro... – 2014. – Nr 5/6. – P 46-48.
156. **SULF, Elena. Lectura ca sursă de informare pentru alte lecturi: viața cotidiană privită prin literatură** / Elena Sulf // Didactica Pro... – 2020. – Nr 4. – P. 30-34.
157. **ȘAPAVALOV, Viorica. Experiența de promovare a lecturii în Biblioteca Publică Orașenească „Tamara Isac”, Criuleni** / Viorica Șapavalov // Magazin bibliologic. – 2024. – Nr 3/4. – P. 92-93 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2155> (accesat : 23.07.2025).
158. **ȘTEFAN, Cristina. Despre lectură** / Cristina Ștefan // Tribuna învățământului. –2020. – Nr 12. – P 86-91.
159. **TOSTOGAN, Aliona. Proiectul Salonul Internațional de Carte – BOOKFEST Chișinău** / Aliona Tostogan, Aliona Muntean // Magazin bibliologic. – 2022. – Nr 3. – P. 67-72 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1649> (accesat : 19.12.2022).
160. **ȚUGUI, Stepanida. Festivalul de C(arte) – eveniment cultural de excepție la Orhei** / Stepanida Țugui // Magazin bibliologic. – 2024. – Nr 3/4. – P. 89-91 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2154> (accesat : 23.07.2025).
161. **ȚURCAN, Nelly. Biblioteca inteligentă** / Nelly Țurcan // Bibliopolis. – 2024. – Vol. 93, Nr 2. – P. 138-14 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/2124> (accesat : 23.07.2025).
162. **VASILICA, Victoria. Particularitățile de lectură în comparație intergenerațională** / Victoria Vasilica // Magazin bibliologic. – 2022. – Nr 1/2. – P. 63-69 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: http://www.bnrm.md/files/publicatii/MB_1-2_2022.pdf (accesat : 19.12.2022).
163. **VASILICA, Victoria. Promovarea cărții și a lecturii: experiențe inteligente** / Victoria Vasilica // Magazin bibliologic. – 2020. – Nr 1/2. – P. 48-51 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1128> (accesat : 19.12.2022).

Citate, aforisme despre carte, lectură, bibliotecă

1. **ABC-eu spiritual** : Reflecții despre carte / concepție, realizare: Dumitru Păsat. – Chișinău : Pontos, 2006. – 52 p. : il. – ISBN 978-9975-72-239-1.
2. **APROPIEREA de cuvinte** : Scriitori români despre carte / antologie de Petruța Ivan ; prefață: Eugeniu Speranția. – București : Editura Modvest, 1996. – 220 p. – ISBN 973-95743-5-1.
3. **CITATE, aforisme, gânduri despre bibliotecar, carte, lectură** : Mari personalități despre importanța bibliotecii, cărții, lecturii // Lectura și scările : Culegere de articole : [în vol.] / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; Clubul Literar „Homo Aestheticus” ; director general: Elena Pintilei ; consultant științific, prefață: Mihai Cimpoi ; coordonatori de ediție: Vera Osoianu, Angela Drăgănel. – Chișinău : Prut Internațional : BNRM, 2020. – P. 335-381. – ISBN 978-9975-54-455-9 (Prut Internațional). – ISBN 978-9975-3361-9-2 (BNRM). – DOI: 10.5281/zenodo.3661869 ; Idem [Resursă electronică]. – URL : <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1081> (accesat : 10.01.2023).
4. **CITATE despre carte** // *LecturaCentral* : În ajutorul activității de promovare a cărții și a lecturii, ca bază pentru cunoaștere, știință și cultură : Platforma on /off line pentru bibliotecari / alcătuitoare: Vera Osoianu-Filip ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; director general: Elena Pintilei. – Chișinău : BNRM, 2017 – P. 112-121. – ISBN 978-9975-3096-6-0 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1176> (accesat : 10.01.2023).
5. **CITATE despre lectură** // *LecturaCentral* : În ajutorul activității de promovare a cărții și a lecturii, ca bază pentru cunoaștere, știință și cultură : Platforma on /off line pentru bibliotecari / alcătuitoare: Vera Osoianu-Filip ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; director general: Elena Pintilei. – Chișinău : BNRM, 2017 – P. 122-127. – ISBN 978-9975-3096-6-0 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1176> (accesat : 10.01.2023).
6. **OSOIANU-FILIP, Vera. Citate, aforisme, gânduri despre bibliotecar, carte, lectură** // Tribuna avocatului bibliotecii : Îndrumar pentru bibliotecari / Vera Osoianu-Filip ; director general: Elena Pintilei ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău : BNRM, 2016. – P. 114-137 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/Tribuna-avocatului-bibliotecii-indrumar-pentru-bibliotecari.pdf> (accesat : 10.01.2023).

Resurse online

7. **51 DE CITATE inspiraționale despre cărți și citit.** – Text : electronic // *Librăria Jovis* : Un blog despre cărți, citit și multe altele : [blog]. – 2016. – 14 dec. – URL: <https://www.jovis.ro/blog/dezvoltare-personala/motivational/51-de-citate-inspirationale-despre-carti-si-citit/> (accesat : 23.07.2025).
8. **101 CITATE despre cărți - cele mai frumoase citate.** – Text : electronic // *BookNation.ro* : [site]. – 2016. – 18 apr. – URL: <https://booknation.ro/101-citate-despre-carti-cele-mai-frumoase-citate/> (accesat : 10.01.2023).
9. **CELE MAI FRUMOASE și înțelepte 110 citate despre cărți și citit.** – Text : electronic // *POSTMODERN* : [site]. – 2020. – 13 iul. – URL: https://www.postmodern.ro/articol/citate-despre-carti/#google_vignette (accesat : 23.07.2025).
10. **CITATE, aforisme, gânduri despre bibliotecă, bibliotecar, carte, lectură.** – Text : electronic // *LecturaCentral* : [blog]. – 2017. – URL: <https://lecturacentral.wordpress.com/wp-content/uploads/2017/08/citate.pdf> (accesat : 23.07.2025).
11. **CITATE despre cărți și viață.** – Text : electronic // *Subiecte. Citapedia* : Din 2005, cel mai mare site cultural-literar românesc : [site]. – URL: <http://subiecte.citapedia.ro/despre.php?s=c%E3r%FEi%2Cvia%FE%E3> (accesat : 10.01.2023).
12. **MIHALACHE, Vlad. 125 cele mai frumoase citate despre cărți și lectură / Vlad Mihalache.** – Text : electronic // *Digitalpedia* : [site]. – 2024. – 23 dec. – URL: <https://digitalpedia.ro/citate-despre-carti/> (accesat : 23.07.2025).
13. **MORCOVESCU, Mihai. Citate celebre despre cărți. Cele mai frumoase citate despre cărți / Mihai Morcovescu.** – Text : electronic // *Libertatea.ro* : [site]. – 2024. – 6 noiem. – URL: <https://www.libertatea.ro/lifestyle/citate-despre-carti-4701740> (accesat : 23.07.2025).
14. **POPESCU, Diana. Despre citit în citate, aforisme, maxime / Diana Popescu.** – Text : electronic // *Diane.ro* : [site]. – 2014. – URL: <https://www.diane.ro/2014/05/despre-citit-citate-aforisme-maxime.html> (accesat : 10.01.2023).
15. **TOP 60 de cărți citate** : Cele mai frumoase citate din cărți. – Text : electronic // *Portocala Mecanica* : [site]. – 2020. – 4 iun. – URL: <https://portocalamecanica.ro/top-60-carti-citate-cele-mai-frumoase-citate-din-carti/> (accesat : 10.01.2023).

Parlamentul
Republicii Moldova

HOTĂRÂRE Nr. 83 din 31-03-2022
pentru modificarea punctului 1 din Hotărârea
Parlamentului nr. 433/1990 cu privire la zilele
comemorative, zilele de sărbătoare și la zilele
de odihnă în Republica Moldova

Publicat: 07-04-2022 în *Monitorul Oficial* Nr. 97 art. 160

Disponibil: <https://shortest.link/fkm4>

Parlamentul adoptă prezenta hotărâre.

Art. I. – La punctul 1 din Hotărârea Parlamentului nr. 433/1990 cu privire la zilele comemorative, zilele de sărbătoare și la zilele de odihnă în Republica Moldova, cu modificările ulterioare, litera a) se completează, în ordine cronologică, cu poziția: „– Ziua Națională a Lecturii (14 februarie);”.

Art. II. – (1) Autoritățile publice centrale și locale, instituțiile cu atribuții în domeniile educației și culturii, precum și instituțiile de învățământ superior vor asigura:

- a) oferirea sprijinului material, financiar și logistic instituțiilor de învățământ, bibliotecilor publice, muzeelor, organizațiilor necomerciale, editurilor, precum și altor instituții publice care au drept scop educarea publicului și satisfacerea necesităților culturale, pentru organizarea activităților de susținere a lecturii, în limita resurselor bugetare și logistice disponibile;
  - b) organizarea manifestărilor culturale dedicate Zilei Naționale a Lecturii.
- (2) Instituțiile de învățământ, bibliotecile publice, muzeele, organizațiile necomerciale, editurile, precum și alte instituții publice care au drept scop educarea publicului și satisfacerea necesităților culturale sunt în drept să acorde asistență de specialitate pentru manifestările organizate cu ocazia Zilei Naționale a Lecturii, în vederea încurajării lecturii.
- (3) Pe parcursul săptămânii care include Ziua Națională a Lecturii, în timpul desfășurării activităților didactice, instituțiile de învățământ pot organiza activități de promovare și încurajare a lecturii, pentru care pot dispune:
- a) invitarea bibliotecilor publice teritoriale de a desfășura activități de prezentare a serviciilor de bibliotecă, de înregistrare la bibliotecă, de colectare de carte și donație;
  - b) invitarea organizațiilor necomerciale care au drept scop educarea publicului și satisfacerea necesităților culturale de a organiza cluburi de lectură, ateliere de scriere creativă, ateliere de ilustrare de carte, discuții libere și dezbateri despre literatură și cărți sau alte programe similare;
  - c) oferirea, cu titlu gratuit, editurilor și librăriilor, la cerere și în măsura disponibilității, de spații pentru prezentare și vânzare de carte cu caracter educativ și/sau recreativ.
- (4) În ziua de 14 februarie, personalul didactic împreună cu elevii, în timpul orelor de curs, vor desfășura activități de promovare și încurajare a lecturii.

Art. III. – Consiliul Audiovizualului, în temeiul art. I, va recomanda furnizorilor de servicii media și distribuitorilor de servicii media difuzarea, transmisiunea/retransmisiunea programelor audiovizuale ce promovează și încurajează lectura.

Art. IV. – Prezenta hotărâre intră în vigoare peste o lună de la data publicării în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Igor GROSU

Nr. 83. Chișinău, 31 martie 2022.

ÎNSEMNELE ZILEI NAȚIONALE A LECTURII

LECTURA LA RĂSCRUCEA DRUMURILOR SALVATOARE

14 februarie
ZIUA
NAȚIONALĂ A
LECTURII
ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Motto:

„Lectura este esențială în formarea fiecărui om”

Maia SANDU, Președinta Republicii Moldova

Biblioteca Națională a Republicii Moldova

str. 31 August 1989, nr. 78 A
Chișinău, MD-2012, Republica Moldova
tel./fax: (+373 22) 221 475
e-mail: biblioteca@bnrm.md

**LECTURA LA RĂSCRUCEA
DRUMURILOR SALVATOARE**
Ediția a doua revăzută și completată

Bun de tipar: 25.08.2025
Coli de tipar: 7,5, Tiraj: 30 ex.
Apărut: 2025

Tiparul sub comanda nr. 14
executat la F.P.C. PRIMEX-COM S.R.L.
bd. Grigore Vieru, nr. 26
Chișinău, MD-2005, Republica Moldova
tel.: (+373 22) 275 305, (+373 22) 226 682
e-mail: primex@dnt.md

---

*„Lectura este esențială
în formarea fiecărui om”*

Maia SANDU,
Președinta Republicii Moldova

www.bnrm.md